

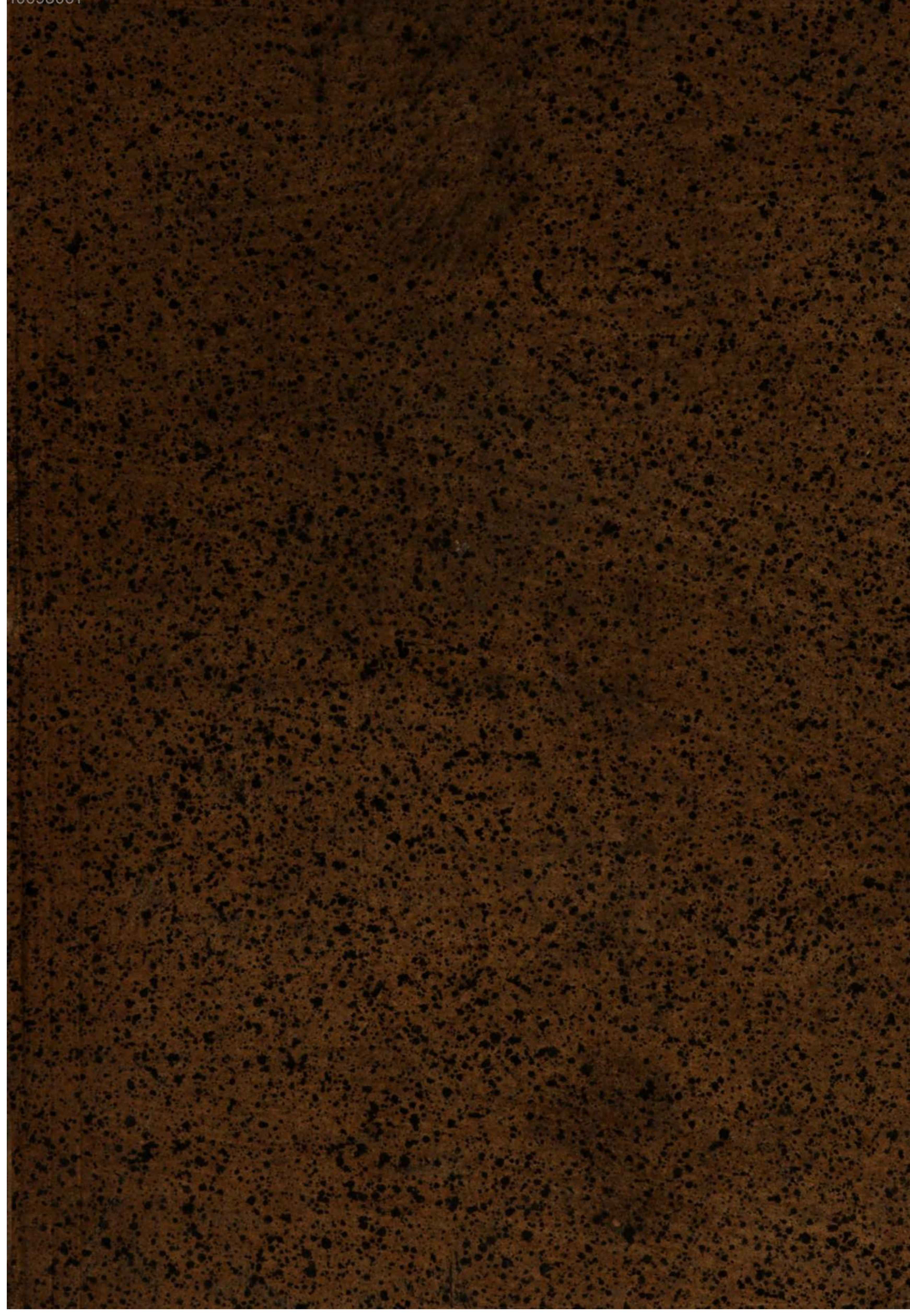
Negrone, Giulio

Historica disputatio de S. Ignatio Loiola

Neapoli 1631

4 V.ss. 297

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10693061-2

Domus S.S. Adelhaidis et Caietani.

H. E.

4° N. B. Sing
29th

H. E. C. C.

R. P. I V L I I
N I G R O N I
G E N V E N S I S,
Societatis IESV Presbyteri.

HISTORICA DISPUTATIO.

D E S. I G N A T I O L O I O L A,
Eiusdem Societatis IESV Fundatore,

*Et de B. Caietano Thienaeo, Institutore Ordinis
Clericorum Regularium.*

OPVSCVLVM POSTHVMM.

N E A P O L I;
Ex Typographia Lazari Scorigij. M. DC. XXXI.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side or a very light stamp. The text is partially obscured by water damage.

3

Percurri ex commissione Eminentissimi, & Reuerendissimi D. D. Cardinalis Boncompagni Archiepiscopi Neapolitani opusculum posthumum, Coloniae Agrippinae excusum, cui titulus; Reu. P. Iulij Nigroni Genuensis, Societatis Iesu Presbyteri, historica disputatio de Sancto Ignatio Loiola eiusdem Societatis fundatore, & de Beato Caietano Thienzo, Institutore Ordinis Clericorum Regularium, nihilque in eo fidei, aut bonis moribus aduersum comperi; Quamobrem iterum hic in lucem edi, atque typis mandari posse arbitror. In Conuentu Diuae Mariae Salutis Neapolis sexto Kalend. Aprilis 1631.

Frater Dionysius à Canusio Ordinis Minorum
D. Francisci strictioris obseruantiae Deput.

Imprimatur.

Felix Tamburellus Vicarius Generalis.

ILLVSTRISSIMO, ET ECCELLENTISSIMO
Singore.

L Azaro Scoriggio stampatore Supplica V.E. darli
licenza, che possa stampare, & mandare in luce
vna opera fatta dal Padre Giulio Nigrone Geno-
uesc, della Compagnia di Gicsù, Intitolata Histori-
ca Disputatio de Sancto Ignatio Loiola, fondatore
di detta Compagnia, & del Beato Gaetano Thie-
neo Institutore dell'Ordine de Chierici Regolari,
già che haue ottennto licenza dal Reuerendissimo
Ordinario, e l'hauerà à gratia di V.E. vt Deus, &c.

Magnif. Confiliarius Salgado videat, & referat.

Tapia Reg.

Prouisum per S. Excellentiam die 2. Iunij 1631.

Lambardus.

ILLV:

5

ILLVSTRISSIME, ET EXCELLENTISSIME
Princeps.

Vidi posthumum Patris Iulij Nigronij Societatis Iesu, quod potest in lucem edi, nihil enim in eo contrarium inuenio, imo ipsius materia, & argumentum iam per Vestrum Collaterale Consilium approbatum est Doctissimo, & oculatissimo Domino Scipione Rubito auctore in prima Molfesij Summæ parte. Libens tamen omnia limæ, & censuræ Vestræ subijcio. Valete felices.
Neapoli die 6. Iulij. 1631.

Excellentiæ Vestræ humilis seruus

Don Franciscus Salgadus.

Imprimatur.

Tapia Reg. Enriquez Reg. Lopez Reg. Rouitus Reg.

Prouisum per Suam Excellentiam Neap. die sexta
Iunii 1631.

Anastafius.

CAN-

6
CANDIDO LECTORI
Typographus.

Micum te alij expetunt, ego candidum: nempe candor animi ingenuus, non uni te sententia herere permittit obstinatius, sed expedit ad quamlibet, ut nec Platoni, nec Socrati, ac ne tibi quidem præ veritate parcas: multa tempus affert, aufert multa; tam veri quam ficti auctor; sed fictum velut adulterinum, & expositum alit parcius, ac breuius: verum gerit utero diutius, parit serius, alit uberior, palam facit liquidius: te iudicem, te testem appello: modo ita sis animo affectus, ut verum, non fucum queras veritatis: ut quid gestum sit petas ab historia; non quid geri potuerit acutius, quam verius rimeris: ne tu tibi imponas, fabulamque in historia commentaris: nam profecto finge factum esse, quod fieri potuit; iam mundus hic & prius, & ornatio à Deo genitus est; quam verè genitus sit: cum satis constet, & gigni prius, & ornatius potuisse: rectum equidem ingenium in iudice requiro, planum, aptum ex se se: quale in auctore huius libelli perspicies: quem ego libellum Colonia ad me missum, idcirco mandandum typis curavi; quod ad tollendam controuersiam nuper hic excitatam de Sancto Ignatio Loiola, & B. Caietano Thienæo, visus est æquissimus: nec me latet partis utriusque patronos veritatis esse amantiſsimos, meque ab utraque gratiam laboris initurum. Cape igitur lector, & candido accede ad legendum animo, ut æquus esse iudex possis.

7 TYPOGRAPHVS

LECTORI. S.

*N*cidit huc nescio qua ex peregrinatione vagum Opusculum R. P. Iulij Nigroni, Societatis Iesu ingenio, & manu scriptum: quod equidem hospitio Typographiae meae ultrò ut debui, ac libenter excepi: Nam qui ceteras Authoris huius dum adhuc viueret, lucubrationes in lucem publicam proposui: uti & pios aliquos tractatus ab Authore p. m. relictos Deo propitio breui dabo, utinam plures posthumi, si qui sint, succedant; non alienum à me duxi munus euulgandae huius etiam posthumae partis: cum praesertim Apologiam contineat eorum, quae alibi ab eo dicta, a me excusa, ab aliquibus in controuersiam reuocata sunt. Ita praeter officij debitum, ius quoque fuit, ut typos meos typis meis ipse defenderem. Accedit priuata mea, ac vetus Observantia erga Societatem Iesu, eiusque sanctissimum Parentem, cuius praesertim honori haud parum lucis detrabi videbam, si hoc opus in tenebris iacere permitterem. Accipe tu, ac lege eo solum animo, quo à me legendum datur, nimirum ut suus veritati sit locus, quod unicè authori fuisse propositum affirmare potius, quam diuinare possum, tum ex stilo eius, ut video innocente, quippè in causam semper intento, nunquam in causidicum aculeato; tum ex moribus eiusdem, quos optimè noui, planeque concolores orationi suae, religiosos, & candidos, nullumque aduersarium unquam arbitantes, nisi falsitatem. Quoniam verò maior ferè vis Disputationis huiusce in eo sita est, quod ex temporum supputatione omnino non potuerit Sanctus

Sicut Ignatius Loiola cum B. Caietano Thienaeo Ve-
 netijs congregati: idcirco ut vno statim intuitu rem in-
 prospicias, opportunum censui fore, si huius ipsius ar-
 gumenta in breuiarium ab Authore collata, in vesti-
 bulo, & quasi pro foribus totius Operis tanquam Sy-
 nopsim, iudiciumque praefigerem. In re vniuersa,
 mihi satisfuerit obsequium praestitisse, tibi iudicium
 reservatum scito, ac Vale.

SYNOPSIS

Totius Disputationis, qua ostenditur congressum S. Ignatij Loiolæ, & B. Caietani Thiençei Venetijs assertum, à R. D. Io: Baptista Castaldo Clerico Regulari non uideri possibilem.

Euerend. D. Io. Baptista Castaldus in epistola scripta contra P. Iulium Nigronum Soc. Iesu, ut astruat hos duos beatos viros potuisse inter se colloqui Venetijs, quod Iulius negauerat, has ponit tres propositiones.

Prima propos. pag. 8. *Potuit igitur B. Caietanus, vel sub finem anni 1535. vel sub initium trigesimi sexti Venetias petere, &c.*

Secunda propos. pag. 7. *Menses decem ab anni 36. initio, usq; ad extremos Octobris dies excurrunt, in quibus, cum (Caracciolo, & Tuso testibus) nihil egerit Neapoli Caietanus, potuit Venetijs cum Ignatio consuetudinem habere.*

Tertia propos. pag. 7. *Nec miretur Nigronius, modo Neapoli; modo Venetijs Caietanum breui temporis intervallo adfuisse, cum nascentis familia commoda parens optimus fortasse moderari non posset, nisi tribus alijs socijs Venetam ciuitatem ea tempestate excolentibus ad consilium vocatis.*

PRIMA PROPOSITIO OPPUGNATUR.

IN ea hæc est argumentatio. B. Caietanus excurrere potuit Venetias, igitur excurrit. Prudenter Franciscus Sacchinus in dissertatione de hac re: *Sicut*

fieri potuit, inquit, ut iret, ita ut non iret. Quinetiam de commoratione Neapolitana constat, de Veneta excursionione non constat. sola coniectura ducitur ex hoc facto, quod est in questione: quod est alioquitale, ut ex eo ipsa profectio negari probabilius, quam affirmari queat. Nihil igitur factum profectioem adstruit, sed potius destruit. Nam ubi infirma imponuntur infirmis, utraque citius collabuntur. & alia quaedam addit in eandem sententiam non minus apta, & probabilia. Verum quoniam ille studuit in ea disputatione breuitati, conferam huc ipse aliquid de meo.

Ias. in l. si emancip. n. 2. ff. de collat.

3 Corroboro Francisci dictum, Posse facilius, ac verisimilius excursionem Venetam negari, quam affirmari, per id, quod ad eam probandam Castaldus nullam affert solidam probationem, nisi coniecturam, opinionem suam, & potentiam physicam. Ceterum facta non præsumentur, nisi probentur, ut ex iure civili copiose confirmat Iason celeberrimus Iurisconsultus. Non produxit Castaldus, ne in hac quidem secunda scriptione, aut traditionem seniorum, aut scripturam aliquam, ubi aliquis odor huius profectiois Venetæ, atque colloquii sentiatur. Rerum enim antiquarum, & ante nos natos gestarum memoria, per hunc duplicem ductum ad posteros deriuatur: quod in Ecclesia quoque Catholica usu venire tradunt Concilia, Patres, & recentium hæresum oppugnatores. Immo à Clericis regularibus prepter probitatem, doctrinam, ætatem, fide dignissimis accepimus, nihil in ea Religione auditum hac de re, nisi post vitam B. Caietani editam, & excitatam disceptationem.

Ar. l. 2. de gen. tit. 46. Aug. Niph. Sues. ibid.

4 Deinde hæc ratio argumentandi à possibili ad esse, qua Castaldus utitur in hanc formam. *fieri potuit, ergo fuit*, infirmissima est omnium testimonio, qui Logicam à limine salutarunt. Sola enim inficiatione disparet. Hinc Aristoteles (ut scienter Suesanus inter alios explicat) docet causam non necessariam, etiã positis omnibus incitamentis, & adiumentis ad ambulandum, aliquan-

quando non ambulaturam: quia causa libera est. Multo minus affirmare possumus B. Caietanum perrexisse Venetias, cum posset pergere; tum quia causa libera erat; tum quia non constat nobis habuisse incitamenta vlla profectiois: neq; Castaldus alium impulsus attulit, nisi gubernationē familiæ nascentis; sed attulit adeò timidè, ac dubiè per verbum *fortasse*, vt liquidò appareat non illi certam, solidamq; rationem videri; vt paulò post demonstrabo eam elidendo.

5. Adde captiosam argumentandi rationem censerì, & ad captionem consequentis reuocari; vbi minus cōmune infertur ex magis cōmuni; vt si dicas, *est animal, ergo est homo*. Falsa est hæc consecutio. Similiter in re proposita, ex potentia, quæ anceps est ad esse, & non esse, infertur determinatè, esse. Præterea si hæc illatio admitteretur absolutè in humana vita, nihil certum haberemus in historijs; quoniam historici fingerent, quæ vellent: verbi gratia: Mortuum traderent hoc anno regem illum, quia mori potuit. Nihil iusti despicerent in iudicijs iudices; si, quia Milo parare potuit, insidias Clodio, ideo parauisse dicatur, & credatur. Tollendus item esset è corpore civilis iuris titulus integer de damno infecto. Nam ex Caio iuriconsulto: *Damnum infectum est, quod nondum factum est, sed futurum veremur, quia fieri potest*. Denique euerteretur propositio de fide, quæ est: Deum facere posse alia multa, quæ non fecit, aut facit, vt explicat S. Thomas, & cum eo Theologi docentes, Deum non omnia fecisse, quæ sunt possibilis, quæq; ipsius infinita potentia producere potuit, ac potest.

l. 2. ff. de
dāno infe-
cto.
S. Thom. 1.
p. q. 25. art.
5.
Vasq. par. i.
q. 25. disp.
106. nu. 11.

6. Præterea Venetæ profectiois sub finem anni 1535. obstat B. Caietani prudentia gubernandi, zelus ipsius animarum, & diuini cultus obseruantia. Celeberrimis enim diebus Natalis Domini abfuisse ab Ecclesia sua, deseruisse tum domesticas ouiculas, quibus præerat in Monasterio Parui stabuli Neapolitano; tum extraneas, quarum iam erat factus Pater spiritualis, earumque cu-

Castald. in
vita B. Ca-
iet. c. 8.
Ant. Ca-
racc. in Ca-
iet. p. 250.
Inf. n. 11.

ram habebat diligenter. Etenim multo senior anno 1547. quo excessit è vita, Roma rediens, vt Ascensionis die cum socijs suis in cœnobio, atque in odeo interesset Neapoli. fessus licet pridiano itinere, noluit Atellæ conuiescere, sed nocte ipsa Neapolim excurrit; quod ipse Castaldus cum Antonio Caracciolo testatur. Non est igitur credibile prudentibus rerum æstimatoribus, tam sanctis diebus, quibus opera ipsius adeo necessaria erat filijs domesticis, & extraneis, præsentiam suam eripuisse illum, qui vt choro interesset, tantum laboris suscepit.

Castald. ep.
pag. 8.

Inf. no. 11.

7. Denique quamuis Venetias profectus esset Caietanus sub anni 1535. finem, tamen non potuisset eo anno 1535. colloqui cum Ignatio, qui nondum eò peruenerat. sed anno 1536. vt ipse Castaldus fatetur, existimans sub initium anni 1536. contigisse; sed quam propè ab initio, mox viderimus. Si dicatur B. Caietanus post festa natalitia celebrata, diemque Epiphaniarum Venetias excurrisse, duæ contra Castaldum emergunt rationes. Prima est aduersa, periculosaq; nauigandi tempestas, media hieme, in Adriatico mari, cum in itu, tum in reditu. Quam itineris rationem asserit consuetam fuisse Caietano, cum ait, eum potuisse *Rebus cum socijs cõpositis, Adriatico transfretato, uti solebat, Neapolim iterum redire*. Altera ratio est, quòd non poterat cum S. Ignatio colloqui, nisi diu Venetijs substitisset, cum ille Venetias non peruenisset nec Ianuario, nec Februario mense, vt post docebitur.

SECUNDA PROPOSITIO ENERVATUR.

Carac. par.
241.
Castal. ep.
p. 7.

8. **I**N hac propositione, primum video non posse stare, quod ait Castaldus, nihil egisse B. Caietanum Neapoli decem mensibus anni 36. ab initio vsque ad Octobrem exeuntem, atque id ex testimonio Episcopi Tusi, & Caraccioli. Nam Caracciolus perspicuè asserit anno 36. à B. Caietano obseruatum, ac deprehensum.

Ber-

Bernardinum Ochinum hæreticum in æde S. Ioannis Maioris concionantem. Confirmat id Castaldus in hac epistola, declarans insuper id non euenisse Quadragesimali tempore, *sed diebus festis*: quos intelligo esse illos, qui Pascha, & Pentecosten sequuntur. Nam concionatores viribus aliquantisper refectis post quadragesimã, sub æstatem conciones habent. Observatio autem hæc, vt indicat Caracciolus, non fuit vnus diei, sed multorum: cum interdum ipse hominem audiret, aliquando submitteret sodales suos animaduersores; nec versutissima vulpes tam perspicuè se proderet, vt non esset necessaria frequens & diuturna notatio. Quo fit, vt ex decem illis mensibus, magna pars Neapoli sit consumpta in Ochino deprehendendo; & necessario Neapoli perstiterit. Quòd si velit Castaldus notatum ante quadragesimam, in maiores difficultates incurrit. Non enim id contigisse potuit, nisi Ianuario, & Februario mense, quo tempore in prima propositione asserit fuisse Venetijs.

9 Alterum quod subsistere non existimo, est tam diuturna mora B. Caietani Venetijs, si venit illuc initio anni, & nõ egit cum S. Ignatio, nisi mēse Augusto, aut Septembri, quod non negat euenire potuisse Castaldus. In hoc casu verum non erit quod scripsit Caracciolus, B. Caietanum, quo tempore discessit ad comitia Romana Napoli anni 36. *Iam biennium domum Sabuli summa eum laude rexisse.* Quis verè dicat biennium gubernasse; qui decem menses abfuit? quæ laus in gubernatione Vicario tam diu relicta? Non dici potest excursio, tam diuturna commoratio: aut si velit excursionem verè esse, breue aliquod tempus, idq; certum, ac fixum assignet, & tunc ostendam, ne in eo quidem colloquium accidere potuisse.

10. Tertio, vt veritas eluceat, partiar hos decem menses in partes. Sit prima pars duorum mensium Ianuarij, & Februarij, vsque ad Cal. Martias, in quas eo anno incidere dies cineralium. Hoc tempore non erat Venetijs S. Ignatius, quod euidenter demonstro. E Ioannis Petri

Carac. par.
247.

Maff. l. 2.
vitæ. c. 1.
Lucena l. 1.
vitæ c. 4.

Orland. l. 1.
bu. 99.

Cardin. à
Monte in
relat. con-
sist.

Petri Maffei narratione, cui adstipulatur Ioannes Lu-
cena scriptor vitæ S. Francisci Xauerij Lusitanicè (quæ
Italicè quoque legitur) S. Ignatius Parisijs discessit in
Hispaniam an. 35. *Per autumnum tempus*; Hæc sunt ver-
ba Maffei, quæ significant in ipso autumno iter cepisse;
qui ab æquinoctio ducit initium; quod tunc anno non-
dum reformato, in medium ferè Septembrem incide-
bat. Immo ex Orlandino, *vergente ad exitum anno re-*
cessit. Et valde rationi, congruentiæque congruebat, ut
homo valetudinarius, ut tunc erat, remissis caloribus
æstiuis, iter longum capefferet. Periti viarum illarum
mihi asseuerarunt, quindecim omnino dies ad illud iter
esse necessarios. In patria verò cōmoratus est *Per tres*
menses: hæc verba sunt Cardinalis à Monte in relatio-
ne ex processu facta Papæ Gregorio XV. in consistorio
secreto. Quæ ideò refero, ut intelligat Lector, in itine-
re, & commoratione in patria totum annum trigesimū
quintum, & aliquid esse consumptum: nec Venetijs tam
cito esse potuisse: quod sic ostendo.

II Ponamus recessisse à patria S. Ignatium post Cal.
Ianuarias (nam antea ex dictis nullo modo potuit) In-
de pedes, quia melius habebat, ut tradunt omnes histo-
rici, Nauarram, & Castellam; quæ sunt prouinciæ, pera-
grauit: Pompeiopolim, Almazanum, Seguntum, Tole-
tum vrbes iustitavit: mandata sociorum exhausit, nego-
tia expediuit, veterum sociorum statum, ac voluntatem
inuestigauit, & cognouit, & tandem Valentiam se con-
tulit. Singillatim, & minutatim hæc omnia referuntur,
ut Dominus Castaldus conijciat, multo ad id tempore
illi opus fuisse. Nec enim negotia tam multa, tot locis
inter se dissitis sparsa, cursim explicari potuerunt. Itaq;
non nisi adulta hieme Valentiam iniit. Non illico inde
soluit: quia consultationes cum amicis de ratione na-
uigationis præcesserunt. Nauigatio, & tempestas in ea
excitata suum sibi tempus rapuerunt, antequam cape-
ret portum Genuensem. Genua discedens itidem pedes,
multos dies in illo periculoso itinere per Apenninum
insum.

insumpsit, vt Bononiam perueniret. Bononiæ, Ribade-
neira teste ægrotavit: in collegio Hispanorum mora-
tus est aliquot dies, ex Maffeo, & Orlandino, vt vires
reficeret. Aliquid etiam temporis itineri, quo Bononia
Venetias perrexit, datum est. Si summa fideliter suppu-
tando colligatur, non ante finem hiemis Venetiis con-
quiescere potuit. Afferuatur in archiuo nostro Roma-
no narratio quædam Ioannis Polanci, qui cum S. Igna-
tio diu vixit, eique fuit ab Epistolis: extantque præterea
scripta, vnde Franciscus Sacchinus Secretarius Societa-
tis à me hac de re consultus respondit, colligi non per-
uenisse Ignatium Venetias ante finem hiemis. Itaq; li-
cet affirmare sub finem Martii anni 1536. ad eam cele-
berrimam urbem appulisse. Non enim in regionibus
frigidioribus Italiæ, quales sunt Venetiæ, polum arcti-
cum 45. gradus eleuatum habentes, finiri solet hiems,
nisi post vernum æquinoctium.

Rib. l. 2. c.
5.
Maff. l. 2. c.
2.
Orland. l. 1.
c. 118.

12 His positis, nego Beatos hos viros mense Ianuario,
& Februario inter se collocutos: quia Sanctus Ignatius
nondum Venetias peruenerat. Neque Martio potuit id
euenisse has ob causas. Prima ex parte S. Ignatii, qui sub
finem Martii venit, vt probatum est. Secunda ex parte
B. Caietani, qui verisimiliter iam ad suum ouile remi-
grarat, vt esset Neapoli Quadragesimæ sanctiori tem-
pore, quæ, vt dixi, Calendis Martii inchoabatur. Quod
si velis detinere Caietanum vsque ad finem Martii, vt
tunc cum Ignatio colloquatur: tunc noua ratio nasci-
tur cur abesse debuerit B. Caietanus. Nam dies Domi-
nicæ resurrectionis eo anno in sextum decimum diem
Aprilis incurrebat. Quamobrem si non redierat ante
Cineralia, certè Martio exeunte soluere Venetiis debuit,
vt Neapoli pœnosam hebdomadam cum subsequente
paschate in suo Monasterio transigeret, vt huiusmodi fe-
stos dies solemniores consueuerat. Nec dicatur fuisse
collocutos in illo interstitio, quod potuit esse inter ad-
uentum Ignatii, & discessum Caietani. Tum quia collo-
quium illud ex Castaldo, non fuit vnus diei, sed multo-
rum,

rum, in quibus opera data est orationi, antequam Ignatio responsum daretur. Tum quia cum redire soleret Caietanus mari, & eius nauigatio sit incerta, debuit ex prudentia praescripto anticipare discessum, ut posset esse Neapoli in solemnitatibus praescriptis.

13 Tertia ratio: Si B. Caietanus sub finem Martij discessit, necessario Venetis tres menses fuit. Eo enim ex Castaldo sub initum anni excurrerat. At quae negotia tam ardua, tamque multa erant in Religione constante duobus tantum domicilijs, quae octo, quindecim diebus expediri non possent? praesertim cum post paucos menses ad Romana comitia conueniendum esset. Atque haec ratio validior est, si B. Caietanus detineatur a Castaldo Venetis Aprili mense, ac Maio, ut cum S. Ignatio colloqui possit: quoniam improbabilius est mora tam diuturna, etiam ob rationem dictam nu. 9.

14 Dato, & non concesso B. Caietanum substituisse diutius Venetis, ut puta mensibus Aprili, & Maio, dilemmate utor. Aut S. Ignatius cum primum descendit e nauicula, coenobium adiit S. Nicolai, aut post aliquot dies. Primum non est verisimile. Tum quia certissimum est, non tam sero venisse Venetias, sed ante mensē Aprilis. Tū quia erat illi incognita noua Religio, & pusillus grex, versato diu in Gallia, & Hispania remotis ab Italia regnis. Et si Neapoli, cum habitarent Patres in aede Misericordiae, mutarunt anno 34. domicilium, eò quòd (sic loquitur Caracciolus) *Plerique omnes vix de nomine, aut ne vix quidem nostros patres, nouique Ordinis institutum nouerant*: quid mirum in Galliam, & Hispaniam pusilli tunc Ordinis, & vix nati famam nequaquam peruenisse?

15 Praeterea pugnabat cum bonis moribus S. Ignatii, qui nobili loco natus erat, & in aula regia educatus; ut ignotus hospes in hospitium incognitum non inuitatus sese intruderet. Quis illum, si id fecisset, non existimasset in officiosum, atque inurbanum? Adde non adeo in illo ingressu Veneto Ignatium eguisse, ut cogeretur

in

in hospitium gratuitum diuertere, ac diuersoriū emendicare. Tulerat enim secum in syngraphis mercatoriis aliquantum pecuniæ (teste Maffæio) quam statim ut peruenit, exegit. Postremo Castaldus ipse consentit mecum, tum in vita Caietani, tum in epistola, cum ait S. Ignatium, *Dum Venetijs moraretur cum B. Caietano consuetudinem habuisse, &c. Cum Venetijs moraretur,* scripsit: non autem, *cum primum venit*. Quòd si quis obiiciat contrarium opinari eum, qui articulos pro canonizatione B. Caietani composuit, in quibus scripta sunt hæc verba: *B. Ignatius Loiola cum ex Hispania Venetias venisset, à B. Caietano fuit benignè, humaniterque exceptus*: huic respondeo veritatem vnã tantum esse: atque ex hac varietate narrationis colligi perspicuè, nihil esse certi de hac colloctione Beatorum in ea religione, in qua tantopere seniores discrepant: proinde congressum illum, de quo disceptatur, euanescere.

16 Si dicatur congressum illum accidisse post aliquantum temporis ab aduentu, suboriuntur æquales difficultates. Primum nimis diu retinetur Venetijs Caietanus, quem stabiliendi domicilii necessitas expectabat, quòd incommodè in paruo stabulo habitarent: & alias ob causas explicatas nu. 8 & 9. Deinde si dicas Caietanum ad nauigasse Venetias post Pascha: contradicis Castaldo, qui putat initio anni illuc excurrisse, non anno medio: aduersaris Caracciolo, qui tenet illum Neapoli occupatum in obseruando Ochino, ut dixi nu. 8. Tertio, cum S. Ignatius iam haberet domicilium vtcumque stabile, vel pecunia conductum, vel apud Hispanum amicum, vbi libere pro more suo cum proximis ageret, ut eos Deo lucrifaceret, est improbabilissimum habitasse multos dies in Monasterio S. Nicolai, ut significat Castaldus.

17 Pono tamquam certum ex communi consensu, S. Ignatium Venetijs in suspicionem prauis dogmatis adductum, & falsis criminationibus impetum; remque

Maff. lib. 2.
c. 2.
Castal. ep.
P. 5.
Artic. 5. de
relig. pag.
20.

Castal. ep.
p. 9.

ad Apostolicum nuntium delatam: per occasionem, quod operam daret proximis ad meliorem vitam perducendis. inimicissimus enim otii, & cupidissimus animarum saluandarum, vix Venetias attigerat, cum è vestigio cœpit facere quæstus spirituales, quod Castaldus concedit: immo & socios comparare sibi ad augendam societatem animo designatam. Hoc posito rursus dilemmate vtor. Aut petiuit habitum à Caietano antequam tempestas à maleuolis excitata, per iudiciale sententiam conquiesceret; aut post. Nonante. Primum, quia non placet id Castaldo; qui nō vult S. Ignatium ad Carasæ consuetudinem admissum, nisi confedata procella. Ergo multo minus à B. Caietano erat domum recipiendus, & audienda petitio hominis, cuius dicebatur in Hispania ob hæresim statua combusta. Deinde obstat ratio. Nam Ignatius sciens suum nomen esse magna infamia denigratum, non adeo erat imprudens, vt ante iudicam, ac legitimam purgationem peteret se in eum ordinem adscribi, in quem pro certo habebat, se non receptum iri: obstante zelo Carasæ, ceterorumq; Patrum prudentia, qui numquam hominem tanti criminis accusatum, & suspectum in suum sodalitiū admisissent. Dices, fortè petiuit antequam commoueretur tempestas. At quis credat, tunc petiuisse alium ordinem, cum socios inquirebat, & comparabat ad locupletandum suum?

Castal p. 9.
epist.

18 Neque potuit petitio illa fieri compressa per sententiam infamia. Nam ea lata est multo seriùs, quàm existimauerit Castaldus; qui mihi persuadere conatur in epistola, *non paucis diebus* absolui potuisse iudiciū. Affero ergo sententiam absolutoriam à Vicario Nuntii latam die xiiij. Octobris anni non 36. quo suspiciones aduersus S. Ignatium natæ sunt, sed sequentis 1537. Atq; id perspicuum est ex ipsa sententia, quæ in tabulario Romanæ domus asseruatur, testibus Ribad. & Orlandino. Legit eam nuper accuratè Franciscus Sacchinus Secretarius, qui ad me scripsit se non esse deceptum à
notis

notis numerorum, quæ integræ sunt: & præterea nihil de anno dubitandum; quoniam absoluitur Ignatius Sacerdos, qui Sacerdotio fuit initiatus cum sociis, ut quinque tradunt historici, die 24. Iunij anni prædicti 1537. Itaque absolutio Sacerdotis nõ potuit esse anno 1536. quo nondum erat Sacerdos. Et si pronuntiata fuisset sententia 13. Octob. 1536. non prodesset Castaldo, quoniã eo tempore Caietanus vel erat in itinere Romano, vel ad illud se parabat Neapoli.

TERTIA PROPOSITIO CONVELLITVR.

19 **D**Vobis impulsibus corruit fundamentum Venetæ professionis à Castaldo iactum: nimirum necessitas gubernandi nascentem familiam. Primus erit, si dixerim Caietanum non fuisse primum Ordinis institutorem, cui competeret eius gubernatio. Nam legi viginti, & amplius scriptores, nominandi si fuerit opus, qui Io. Petro Carafæ Theatino Episcopo tribuunt institutionem, Inter quos est, qui funebrem eius orationem habuit: Io. Paulus Flavianus, & Antonius Carafa Cardinalis eius consanguineus, qui veritatem bene notat. Recensentur inter eos quinque ex ipso Ordine qui Carafam Institutorem, absolute vocant sine limitatione, vel primum institutorem, & caput, vel primum fundatorem. & conditorem, & ab ipso Castaldo dicitur in eius vita institutam ab eo suam religionem; eundem suæ religioni dedisse principium, & regulam: verum quoniam declinaturus est iectum, dicens ambos diuersa ratione fuisse primos fundatores, ideo transeo ad secundum impulsus; quamuis distinctio non satisfaciat, cum non assignetur ratio, cur Caietano potius, quàm Episcopo gubernatio debeat.

20 Est ergo alter impulsus hic, per illud tempus, quo dicitur Caietanus excurrisse Venetias, non ille nascentem familiam regebat, sed vel qui domui Venetæ præerat, vel Carafa. Dixi, qui domui Venetæ præerat; quia ut tres ipsorum historici tradunt, Carafa emissa profes-

Carac. p.
15. & seqq.

Castal. c. 17
vitæ Pauli
Papæ.

Castal. c. 2.
vitæ Pauli,
& c. 3. v. itæ
Caiet.

Carac. p.
212.
Id. p. 214.
Id. p. 25.

Tuf. c. 5.
hist.
Carac. p.
234.

sione electus fuit illico, *in primum Præpositum, & caput totius gubernationis*. Hæc sunt verba Castaldi: ex quibus intelligas à Præposito gubernari ordinem, & quia definitum fuit à Papa Clemente VII. ut gubernatio triennium ne excederet, anno 1527. Venetiis, quo se receperat, post Romanæ vrbis direptionem, referente Caracciolo, elegerunt Caietanum pastorem parui gregis. Hic ex lege deposuit gubernationem anno 1530. Quis ei successerit non planè constat, sed probabile iterum regimen delatum Carafæ, qui dicitur à Caracciolo præpositus esse ann. 1532. Carafæ successit Bonifacius à Colle, qui ex eodem Caracciolo præfuit domui Venetæ ab anno 1533. ad an. 1535. Bonifacium secutus est Bernardinus Scottus. Nam, ut tradit Ioan. Baptista Tufus Episcopus Acerrarum in historia Ordinis, quo tempore Carafa Romam evocatus est à Paulo III. Venetam domum regebat Bernardinus Scottus, Quamquam Caracciolus scribit Romæ Scottum fuisse electum Præpositum Venetæ domus. Forte dici potest fuisse confirmatum, ut eorum dicta concilientur. Si ergo gubernatio totius Ordinis erat penes præpositum Venetum anno 34. & 36. siue is esset Scottus, siue alius, necessario excluditur a Caietano, qui erat præpositus Neapoli.

Carac. p.
270.

21 Si dicat Castaldus, alium fuisse gubernatorem Ordinis, alium Veneti cœnobii, facile assentiar. Tradit enim Caracciolus ann. 1528. missum Bonifacium cum septem sociis Veronam, à *Theatino Episcopo, & Caietano, penes quorum rerum summa erat*. Hoc anno erat præpositus Caietanus, ut scribit idem Caracciolus: cur se Carafa immisecit in missionem Veronensem; quomodo summa rerum penes utrumque? Nō potest aptè responderi, nisi quia Caiet. domum, Carafa ordinem regebat. ut ut res fit, quo tempore Caietanus præerat domui Neapolitanæ, pauloque ante summa rerum, & ordinis gubernatio erat penes Carafam, & non apud Caietanum; quod evidenter demonstratur sequentibus argu-

argumentis ex ipsorum historiis.

22 1. Carafa rogatur à Ciuitate Neapolitana per litteras, vt socios mittat Neapolim; quod non fecisset, nisi agnouisset eum rectorem Ordinis. 2. idem pro imperio anno 1533. mittit Neapolim Caietanum cum socio Ioanne Marinono. 3. Paulo post mittit eodem sex alios in subsidium. 4. Caiet. creatur absens Præpositus gregis Neapolitani, decreto comitiorum Venetijs scripto. Non ergo ipse Ordinem regebat. 5. Discedens Venetijs idem humilitatis, & indifferentiæ memorabile exemplum edidit, recusans sibi socium eligere, quod est argumentum non fuisse rectorem Ordinis, sed agnouisse pro capite Carafam, qui mittebat. 6. Carafa scribens ad sororem ann. 1534. ait à se missos Caietanum, & Marinonum, quæ verba significant potestatem, etiam in ipsum Caietanum, atque hæc omnia leguntur partim in Epistola Tusi, partim in Caraccioli historia.

Tuf. c. 4.
hist.
Caracc. p.
214. & seq.

23 Septimum argumentum est epistola Carafæ scripta sociis missis Neapolim ann. 34. quam refert ad verbum Caracciolus: in qua loquitur tamquam potestatem habens in vniuersum Ordinem: quod in optimo viro, qui dignitates maiores repudiauerat, non est tribuendum arrogantia, sed legitimæ auctoritati. In ea primùm reijcit duos à socijs Neapoli commorantibus propositos sibi, vt in Ordinem reciperentur. Cur illi proponuntur, nisi quia rector gregis? cur non adscripsit in Ordinem Caietanus, si ipse familiam nascentem moderabatur? 2. Cogitat Carafa de Caietano Romam mittendo, vbi Pontifex in urbem rediisset. 3. Transmittit Neapolim formam professionis à Petro Veronensi faciendæ. 4. Ait se promouisse ad diaconatû Gregorium, & euecturum ad sacerdotium. 5. Recipit in Relig. Simonem Bergomensis sine consensu Caietani. Hæc acta sunt religiosæ potestatis, exercitæ in socios Neapolitanos, & speciatim in Caietanum. Si ea egit vt præpositus, ergo præpositus non erat, certè imperabat omnibus, etiam ab-

Caracc. p.
25.

sen-

Caracc. p.
244.

sentibus, vt rector Ordinis, qui cœperat dilatari. Adde, quod sub finem anni 36. Caietanus redijt Neapolim sine dignitate, ac subiectus Petro Veronensi nouo præposito, ex Caracciolo.

24 Ex hoc ipso capite, quod Caietanus anno 35. & 36 non præerat Ordini, non solum ruit fundamentum itionis Venetæ, sed etiam intelligitur, esse improbabilissimam petitionem ab Ignatio prudentissimo viro factam Caietano, qui non erat superior, neque cœnobij Veneti, vt certissimum est, neque Ordinis, vt demonstraui; neq; facultatem habebat adscribendi vllum in Ordinem. Cur non egit potius de mutatione vitæ cū Carafa? Respondebit Castaldus: intercesserant similtates. At ego nouo dilemmate argumentor: vel Carafa erat amicus Ignatij, vel ab eo alienior. Si amicus, & cognitus, quidni ad illum accurreret ad petendum habitum? sin alienior; Ignatius minimè tentasset, aut per se, aut per alios aperiri sibi ianuam religionis à parum amico erectæ, ac gubernatæ, vel in qua plurimum posset tenens primas. Si dixeris conuenisse Caietanum, vt eo tamquã internuntio cum Carafa supremo familiæ rectore vteretur, pugnabit cum Castaldi narratione, in qua Caietanus tamquam potestatem habens recipiendi, audit Ignatium petentem, & repellit auditum. Quamquam reuera neminem adscribere poterat in Ordinem is, cuius petitionem de duobus Neapolitanis Carafa reiecerat. Denique per hoc effugium non eneruatur vis dilemmatis, de similtate cum Carafa, & suspitione prauis dogmatis, ob quas, ne opera quidem interuentoris Caietani à Carafa fuisset admissus.

HISTORICA DISPVTATIO
 De S. Ignatio Loiola Societatis Iesu
 Fundatore, & de B. Caietano
 Thienæo, Institutore Or-
 dinis Clericorum
 Regularium.

DRODIIT in lucem anno 1612. vita B. Caietani Thienæi, è religiosissima familia Clericorum regularium, quos vulgus Italorum Theatinos appellat; edita Mutinæ, atque Italicè scripta pereleganter ab admodum Reuerēdo Io. Baptista Castaldo, eiusdem Religionis presbytero Theologo, qui eum nominat sui Ordinis fundatorem. Legi equidem avidissimè, cum primum in meas manus venit, cupiens inuenire aliquid, quo meos commentarios asceticos, & dissertationes, quibus poliendis tum operam dabam, locupletarem; quod, vt in ijs videre licet, obtinui: & quoad potui, præstiti perlibenter. Inter legendum hæsi diu, rei nouitate detentus in capite tertio: vbi Auctor agens de fructu spirituali ab ordine suo in Ecclesia Dei producto per B. Caietanum, hæc habet, de S. Ignatio Loiola fundatore Societatis Iesu, ad verbum ex Italico interpretata: Hæc noua planta diuino fœcundata, fauore, a deo suum odorem feliciter, & cum vniuersali applausu sparsit, vt cum illum S. Ignatius Loiola Venetijs anno 1536. olfecisset, plenus eo spiritu, qui eum coegerat deserere duplex terrenæ militiæ periculum, quo meliori spe aliquem Ordinem militiæ spiritualis, ac religiosæ arriperet, conatus est eiusmodi bono propius frui. Itaque diebus aliquot commoratus est in cœnobio S. Nicolai Tolentinatis, ab
 illis

„ illis Patribus magna charitate tractatus. Postmodum
 „ cum ad illum viuendi modum impensius esset affe-
 „ ctus, petiuit à B. Caietano, vt se in ipsorum coetum
 „ aggregaret, atque habitu eiusdem Religionis indue-
 „ ret. Verum noster Beatus præuidens, atque ex nobi-
 „ li modo agendi S. Ignatij prælagiens copiosum fru-
 „ ctum, quem producturus erat, respondit illi (quod in
 „ negotijs arduis solitus erat) vt preces pro ea re Deo
 „ funderet ipse, quemadmodum etiam Patres erant sup-
 „ plicaturi ; & post hæc susciperent eam deliberatio-
 „ nem, quæ à Domino demonstrata fuisset. Ita fece-
 „ runt: & aliquot diebus elapsis Caietanus Ignatio re-
 „ nunciauit, quòd Spiritus sanctus non illum quidem
 „ vocabat ad hanc Religionem, sed quòd seruitium
 „ Dei futurum fuisset, vt ipse aliam presbyterorum
 „ pariter, sed actuosiore fundaret. Quo modo pror-
 „ sus contigit felicibus progressibus anno 1549. sexto-
 „ decimo post nostram institutam. Hactenus Castal-
 „ dus.

2. Cum hæc perlegissem valde miratus sum, quòd ne-
 minimus quidem rumor, aut, vt meliùs dicam, ne te-
 nuissimus quidem susurrus huius petitionis sese infi-
 nuasset in aures meas, per tot annos, quibus in hoc
 Ordine vixi, ab anno trigesimo primo eiusdem, per
 Apostolicam sedem confirmati. Quo tempore curio-
 sissimè peruestigavi, quæ legendis litterarum monu-
 mentis, quæ senioribus interrogandis, initia, & pro-
 gressiones meæ Religionis, tum vt satiarem animum
 meum auidum cognitionis eiusmodi rerum, tum vt
 in asceticis elucubrandis, ne quid calamo excideret,
 quod non esset omnino certum, aut cuius ratio à me
 reddi non posset luculenter. Dum hæc suspensum me
 tenet admiratio, Claudius Aquaiua Præpositus vni-
 uersæ nostræ Societatis, vir testimonio Romanæ cu-
 riæ, atque vrbis, ne dicam orbis, optimus, ac pruden-
 tissimus, simul certior factus de hac narratione, & si-
 mul obtusus clamoribus Itatorum Patrum, qui hanc
 histo-

ria tueri. Vt autem Lectori sit ad manum ea confu-
tatio, hic describitur, quæ sic habet.

3. Nec verò imprudens prætermitto prædicationē,
quam Io: Baptista Castaldus Clericus regularis pro-
dijsse scribit ex ore Caietani Thienæi fundatoris
sux religionis; quia nullam habet probabilitatis spe-
ciem: nec res nostras fulcire debeo rationibus, quæ
conuinci possint falsitatis. Is in vita prædicti Caieta-
ni scripta Italicè tradit multis, quod ego paucis re-
fero, S. Ignatium nostrum anno 1536. Venetijs dies
aliquot in cœnobio S. Nicolai Tolentinatis hospité
magna charitate tractatum à Clericis regularibus
substitisse: probitatem illorum Patrum olfecisse pro-
pius, viuendique rationem adamasse; proinde flagi-
tasse à Caietano, vt in eum ordinem adscriberetur:
post aliquot dies in exploranda voluntate Dei posi-
tos respondisse S. Ignatio; Non illum à spiritu San-
cto vocari ad eum Ordinem: sed ad Dei seruitium
pertinere, vt ipsemet alium presbyterorum quoque
Ordinem actuosiorem institueret. Verum est S. Igna-
tium illo anno fuisse Venetijs socios è Gallia præ-
stolantem: quod tres historici nostri tradunt. Proba-
bile item est ab illis Patribus exceptum hospitio per
aliquot dies, quia peregrinus, atque extraneus erat;
præsertim cum prodatur à Petro Ribadeneria, &
Nicolaio Orlandino consuetudinem habuisse cum
Io: Petro Carafa, tum eiusdem Ordinis, paulò post
Cardinale, ac demum summo Pontifice: quod in cœ-
nobio S. Nicolai, vbi degebat, enenisse potuit. De
charitate Patrum illorum, qua fuit exceptus nihil du-
bitatur: nosq; omnes illi cœnobio multum debemus,
quod Parentem nostrum in alieno solo peregrinantē,
tam benignè, humaniterque tractauerit. At quod S.
Ignatius in illorum familiam admitti petierit, nulla
probabilitate subsistit. Prudentibus enim rerum esti-
matoribus verisimile non est, hominem cordatum,
atq; in susceptis consilijs constantissimum, tanta le-

uitate fluctuasse: deliberationemq; voto firmatam,
tam repente mutata voluntate, abiēcisse, vt nouem
socios amantissimos, carissimosque, in salutatos vio-
lata fide mutua desereret, quos Parisijs electos tan-
quam filios in Christo genuerat, tam diuturno labo-
re educatos excoluerat, tot spiritualibus rationibus,
ac beneficijs sibi deuinxerat, tam sacrosanctis votis
Deo secum obligauerat, atque ad conditam diem
Venetijs adesse iusserat. Præsertim cum multo ante
hæc tempora diuinitus ipsi S. Ignatio reuelatū fue-
rit, religiosi cœtus, qui Societas Iesu diceretur, eum
fore institutorem, ac ducem: quemadmodum Petrus
Ribadeneira, & Nicolaus Orlandinus firmissimis, &
coniecturis, & rationibus probant. Nec de probissi-
morum sociorum mutata voluntate dubitasse potuit,
qui tanta incitatione animi ferebantur in Italiam:
votum peregrinationis Ierosolymitanæ (quod est in
paucis religiosissimum, ac difficillimum relaxatu)
soluturi, vt ad vi. Id. Ianuarij. 1537. hoc est ante præ-
scriptū ex conuentu tempus, Venetijs affuerint. Quid,
quod eo tempore, quo S. Ignatius egisse dicitur cum
Caietano, Venetijs aberat Caietanus, Neapolim
triennio ante profectus? Ex hoc apparet falsa opina-
tione, Castaldum esse deceptū. Hæc propositio; si quo
anno, Ignatius Venetijs fuit, Caietanus erat, vel
Neapoli, vel Romæ, non potuit Ignatius agere cum
Caietano, quia perspicuum quiddam continet, quod
constat inter omnes, est ex earum numero, quas fir-
mare superuacaneum est, vt docuit M. Tullius, qui si-
millimam huic profert in exemplum: *si, quo die cades*
Romæ facta est, ego Athenis eo die fui, interesse in cæ-
de non potui. Indiget approbationis illa particula
propositionis. Erat partim Neapoli, partim Romæ
Caietanus eo toto anno 1537. Cuius approbandæ
causa testem appello Antonium Caracciolum ex eo-
dem Clericorum Regularium Ordine, atq; ad huius
historiam Castaldum sodalē ablego. Antonius enim

Ribad. l. i.
c. 4.
Maff. lib. i.
c. 21.
Orland. l. i.
§. 90.

Ribad. in
vitæ comp.
§. de dono
Prophetiæ.
Orland. l. 2.
§. 66. & lib.
2 §. 25. 62.

Cic. li. i. de
Inuent.

Anton. Carac. in collect. de vita Carafæ & c. p. 214. & seq.
Ioan: Bapt. Tufus hist. Cler. regu. c. 9.

Matt. 18. 16.

in collectaneis historicis de vita Ioan: Petri Carafæ, triumque reliquorum sociorum prudenter, atque accuratè Latinè editis: in quibus enumerat omnes prope modum passus Caietani, disertè scribit primum Clementis VII. Papæ iussu Caietanum à Carafa missum esse Neapolim anno trigesimo tertio supra sexagesimum, cum Ioâne Marinone Veneto socio: Venetijs discessisse postridie Kalen. Augusti: Romæ luminis caloribus ex itinere ad pedes Pontificis accidisse: Neapolim sub finem Octobris attigisse, ibiq; præfuisse cœnobio. Firmatur Antonij narratio testimonio Ioannis Baptistæ Tufi, ex eodem Ordine Episcopi Acerræ, (vt iuxta Saluatoris pronunciatum in ore duorum testium stet hoc verbum) qui in historia suæ religiosæ familiæ Italicè scripta conuenit cum Caracciolo in missione Neapolitana Caietani, in socio Marinone, in anno profectiois, refertq; ad verbū Clementis Pontificis litteras 11. Februarij 1533. datas, quibus aliquot ex eorum numero Neapolim mitti iubet; deinde narrat Caracciolus à Caietano deprehensam perniciosam doctrinam, quam Bernardinus Occhinus spargebat in vulgus, cum in æde S. Ioannis Maioris cōcionaretur anno trigesimo sexto: & Octobri mense eiusdem anni Neapoli Romam ad sui Ordinis comitia profectum, quæ non nisi mense Decembri sunt absoluta. Vnde liquidò apparet toto anno 36. partim Neapoli, partim Romæ fuisse. Ac ne quis suspicetur ex Romanis Comitij Venetias esse regressum sub anni finem, atque eo tempore cū Ignatio illa tractasse, quæ Castaldus asserit, perspicuè Caracciolus tradit Caietanum Roma Neapolim reuera esse reuersum, nec inde pedem extulisse, nisi anno quadragesimo, quo anno Caietanus Neapolitanis comitij creatus est Venetæ domus Præpositus, & Ignatius Romæ diu commoratus, confirmationem suæ Societatis à Paulo III. obtinuerat. Confirmatur hæc Neapolitana continuata commoratio Caietani verbis

„ bis ipsius, quicum à petro Toletano prorege pote-
„ statem abeūdi peteret anno trigesimo septimo, quod
„ nullum certum, aptumque locum nacti essent. Dixit
„ se cū socijs *Iam quatuor totos annos Neapoli Ter* Carac, par.
„ *mutatis sedibus mansisse.* Atqui hoc quadriennio tri- 25.
„ gesimus sextus annus necessario comprehenditur.
„ Igitur si Caietanus anno 1536. Neapoli degit vsque
„ ad Octobrem mensem, & anni reliquum Romæ con-
„ sumpsit, vnde Neapolim regressus est; quomodo po-
„ tuit Venetijs colloqui cum Ignatio? Hæc manifesta
„ temporum discordia, corporumque vtriusque distā-
„ tia, demonstrat totam narrationem Castaldi corruere.
„ Postremò non illa potuit esse prædictio de nouo
„ Ordine instituendo, quæ Caietano affingitur, quoniā
„ Societas nostra, iam multis votis astricta Lutetiæ
„ coaluerat; nec aliud ad perfectionem desiderabatur,
„ nisi Sedis Apostolicæ confirmatio; quæ, vt dixi, non
„ longo interuallo impetrata est.

Iam verò, vt redeamus in viam, vnde nos deduxit
necessitas vindicandi Parentis nostri ab inconstantie,
mutabilitatisq; nota, ex errore historicæ veritatis il-
li potius, quam animi decreto, vt opinor, iniusta.

4. R. Castaldus lecta confutatione prædicta, existi-
mauit sibi esse respondendum: proinde anno 1617.
scripsit epistolam apologeticam ad virum perillu-
strem Marcum Thienæum Comitem, B. Caietani gē-
tilem, Vicentiæ commorantem. Hic anno sequenti
1618. typis æneis excusam epistolam in eadem vrbe,
dicauit Illustrissimo Marchioni Scandiani Octauio
Thienæo, ex eadem gēte nobilissima. Sero mihi, hoc
est post biennium, nota fuit hæc epistola, per litteras
iteratas Sodalis mei è regno vsque Poloniæ datas.
Tantus zelus tuendi communis omnium parentis
exederat animos Polonorum. Atque hæc sera Episto-
læ notitia, causa fuit tardioris meæ responsionis, Eā-
dem Epistolam R. Andreas molfesius, ex eodem Or-
dine, quo Castaldus, nonnullis additis, & paucis de-

And. Molf.
p. 1. sum. tr.
8. c. 9. num.
101.

tra-

tractis, in prima parte promptuarij, seu Summæ moralis Theologiæ, & casuum conscientiæ, Neapoli anno 1619. excusa, iterum euulgavit. Subijciam Lectoris oculis hanc quoque epistolam apologeticam fideliter, totam quidem; sed, ne bis legenda sit, in tot partes distributam, quot essent meæ responsiones, quas veritatis tuendæ studio, non cupiditate altercandi expromere conor, non iniussus. Ac primo loco legatur epistola dedicationis.

§. I.

Illustrissimo D. D.

OCTAVIO THIENÆO

Marchioni Scandiani.

Marcus Thienæus S. D.

» **M**ittebantur olim amicis dona Saturnalibus;
 » hospitibus xenia: nunc autem Bacchanalibus
 » diebus muneris loco mittuntur bellorum exempla
 » libellorum ad simulatum certamen pedestre, vel e-
 » questre cunctos laceffentium. Ad te verò Marchio
 » Illustrissime, familiæ nostræ columen, ac decus; pro
 » donis, xenijs, ac libellis M. R. D. Io. Baptistæ Castaldi
 » litteras do, quibus vir ille naturalium splendore, vi-
 » tæ innocentia, atq; in conscribenda B. Caietani gen-
 » tilis nostri vita, maxima solertia oppido quàm exi-
 » mius, mihi rescripsit. Incideram enim fortè fortuna
 » in Iulij Nigronij librum de regulis communibus So-
 » cietatis Iesu; & cum subcisiuis horis eum legerem,
 » deprehendi hominem, quandam Castaldi narrationē
 » de Caietani, & Ignatij colloquio falsi arguentē. Sub-
 » stiti illico, vt par erat, & Castaldum Neapoli tunc
 » morantem de hac re certiozem feci, impensiusque
 » rogavi, rei veritatem mihi per litteras significaret.
 » Rescripsit ille confestim (quæ est in tanto viro sin-
 » gularis humanitas) atque vt reor, historiam illam

eno;

» enodauit prorsus: ipse vero, vt typis excusæ dicæ oc-
» currerem, typis excudi quoque apologeticam hanc
» epistolam mandauit: & vt genuinos inuidorum dentes
» effugeret, nominis tui clypeo, vt testæ prodeat cura-
» ui: non dubitans quin illa, semper foret incolumis,
» cui te nobilissimum, & præstantissimum patronum
» hac nuncupatione adoptauit. Nigronij quoque sub-
» argutulam accusationem calamo exarata[m] mitto, vt
» dum vno intuitu vtraque perlegis, scribentium quo-
» que mentes, rationes, stylumq; pensitare valeas. Can-
» dorem animorum in vtrisque haud absimilem fortè
» comperies. Nihil est Castaldo nostro candidius: &
» in Nigronio absit, vt nigredinis quidquam, & liuo-
» ris inesse credam. Solutiones rationum, quas Io: Bap-
» tista affert, coruscant vbi que veritatis fulgore: Iulij
» argumenta omnia similia vero esse videntur. Stylus
» denique Castaldi subacriter dulcis est; Nigronij sub-
» dulce acer, quasi (vt Cicero apud Nonium ait) illius
» oratio melle Hymettio, huius aceto Ægyptio sit cõ-
» dita. Sed quid te pluribus moror? Accipe libens er-
» go, ac bonus gentilis tui munus aliena confectum
» opera, atque in eo aduerte egregiam plastæ peritiã,
» & in corruspando veritatem perpetuum studium.
» Perspice mittentis obseruantiam, atque amorem,
» Tuq; vicissim cum illustrissimo Marchione genitore
» tuo, estote libelli huiusce tutela, præsidiumque. Vale-
» te. Vicentiæ 9. kal. Martij 1618.

§. 1. Iulij responsio.

6. Debeo multum auctori Epistolæ huius, quod in
nigredine cognominis mei iocatus, nihil in me credi-
derit esse liuoris; assecutus coniectura id, quod verè
fuit, & esse debuit in homine, qui iam tum quadragin-
ta quinque annos in Ordine religioso consumpserat;
& data occasione, priuatim, & publicè professus est
perpetuo docere populos veritatem. Conabor nunc
senior factus, vt aliquid candoris ex eodem nigrore
meo per calamum effulgeat. Quem non equidem in-

Athen. l. 2.
c. 25.
Iuuen. l. 5.
sat. 13.
Turneb. l. 1.
29. aduers.
c. 20.
Zon. Mar-
cel. l. 4. zer-
bo Acre.
S. Isid. l. 20.
Orig. c. 3.
Athe. l. 2. c.
25.
Plin. lib. 14.
c. 17.
Gal. li. 3. de
simpl. med.
facult. c. 16
Cic. ad Att.
l. 14. ep. 48.
Cant. 4. 11.
Tertul. l. de
cor. mil c 3
S. Hier. dia-
log. adu.
Lucif.

1. Petr. 2.

S. Ambros.
oct. 13. in
Pl. 118.

tingam (auertat à me Deus tantum erratum) in ace-
tum Ægyptium; quòd, quia fiebat ex optimo, ac ge-
nerosissimo vino siue Phario, siue Niliaco, acerrimū,
& mordacissimum habebatur. etsi M. Tullius, vt est
apud Nonium, per ironiam dulce acetum Ægyptiū
esse pronuntiauit, vt acre mel Hymettium.

Abstinebo à Luna, vt loquitur S. Isidorus, quam
Græci *ὄξύμελι* vocant, id est acetum melle tempera-
tum. Non enim patiar, quia dulcedinem simul reti-
net, & acorem, per simulationem dulcedinis è stylo
aliquid acerbitatis excidere, vnde posset beneuolen-
tiæ R. D. Castaldi, vt arbitror erga me integræ, suaui-
tas acescere. Projiciā longissimè Galeni *γλυκύπικρον*
hoc est medicamentum ex absynthio, ac melle com-
positum: quòd nolim obiici mihi, quod de se ipso M.
Tullius dicebat: *Amarior me senectus facit.* Quo-
nam igitur liquore imbues calamum? Duobus illis,
Melle, & lacte, qui sub lingua sanctæ sponsæ lati-
tabant: & priscis sæculis, teste Tertulliano, ac S. Hie-
ronimo, in os recens baptizatorum infundebantur, vt
monerentur, opinor, qualis esse deberet sermo Chri-
stianorum, dulcis, & candidus. Incingam, inquam, sty-
lum in mel dulcissimæ charitatis, & in lac candidissi-
mæ, ac sincerissimæ veritatis: de quo lacte Apostolo-
rum Princeps ait: *Deponentes igitur omnem mali-
tiam, & omnē dolum, & simulationes, & inuidias,
& omnes detractiones, sicut modo geniti infantes,
rationabiles sine dolo lac concupiscite.* Quæ duo te-
testimonia S. Ambrosius expendens, nos sanctè mo-
net his verbis: *Osiusti distillat sapientiam: de ore iu-
sti suauitatis, & misericordie mella procedunt. In
ore iusti nullus dolus, nulla fallacia, nulla est ama-
ritudo peccati.* & paulò post: *Quomodo mel, & lac
sub lingua tua, cum dolum lingua tua componat, vt
aliud pectore concipias, aliud forensi sermone præ-
tendas, vt decipias ine autum? Cum tibi Petrus Apo-
stolus dicat, vt depones omnem malitiam, & fucum*
simu-

*simulationis abiicias: dicens: sicut dudum geniti infantes, rationabiles, sine dolo, lac concupiscite. Ostendens enim nobis, quid sit mel, & lac habere sub lingua, docet, ut non maledicere maledicentibus, sed benedictionem referre nouerimus: nesciamus odisse nisi viam iniquitatis, ut facere quod execramur, relutandi caueamus affectu. Haecenus S. Ambrosius. Quem æmulatus est Paulinus Episcopus Aquileiensis: qui confutans Felicem Vrgelitanum Episcopum non rectè sentientem, ait se epistolam, *charitatis ealamo, non contentionis studio* scripsisse. Vtrius autem nostrum rationes sint veræ, an vero similes, ut definitur in epistola, prudens Lector iudicabit.*

Paulin. A.
quil. l. i. 2.
du. Felic.
Vrgelit.

§. II.

7. DE B. CAIETANI THIENÆI
*cum S. Ignatio Loiola consuetudine, deque huius
in Clericorum regularium Ordinem pro-
pensione.*

EPISTOLA.

» **Q**uod enixè postulas, Comes perillustri, ut tibi
» exponere velim; vnicuiq; tegere, ac dissimu-
» lare decreueram. Fit enim sæpius, ut dum veritati
» nos religiosi homines, ac propriæ indemnitati cõsu-
» lere volumus, sæcularium dicacitati ansam præbea-
» mus. Ea tamen est prudentia tua, meusque tibi ani-
» mus ita perspectus, ut eo prætextu denegare, quod
» petis, neutiquam possim. Præcipuè cum tibi iure de-
» beri videatur, quod in defensionem historiæ de gen-
» tili tuo Thienæo, parente nostro, dicendum est.

Ad §. 2. Iulij responsio.

8 Optandum erat maximè, ne controuersia hæc hi-
storica veniret in cognitionem filiorum sæculi huius,
quo, quemadmodum prudenter Castaldus notat, eo-
rum offensio, & dicacitas vitaretur; qui proni sunt,

E

ne

ne dicam præcipites, ad Religiosorum actiones criminandas. Parcat Deus illi, qui causam huic periculo prior dedit. *Probabiliora sunt, inquit M. Tullius, quæ laeessiti dicimus, quàm quæ priores: humanitatis est responsio. Videremur enim quieturi fuisse, nisi essemus laeessiti.* Adde ipse; magis excusandi sunt, qui prouocantur; quoniam humanum est respondere. Excusant iura factò prouocatos, si peccarint, quia vel non puniunt, vel certè mitius puniunt. etiam belluæ prouocatae à iure excusantur, si quod intulerint damnum; & ex eo domini à restitutione damni liberantur. At dicit Castaldus: quod opinabar verum, scripsi. Responderim ego: Quod pro certo habebatur in Ordine meo toto rescripsi. *Sed quid possumus facere, inquit S. Hieronymus scribens ad Ruffinum, si unusquisque iuste putat se facere, quod facit? Caueamus nobis ab opinione, quæ fallax est. Vt enim oculus, qui per nebulam, aut aquam res inspicit, falso modo metitur, quod grãdiores, quàm verè sint, videantur: sic animus, qui per opinionis nubem res iudicat, aberrat à veritate.* Rursus ille dicturus videtur: Placuit mihi honorare Parentem nostrum Caietanũ. Subijcio ego: cogebat defendere parentem nostrum Ignatium: ne ab Hæreticis, quibuscum quotidie in Germania, Gallia, Polonia pro defensione Catholicæ, Romanæq; fidei cominus pugnamus, ad bonorum direptionem, & sanguinis vsque effusionem, tanquam arundo, vento leuitatis agitata, ludibrio haberetur, nosque cum ipso pariter irrideremur. Optime scit Castaldus, quantum parentibus debeamus; Officium est, non beneficium, facere quod debemus. Horum decus, & dedecus etiam in filios redundat. Hinc illa Sapiientis: *Gloria filiorum patres eorum: & Ne glorieris in contumelia patris tui: non enim est tibi gloria eius confusio. Gloria enim hominis ex honore patris sui, & dedecus filij pater sine honore.* Præterea *Leges omnes, omniaq; iura permittunt defen-*

sio.

Cic. l. 2. de
orat.

l. Gracchus

C. ad

L. Iul. de

adult.

L. i. S. arse-

tes ff. si

quadr.

paup. fec. d.

S. Hier. ep.

66. ad Ruf.

Pro. 17. 6.

Eccl. 3. 12.

13.

L. Scientiã

9. quicum,

tionem, ait Paulus iuriconsultus in leges relatus. Nullus videtur dolo facere, qui iure suo utitur, ut habet præclara regula iuris. Itaque iusta carebo reprehensione, in hac parentis nostri, meique defensione, ac dicam cōfidenter cum Portio Latrone apud Senecam patrem, tempore parum immutato: *Tutus est, qui lege fecit.* Præsertim cum exemplū habeam Sanctorum, sapientumque virorum Bernardi, & Petri Cluniacensis, qui charitate incolumi suos Ordines Cisterciensem, & Cluniacensem scriptis Apologijs tutati sunt. Interesserant graues causæ discordiarum: exactiones decimarum è prædiis: mutua: impudentium accusationes de non seruata regula S. Benedicti: monachorum è monasteriis seductiones: & charitas integra permansit, ut ex multis epistolis vltro, citroque datis, mellifluæ charitatis, & mutua: laudis plenissimis, collegit Cardinalis Baronius: cuius verba in rem nostram referre iuuat: *Etsi inter duos istos magnos viros altercatio aliqua intercessit: cum quisque ipsorum veritatem tueri se crederet; tamen non tantum charitas lesa non est, sed sicut ignis ex agitationibus magis incenditur, ita maioribus contentionibus magis, magisque auēta in flammam semptr uehementioris amoris erupit.* Positi ambo in exemplum in Ecclesia Dei Religiosis omnibus, de mutua inter se pacis, & charitatis unitate in controuersis oriri solitis seruanda. Hactenus optimus Cardinalis. Idem inter D. Castaldum, & me spero prorsus euenturum.

S. III. R. D. C A S T A L D V S.

” **T** Radideram paucis in vita B. Caietani Thien-
” nazi fundatoris nostri, quam Italico sermo-
” ne, ut optimè nosti, non multis ab hinc annis descri-
” psi, S. Ignatium Loiolam Religiosorum Soc. Iesu in-
” stitutorem, dum Venetijs moraretur, cum B. Caieta-

Ad leg. A-
quil.
L. nullus de
reg. iuris.

M. Sen.
contr. 13.

S. Bernard.
apolog. ad
Guil. Abb.
Petr. Clun.
l. 3. ep. 28.
ad Bern.

Cardin. Ba-
ron. t. 12.
au. 1138.
1145.

no consuetudinem habuisse, & ab eodem in Christi
 militem sub nostri Ordinis vexillo adscribi postu-
 lasse : ac demum post aliquot dies, in quibus orationi
 hinc inde vacatum est, illi à Thienæo hanc militiam
 interdictam fuisse, quòd is, Deo haud dubiè inspiran-
 te, accepisset Ignatium nouæ prolis actuosioris pa-
 rentem futurum esse felicissimum. Accidit autem,
 quod retuli, anno 1536. cum socios è Gallia præsto-
 laretur Ignatius, & Hierosolymitanam peregrina-
 tionem voto susceptam simul cum alijs, aggredi pa-
 raret.

Ad S. 3. Iulij responsio.

10 Antequam respondere ad singula epistolæ dictæ
 incipiam, illud à Castaldo, eiusque Sodalibus omni-
 bus religiosissimis viris intelligi cupio vehementer,
 de prædicatione B. Caietani controuersa, hunc esse
 meum, meique Ordinis, ut equidem reor, vniuersi sen-
 sum. Primum quidem non esse abbreviatam manum
 Domini, ut non potuerit illi viro spectatæ virtutis,
 & eximiæ sanctitatis, eiusmodi reuelationem à Deo
 fieri, qua accepta integrum illi esset, alijs futura præ-
 dicere. Deinde verò nobis omnibus gratum, iucun-
 dumque fuisset, ut eam nobis veram esse constaret.
 Nam ex illa perciperemus eandem utilitatem, ac vo-
 luptatem, quam ex alijs prædicationibus cœpimus.
 Neque ego in ascetico commentario, recensens alias
 quasdam prædicationes, hanc prætermisi, quod fieri
 non potuisse opinarer, sed quod nec verisimiliter
 mihi, multisque alijs prudentibus viris comproba-
 ta esse, nec cum S. Ignatii Patris nostri constantia
 congruere videretur. Verum ut ad rem institutam,
 propius accedamus, in hoc Castaldi Breuiario, quo
 narrationem capituli tertiæ vitæ contrahit, vnum præ-
 termittit magni momenti : alterum refert luculen-
 tius, quàm tunc scripserat. Duo continebat B. Caietani
 ad S. Ignatium responsio. Primum erat, eum à
 Spi-

Iul. Nigr.
 com. Ascet.
 par. 3. tit.
 n. 12.

Spiritu sancto non vocari ad Ordinē Theatinorū Patrum: & hoc omittitur in hac compendiaria repetitione narrationis. Alterum erat, seruitiū Dei fuisse futurum, vt ipse fundaret aliam presbyterorum Religionem actuosiorem. Verum in hac epistola scriptum legimus, *Illi à Thienaeo hanc militiam interdictam fuisse, quòd is, Deo haud dubiè inspirante, accepisset Ignatium nouæ prolis actuosioris parentem futurum esse felicissimum.* ex utroque capite non leuis mihi emergit difficultas.

II Quod attinet ad primum: Cum in prima scriptione mea, quæ in asceticis est, intentum haberem animum ad probandam Caietani commorationem perpetuam Neapoli, quo colloquium cum Ignatio penitus tollebat; non expendi alia quædam, vnde vel in Ignatium aliquid dedecoris redundabat, vel narratio parum cum veritate cohærebat: quæ hoc loco diligentius examinanda sunt, vt appareat me non Castaldo contradicendi, sed Ignatio parenti patrocinandi studio in hanc arenam descendisse. Huius generis illud est, *Ignatium à Spiritu sancto non vocari ad illam Religionem.* ex Castaldo, si coram ageremus, percontarer, à quo spiritu impulsus fuit Ignatius, ad petendū Ordinem vestrum, si non à Sancto? Qui de varietate, ac discretionē spirituum differunt Magistri spirituales, S. Bernardus, Ricardus Victorinus, Henricus de Vrimarya, Seraphinus Firmianus, & alij, quos refert, & excutit Bernardinus Rosignolius noster, & post eum Franciscus Soarez de eadem agens, & copiosius Iacobus Aluarus de Paz, obseruant varios spiritus, seu instinctus, quibus anima in bonis eligendis moueri, trahi, impelli potest: diuinum, angelicum, diabolicum, mundanum, humanum. Angelicus ad diuinum reuocatur; quoniam Angeli sunt administratorij Spiritus, qui ad Dei nutum obediunt ei, nec quemquam mouent ad aliquid agendum sine Domini iussu. Reducitur ad

Bern. Rosign. l. 3. de discipl. & c. 13. & seq. Fr. Soar. t. 1. de Grat. p. log. 3. c. 5. n. 41. & seq. Iaco. Alu. t. 3. de vita spir. l. 5. p. 4

Diabolicum mundanus : quia mundus illi seruit ad voluntatem . De tribus ergo spiritibus potest esse quæstio, diuino, diabolico, humano, à quonam horum trium fuerit instinctus Ignatius. Diuinum spiritum excludit Castaldus dicens, non fuisse uocatum à Spiritu sancto, qui est Diuinus. Restant duo, diabolicus, & humanus. Potuit à diabolico impelli, quamuis Ordo ille Sanctissimus esset . Nam in confesso est apud Sanctos Patres, ac Magistros spirituales, interdum dæmonem homines studiosos perfectionis decipere specie recti, proinde suadere, ut aliquid boni operis aggrediantur, vel ut meliora, & optima, quæ meditabantur, deserant ; vel ut ex eo tamquam ex alto, ruant præcipites grauiore lapsu: vel ut ad alia opera bona reddantur impotentes, & infirmi . Nolo in re tam clara probationes acumulare: legatur Ricchardus Victorinus in expositione Canticorum, & in casu nostro Nauarrus in specie obseruauerat quosdam aliquando à spiritu maligno incitari ad transeundum in strictiores Religiones, ex cap. licet de regularibus. Quod etiam docuit Hadrianus Hadr. l. de diuin. inspirationibus . Si concedatur impulsus Ignatium à spiritu diabolico, non leuis iniuria fit illi, quòd ætate prouectus ad quadragesimum sextum annum, Theologiae peritus, quindecim integros annos in rebus spiritualibus exercitatus, professor in alijs erudiendis spirituale magisterium, non expertus diuinarum reuelationum, & illustrationum mentis, expertus ipse dæmonum insidias, ac fraudes, non agnouerit hunc hostis versutissimi dolum, has fallacias, hasque præstigias, quibus esset ab optimè susceptis consilijs auocandus, & tandem in pristinam liberio rem vitam, quam mutauerat, deturbandus. Non enim ab hoste adeo callido, & furioso erat aliud expectandum, si decepisset Ignatium. Verum non arbitror id quemquam concessurum, unde tanta sequeretur absurditas. Restat Humanus Spiritus, quo non desunt in-

ter

Ric. Vict.
in Cant. c.
18.

ter Christianos, qui ad Religiosos Ordines impellantur, cuiusmodi sunt, qui perturbatione aliqua ducuntur, vt est desperatio rerum secundarum huius mundi; spes vitæ quietioris; timor imminentis periculi; tædium laborum, ac difficultatum in rebus necessarijs vitæ comparandis, atque his similes affectus. Cum igitur S. Ignatius nec à Diuino Spiritu vocatus, nec à diabolico impulsus sit ad optandum illum Ordinem, necessaria consecutione fit, vt humano spiritu fuerit stimulatus. Qui spiritus humanus, vt ex doctrina Castaldi colligitur, in S. Ignatio duplex esse potuit: alter leuitas, & inconstantia, de qua erit præcipua disputatio: alter verò metus difficultatum obiectarum in constituenda, formanda, parturiendaque, vt ita dicam, Societate, quam mente, & cogitatione conceperat. Atque hoc satis clarè significatur in hac epistola inferius, vt suo loco dicetur. Videat Castaldus quam honorifica sit Ignatio, qui iam Sanctus est ab Ecclesia declaratus, in cuius honorem Missæ sacrificium offertur Deo certis quibusdam locis, & temporibus: cuius Ordo quaque versus distributus per vniuersum orbem, cum hostibus Christianæ Religionis, Catholicæ fidei, sedis Apostolicæ Romanæ decertat, quamque decora, & plena dignitatis sit illa nouæ Religionis petitio, Spiritu sancto non vocante, sed humano impellente.

Infra S. 19.
n. 73.

12. Quod pertinet ad secundam partem responsi à Beato Caietano, redditi Sancto Ignatio, dixi plura in hoc compendio referri, quam in vita scripta legantur, quod est magni ponderis. Ibi enim hæc Italicè habentur: *Ma che seruitio di Dio sarebbe stato, che egli ne fondasse vn'altra pur di Preti, ma più attiva, &c.* Quæ latinè ad verbum versantur in hunc modum: *sed quod seruitium Dei futurum fuisset, quod ipse fundaret aliam pariter presbyterorum, sed magis actiuam.* Equidem tum, cum

Castal. c. 3.
vitæ B. Caietani.

pri-

primum de hac rescripti, putavi prædictionem existi-
 mari à Castaldo: proinde volui prædictionibus
 alijs adnumerare, ob causas sæpe repetitas. Verum
 non defuit in Ordine meo, qui senserit ex illis Ca-
 staldi verbis non colligi ab eo tradi responsionem
 hanc, vt prædictionem, sed vt consilium patris spi-
 ritualis, ac prudentis viri: qui obseruata dexterita-
 te Ignatij rebus in agendis; cognito zelo iuuanda-
 rum, & conuertendarum animarum; intellecta Socio-
 rum, partim Clericorum, partim Presbyterorum,
 qui expectabantur, manu præparata; peruestigato si-
 ne, quem ille sibi præstituerat, hortatus est hominẽ,
 vt destinata exequeretur, præuidens oculo prudentiæ
 vtilem Ecclesiæ futuram hanc Religionem, quam ex
 sine, & ministerijs cognitis inferebat fore actuosio-
 rem. Visum id mihi probabile, si probetur hos ge-
 minos beatos inter se Venetijs collocutos. Præser-
 tim cum nullum ibi sit perspicuum de diuina reuela-
 tione verbum, vnde prædictio manare potuerit.
 Etsi enim Caietanus dicit capturos se illam delibe-
 rationem, quæ à Domino fuisset demonstrata; in re-
 sponse reddita non dicitur, quod ea sit accepta
 diuinitus. Itaque tacitè me ipse coarguebam, quod
 tam procliuis fuisset in eam verborum Castaldi in-
 terpretationem, vt putarem illis prædictionem con-
 tineri: dicebamque satis, superque patrocinio San-
 cti Ignatij parentis affuissem, si constantiam, ceteris
 prætermisissis, defendissem. Verum ad hanc particulã
 epistolæ mentem aduertens, video nunc per addita
 verba, clarè, dilucideque à Castaldo existimari, & as-
 seri fuisse prædictionem præuia inspiratione diuina,
 cum ait: *Quòd is Deo haud dubiè inspirante acce-
 pisset, Ignatium noua prolis actuosioris parentem
 futurum felicissimum.* Quamobrem ego quoque
 cogor inuitus priorem reuocare sententiã, & exigere
 ad normam rationes huius de integro assertæ præ-
 dictionis, eandem tundens incudem.

§. IV. DOM. CASTALDVS.

13 **S**ed quod inter Iesuitarum, & nostrum Or-
dinem debuerat esse firmandæ charitatis ar-
gumentum, Iulio Nigronio Genuensi Societatis Iesu
facta est contradicendi occasio.

Ad §. 4. Iulij responsio.

24 Narratio illa, quæ in disceptationem venit, non
potuit esse *firmandæ charitatis argumentum*, vt lo-
quitur Castaldus, inter duos Ordines nostros, quo-
niam in Sanctissimi parentis Societatis dehonestat-
mentum redundabat, vt iam probare cœpi, & in de-
cursu responsionis demonstrabitur. Atque id non iu-
dicio meo vnus tantum, sed etiam multorum gra-
uissimorum Patrum, tum qui Ordinem meum, cum
vita Beati Caietani prodijt in publicum, regebant:
tum qui propter rerum gerendarum domi, forisque
prudentiam, & scientiam gubernandi regere pote-
rant: inter quos numeratus est Illustrissimus D. Ro-
bertus Bellarminus Cardinalis: vt ab aurito teste
fide digno accepi, tum qui Societatis archiuum, &
omnia nostræ antiquitatis monumenta diligenter
euoluerant: quorum omnium auribus, atque animis
narratio illa insolens accidit, atque à veritate alie-
nissima; & visa est omnino confutanda. *Probabilia
autem sunt*, inquit Aristoteles, *quæ videntur omni-
bus, aut plurimis, aut sapientibus, & his vel omni-
bus, vel plurimis, vel maxime familiaribus, & pro-
batis.* Nec defuerunt Castaldi Sodales viri probi, ac
prudentes, qui de veritate diu, multumque dubitan-
tem ab ea scriptione dissuaserint, & posteaquam
vnus tantum Sodalis auctoritate impulsus fuit ad
eam rem scribendam, ægerrimè tulerint ab eo, per
illius historiæ narrationem, quæ solius historici as-

Sap. §. 3.
nu. 12.

Arist. lib. 1.
Topic. c. 1.

fertione probata est, non paucorum animos irritatos, & disputandi occasionem excitatam. Præsertim cum obseruatum fit, in libris à meis Sodalibus in lucem datis, qui nō sunt pauci, neque suum ipsorum Ordinem, neque Sodales ullos ab ijs, ne verbulo quidem, fuisse præstrictos, vnde per nostros pax inter vtrumq; Ordinem turbari, charitas minui, quifquam nominatim offendi possit. Adde B. Caietanum laudatum, vt ipsimet obseruarunt à Petro Antonio Spinello nostræ Societatis. Vtrum autem nobis omnes rependerint vicem, postea viderimus.

15 Ego vnus extiti, qui prouocatus, & coactus Castaldi narrationem oppugnaui, non Ordinem; atque id non contradicendi voluntate, sed iustæ defensionis iure, vt dixi. Neque enim contradicendi libido in eo notari potest, quem iussa Maiorum, Sodalium acris cohortatio, ius defensionis ad scribendum adegerūt hominem, qui B. Caietanum veneratur, Ordinem ab illo institutum semper magni æstimauit, sincerè dilexit, & non modo data, sed etiam accepta occasione, ingenua voce, styloque laudauit; nec eas laudes post exortam hanc historicam controuersiam, è suis operibus, quamuis ex facili fieri potuisset, oblitterauit. Testis est Clerus, ac populus Mediolanensis, qui in S. Caroli Cardinalis laudatione anno 1602. hæc ex ore meo Italicè audiit; quæ post euulgata chalcotypis, sæpius recusa sūt: *A S. Carolo Religio virtuosissimorū, ac deuotissimorum Clericorum regulariū, qui vulgo Theatini dicuntur, ad S. Calimerum collocata est, vnde postea ad S. Antonium transierunt.* Testis meus commentarius asceticus in regulas communes Soc. vbi passim legitur Religionis huius honorifica mentio, prudentiæ laus, & commendatio probitatis. Inspiciatur explicatio tituli vbi de nomenclatione Theatinorum hæc scripsi. *Quæ appellatio vulgaris illis cessit in gloriam: eo quòd hæc vox à Græca deducta videtur: θεός, qua Deus signatur, siue*

Petr. Ant.
Spin. l. de
Mariadeip.
c. 40. §. 11.

Supra n. 2.
& §. 2. n. 8.

Iul. Nigr. in
S. Caroli
laud. pag.
50.

Id. in pa. 3.
sit. nu. 58.

beatiss, qua contemplator: proinde dici videtur quasi diuini, seu contemplatores. Nec aliena est utraque à primis eorum Sanctis cogitationibus, & verbis, quibus contemplantes caelestia, diuinum amorem commendabant. Testis tractus asceticus de cura minimorum necessaria religiosæ perfectioni, qui nunc sub prælo est, in quo cum laude non exigua virtutum idem ordo commemoratur. Quam verò bene affectus essem erga virtutes B. Caietani etiam antequam nossem Beatum vocari, colliget ex iisdem asceticis meis, quicumque obseruauerit exempla virtutum à me producta, vt meos socios ad perfectionem incitarem: quod speciatim videre licet, vbi cum laude refero, quòd Neapolim profecturus, socium non ad arbitriũ suum, sed à Superiore designatum acceperit. Itaque beneuolentia, quæ est filia Charitatis, residens in pectore meo, existimanda non est contradicendi studiũ adamasse. Neque vero id, quod Castaldo ex necessitate defensionis respõdetur, in Ordinem ipsius vniuersum iactatum putetur. Non enim video narratiunculam illam, quam reprobò, nomine publico totius Ordinis prodijisse: cum neq; à reuerendissimo D. Io: Baptista Tufo Acerrarum Episcopo in historia vniuersali Religionis tradatur; neque ab vllò alio scriptore mentio, ac ne vmbra quidem eius appareat: immò, vt paulò ante scriptum est, non omnibus in eo Ordine placeat. Deinde quia S. Bernardus vetat particularem vnius, aut paucorum culpam, siue errorẽ fieri communem, atque vniuersæ Religionis generaliter adscribi. *Non aduersũ ordinẽ, inquit, sed pro ordine disputare putandus ero, cũ non Ordinẽ in hominibus, sed hominũ vitia reprehendo, & quidem diligentibus Ordinẽ in hac re molestum me fore non timeo, quinimo gratũ proculdubio accepturi sunt, si persequimur, quod & ipsi oderunt. Si quibus vero displicuerit, ipsi se manifestant, quia Ordinẽ non diligunt, cuius utique corruptionẽ, id est vitia, dãnã,*

Id. comm.
regul. 43.
com. n. 9.

Supra n. 14.

S. Ber. apol.
ad Guil.
Abb.

ri nolunt. Ipsi itaq; Gregorianū respondeo: Melius est, ut scandalū oriatur, quam veritas relinquatur. Haecenus Bernard. Ego pro vitijs ab eo damnatis; lapsum, aut errorem historiarū dixerim.

S. V. D. CASTALDVS.

» 16 **H**ic enim temporum rationes, locorumque
 » distantias aliqua, ut aiunt, regula metitus,
 » infirmis licet narrationibus, narrationis nostræ fidē
 » infringere conatur.

Ad S. S. Iulij responsio.

17 Miror vehementer auctorem epistolæ, quod scribat me obliqua regula metitum esse temporum rationes, locorumque distantias: cum ipse illico admittat pro veris omnia, quæcumque dixeram ex auctoritate scriptorum ipsius Ordinis, de tempore discessus, commorationis, itus, reditus B. Caietani: ac solummodo pro Achillæa causæ suæ totius defensione pronuntiet sine vlla probatione, Caietanum Neapoli Venetias excurrere potuisse, quo tempore S. Ignatius ibidem hærebat. Hoc postmodum non obliqua regula, quam merito damnat Castaldus; non regula Lesbia, quæ, quia plumbea, flectebatur rebus distortis admota, ut tradit Aristoteles, metiar; sed adhibebo regulam firmam, solidam, quæ flexuram non capiat; atque, ut ita dicam, sanctuarij; hoc est regulam sanctæ, ac religiosæ veritatis, quam non modo suasu Platonis omnibus mortalibus anteponam; & hortatu Aristotelis (qui magister veritatis est appellatus) cunctis hominibus opponam; sed etiam, quod pluris facio, monitu Salomonis, qui ait: *Labiū veritatis firmū erit in perpetuū*, omnibus dictis meis admouebo. Atque ut hoc, quod cupio, consequar, rogabo Deū cum David patre Salomonis, his verbis: *Ne auferas de ore meo, (neque de calamo) verbū veritatis usquequaque*. Lectori præterea testificor, quod S. Ber-

Infrà §. 6. n.
 §.

Arist. lib. 5.
 Ethic. c. 10.

Plato li. 10.
 de rep. & in
 Phædone.
 Arist. lib. 1.
 Eth. cap. 6.
 Phi. de eter.
 mund. adu. Pro-
 clum. Prou.
 12. 19.
 Ps. 128. 43.

Bernardo B. Petrus Cluniacensis: & si à cōmuni mendacio, quo omnis homo mendax est, immunis esse non possū: absit tamen, ut ibi non caueā mendaciū, ubi cauere possum.

S. VI. D. CASTALDVS.

18 **N**on potuit, inquit, cum parēte nostro Ignatius agere, cūm toto anno 1536. Venetijs Caietanus abfuerit, Partim Neapoli, partim Romæ distractus. Hoc enim tempore Bernardinum Ochinū in æde S. Ioannis Maioris Neapoli concionantem hæreticum esse deprehendit: postmodum sub finem Octobris mensis Romam proficiscitur ad generalia comititia celebranda, quibus mense Decembri consignatis, Neapolim recta reuertitur. Accedit Beatum nostrum Petro Toletano Proregi, cūm penitus Neapoli cum rota familia abire, & Venetias reuerti decerneret, dixisse quatuor integros annos se cum socijs in ea ciuitate mansisse, ut firmam aliquam sedē nancisceretur. Trigesimum sextum annum, inter quatuor hosce Neapolitanæ mansionis annos, quis non supputauerit, cūm trigesimo tertio anno vi. Non. Aug. Clemente VII. summo Pontif. iubente, & Oppidano Comite exoptulante, Neapolim Nostri primò appulerint, & trigesimo septimo à Toletano Prorege liberè discedendi petierint facultatem? Fieri igitur non potuit, ut loco, & corpore distitus cum Caietano, eo tempore egerit Ignatius. Hæc Nigronius ex nostræ historiæ penu deprompsit, testesque veritatis Antonium Caracciolum in vita Thienæi, & Io. Baptistam Tufum, Acerrarum antistitem in chronici nostri Ordinis appellat.

Ad S. 6. Iulij responsio.

19 Hic non est quod aliud dicam, nisi apparere perspicuè legentibus, in rationibus temporum, & locorum supputandis, me ne latum quidem vnguem à regula

Infra §. 8.
n. 13.

ta veritatis regula deflexisse: quod iterū paulo post Castaldus confirmat, vbi ait se non negare, immo subscribere meis pronuntiatis de huiusmodi rebus.

§. VII. D. CASTALDVS.

20 **S**ed eorum quoque auctoritate, qui Ignatij historiam conscripsere, hæc addit: Ignatius cordatus vir, & in susceptis consilijs constantissimus; nō ergō tanta leuitate fluctauit, vt voluerit socios mutua fide, votis, beneuolentia, beneficiis adstrictos, secum Deo dicatos, in salutato, vt aiunt, hospite deserere. Præsertim cum de nouem insignium virorum, quos sibi in socios delegerat, mutata voluntate dubitare non posset: quippe qui votum Hierosolymitanæ peregrinationis soluturi in Italiam mense Ianuario anni 1537. venire cogebantur. Præterquam quod Ignatio ante hæc tempora reuelatum fuerat, ipsum fore institutorem religiosæ familiæ, quæ Societas Iesu appellaretur. Iamque hæc multis votis adstricta Lutetiæ coaluerat, nec ad illius perfectionem aliud desiderabatur, nisi Apostolicæ sedis confirmatio, quæ anno 1540. à Paulo III. summo Pont. obtinuit. Igitur nec Ignatius, diuinæ voluntatis perticeps factus, poterat nostri Ordinis institutum amplecti; neque Caietanus nouam Religionem ab Ignatio condendam præuidere.

Ad §. 7. Iulij responsio.

21 Hæc est synopsis meæ confutationis; in qua tria notari cupio. Primum, non equidem intuli S. Ignatiū non potuisse Ordinem Theatinorum amplecti, sed non poposcisse adscriptionem in illum: nec deduxi non potuisse a B. Caietano præuideri nouam Religionem futuram; sed positis illis circumstantiis prudentiæ, constantiæque Ignatii, sociorum electorum, votorū, tēporis, & aliarum rerū, prædictionē extitisse, in illa Caietani responsione pernegari. Hæc enim multum

tum inter se differunt in hac controuersia, in qua non exigo, nisi quæ verissima censeantur. Alterum est, non inconsiderate S. Ignatium à me cordatum nuncupatum: quod in hac disputatione referret plurimū statuere illum esse virum prudentem, sapientiæ plenum, & magni animi, quæ omnia vox illa exhibet, vt periti sciunt. Talem autem fuisse tradunt non modo nostri scriptores, qui possunt in laudibus communis parentis esse suspecti, sed etiā qui nostri Ordinis non sunt. Dieghus Payua Andradius Theologus Lusitanus appellat, *Prudentia singulari, infraëtaque fortitudine illustrem: cuius egregiam prudentiam, cū admirabili sanctitate coniunctam Ioannes Cardinalis Moronus suspiciebat*. Rutilio Benzono Episcopo Lauretano est, *vir summa, tum diuina, tum humana sapientia præditus*. Ludouico Granatensi Ordinis Prædicatorum; *Nouum speculum virtutis, & prudentiæ*.

Dieg. Payua.
l. i. orthod.
explic.

Rutil. Ben.
l. 6. & Iob.
bil. c. i.
Lud. Gran.
epist. i. ad
Pct. Ribad.

22 Tertium obseruandum Lectori erat, in asceticis à me vnā tantum rationem explicatam fuisse, quæ petitionem S. Patris Ignatij reddebat incredibilem. Hæc est nimirū B. Caietani perpetua illo anno Neapoli commoratio: quam confirmant in articulis, in causa canonizationis exhibendis, per illa verba: *Cū B. Caietanus Neapolim peruenisset, statim cultui, & animarum saluti incubuit: & vt melius posset virtutū exercitio Altissimo famulari, in ciuitate prædicta Monasterium fundauit, ibique reliquū vitæ sanctissimè transegit*. Eo peruenerat anno 1533. Hæc paulò post per occasionem, & retractabitur sæpè, & corroborabitur, quoniam teste L. Seneca, *Magis veritas elucet, quo sæpius ad manum uenit*. & Innoc. Papa: *Veritas sæpius exagitata, magis splendescit in luce*. Alias rationes ex parte S. Ignatij, & aliorum cursim, & strictim innui potius, quàm dixi, paucissimisque verbis tanquam seminibus inclusi, quas in hac dissertatione vberiore exactione inspicias explicabo

L. Sen. l. 2.
de ira, c. 17.
35. q. 9.
Graue.

cabo. Placet hoc loco sexdecim rationes numerare, atq; in cōspectu legētiū ponere, suis quasq; locis copiosius enucleādas, (præter vnā, quæ iā in §. 3. expedita est) quibus demōstrabitur, nullo modo probabile, aut possibile, aut verisimile fuisse, quod Ignatius expeteret, ac peteret illam Religionem. Duæ petuntur ex ipso B. Caietano. Prima est, quod is nec Venetijs habitabat, quo tempore S. Ignatius ibidem morabatur; nec tempus reperitur, quo illuc potuerit verisimiliter excurrere, & colloqui cum Ignatio. Secunda: Non pertinebat ad B. Caietanum cura in Ordinem recipiendi, quia nec Venetæ domus Præpositus erat, nec totum Ordinem per id tempus regebat; proinde verisimile non est ad eum pro adscriptione, & habitu S. Ignatium accessisse. Tres ducuntur ex ipsa Clericorum Regularium Religione in eo, quo tunc erat gradu constituta. Nam eius institutum erat multis capitibus diuersū à cogitatis, ac destinatis Ignatij, finiq; ipsius planè contrarium. Deinde posita similitudo aliqua cum Petro Carafa, nec Ignatius petiturus videbatur, nec ille admissurus. Tertio Religio illa in viridi erat obseruantia, & primæuo feruore spiritus: Ignatius vero si Religionem aliquam inire instituisset, (quam tamen non intrare statuerat) minus obseruantem elegisset, vt plus pati, & plus benè mereri in reformatione potuisset. Aliæ duæ rationes existunt ex nulla verisimilitudine narrationis D. Castaldi in responso B. Caietani. Primum enim dictū illud, Ignatium à Spiritu Sancto non vocari, ducit nos in absurda, & ab honore S. Ignatij admodum aliena, vt probatum est. Alterum, quod in hac Epistola est adiectum, cogitasse Ignatium de socijs secum in eandem Religionem adducēdis, tam improbabile est, quam quod maximè. Duæ pariter oriuntur ex ipsa Societate Ignatij. Primum quidem, quoniam iam coeluerat multis votis astricta. Deinde vero, quia nulla prorsus mentio fuit vnquam in Societate nostra, nullus rumor,

nulla

Supra §. 3.
nu. 11.

Supra §. 3.
nu. 11.
Infra §. 23.

nulla suspicio huiusce rei, neque in monumentis, neque in sodalium seniorum memoria. Sex rationes eliciuntur ex S. Ignatio. Prima; quia tum maximè quærebat, comparabatque sibi, suæque familiæ socios, cum Castaldus vult eum de alia familia cogitare. Secunda, quia vir erat cōstantissimus in decretis tot annis ante stabilitis. Tertia: quoniam nominatim spiritualibus exercitijs erat addictus summa propensione animi, ac diuturna, quæ quia magisterium requirunt, merito existimabat Franciscus Sacchinus nosler in responsione ad Castaldum, S. Ignatium ex ipso capite non fuisse aliam Religionem ingressurum, ne fieri discipulus ex Magistro, & deserere cogeretur illud armorum genus, quod ad animas Deo subdendas expertus erat esse firmissimum. Quarta ratio: Habuit reuelationes à Deo de condenda Societate: proinde nec dubitabat quin futurum esset, nec quidquam facere debebat, quod huic rei aduersaretur; cuiusmodi fuisset in aliam Religionem adscriptio. Quinta: non putabat Ordinem Patrum Theatinorum perseueraturum, nisi mutauisset institutum, & plus iuuandis proximis se dedisset. Sexta: Venetijs fuit grauissimis calumnijs impetitus: iudicium institutum eo postulante: sero nimis lata est sententia innocentiam declarans. Hoc toto tempore iudicij pendentis, nec ipse prudens adscriptionem petiisset, metuens iustam repulsam: nec si poposcisset habitum à patribus obtinuisset, qui hominem hæresis, quamquam falsò, insimulatum, religiosa prudentia vetante, meritò repudiaissent. Postrema ratio ducitur ex ipsa reuelatione: quæ sine dubio à Caietano communicari debuit cum socijs, ac potissimum cum Carafa primario membro, immo capite, fundatoreque Ordinis, vt ipsi fatentur; & eò magis, si regebat tunc Ordinem. Debit autem communicari, quia Caietanus non erat superior, & debebat, quia humilis, & religiosus, reddere rationem. Superiori negotij tractati cum viro Hispano grandi

natu, & hospite. Præsertim cum rem omnium precibus commendasset. Itaque illa reuelatio, & repulsa Ignatio, data vulgari debuit per cœnobium inter primarios saltem Patres. Ceterum mirum est nullum odorem ad posteros peruenisse. Adde quod Carafa non abalienasset animum ab Ignatio; neq; ab eiusdē Religione: sed potius reuelatione cognita, dilexisset singulariter hominem, & iuisset ad condendum Ordinem à Deo prædestinatum, & religiosus, & Cardinalis, & Pontifex. Sed quia nullam huius reuelationis notitiam habuit, similtates cum eo exercuit, eius actiones non probabat. Notitiam verò nullam habuit, quia non extitit, vt probatum est. Quis credat Carafæ, rem tanti momenti, si vera fuisset, latere potuisse? Scio has sexdecimrationes, non esse omnes demonstrationes, vt Philosophi loquuntur, quæ in huiuscemodi materia coniecturali non possunt haberi: sed tantum simul iunctæ ponderis habent, vt afferant, ac vindicent S. Ignatium à suspitione tantæ leuitatis, atque obruant contrarias coniecturas. Valet hic grauissimum Quintiliani de argumentis dictum: *Si non possunt valere, quia magna non sunt; valebunt, quia multa sunt, quæ ad eiusdem rei probationem omnia spectant.* Consonat vulgatum ab Ouidio prouerbum, congruens cum doctrina Modestini iurisconsulti in iure ciuili.

Quod si non possint singula, multa iuuant.

§. VIII. D. CASTALDVS.

” 23 **V**T autem totam hanc Nigronij argumentationem facili manu corruere videas, non te pigeat, Vir optime, quæ tradam animo voluere, exacteq; pensitare; & an singula singulis respondeant, reputare. Principio igitur probandum est, potuisse cum Caietano Ignatium Venetijs colloqui. Quod sic probatum accipe. Verum est anno 1533. Venetijs sum.

L. Spadonē,
S qui iura,
de excus.
tutor.
Qui. li. 2. de
rem. amor.

summis caloribus discessisse Caietanum, vt Neapolitanam domum fundaret, Non nego anno 1536. mense Octo. ad generalia comitia celebranda Romam fuisse profectum, indeq; Neapolim recta venisse ante Decembris finem. Subscribo narrationi de Ochino Caietani industria deprehenso. At quid inde? Menses decem ab anni 36. initio. vsque ad extremos Octobris dies excurrunt, in quibus, cum Caracciolo, & Tufo testibus, nihil egerit Neapoli Caietanus, potuit Venetijs consuetudinem cum Ignatio habere.

Ad §. 8. Iulij responsio.

24. Cardo, in quo tota vis defensionis vertitur, est hic: Collocutus est Ignatius cum Caietano Venetijs: quia Caietanus Neapoli Venetias in decem mensium intercapedine potuit excurrere. Reuellitur hic cardo duobus modis. Primus producitur à Francisco Saccchino sodali meo iam memorato, qui tabellarium Societatis, tum in recognoscenda prima parte historiae Societatis à Nicolao Orlandino elucubrata, tum in prosequenda eadem historia, quæ iam per partes exit in lucem: euoluit susque, deque, & nunc in sua potestate habet, cum sit Præposito Generali, atque vniuersæ Societati à secretis. Hic infirmat hanc argumentationem Caietani tam validè, quam iudicio, cognitione antiquitatis nostræ, atque eloquentia valet. *Do verba: Hoc etsi aliquid est, tamen parum est, ubi pro certa narratur historia. Minimè enim tollit, quin tota narratio nisi ruat, saltem nutet, vt instabili nixa fundamento. Nam sicut fieri potest, vt iret, ita vt non iret. Quin etiam de commoratione Neapolitana constat, de Veneta excursionem non constat: sola coniectura ducitur ex hoc factò, quod est in questione: quod est alioquin tale, vt ex eo ipsa profectio negari probabilius, quam affirmari queat.* & alia quedam addit in eandem sententiam, non minus apta, & probabilia. Verùm quoniam ille studuit in ea disputatione breuitati, conferam huc aliquid

Fran. Sacc.
in resp. ad
Caiet.

de meo. Ac primum corroboro Francisci dictum, posse facilius, ac verisimilius excursionem Venetam negari, quam affirmari ex eo, quod ad eam probandam Castaldus nullam affert probationem, nisi coniecturam, atque opinionem suam, & potentiam physicam. Cæterum facta non præsumantur, nisi probentur, ut ex iure civili probat Iason. Non produxit Castaldus, ne in hac quidem secunda scripture, aut traditionem seniorum, aut scripturam, ubi aliquis odor huius profectiois, & colloquij sentiatur. Rerum enim antiquarum, & ante nos natos gestarum memoria, per hunc duplicem ductum ad posteros derivatur: quod in Ecclesia quoque Catholica usu veniretradunt Concilia, Patres, & recentium hæresum oppugnatores, atque in primis Robertus Cardinal. Bellarminus in primo certamine controuersiarum. Quo fit, ut si posthac afferret aliquid, non ei fides haberetur, quod videretur nostra monitione excitatus illud excogitasse potius, quam in Archiuis inuenisse. Nos contra, negationis nostræ firmitatem duplici ratione fulcimus, & euertendis Castaldicæ coniecturæ fundamentis, ut mox patebit; & accumulandis quindecim rationibus, quas in hunc finem globaui, numerando.

25 Deinde rationem hanc argumentandi à Possibili ad esse, hoc modo, *fieri potuit, ergo fuit*, infirmissimam esse, sciunt quicumque à limine logicam salutarunt. Sola enim inficiatione disparet. Hinc Aristoteles l. 2. de generatione, & corruptione, ut benè explicat Augustinus Niphus Sueffanus, docet causam non necessariam, etiam positis proximè omnibus incitamentis, & dispositionibus ad ambulandum, aliquando non ambulaturam, quia causa libera est. Multo minus de Beato Caietano affirmare possumus perrexisse Venetias, cum posset pergere, tum quia causa libera erat, tum quia non cõstat nobis habuisse in promptu causas motiuas, & impulsiuas profectiois

Ias. in l. si
mancip. nu.
2. de col-
lat.

Card. Bell.
t. 1. contr.

Supra §. 7.
nu. 22.

Aris. l. 2. de
gener. tex.
64.
Aug. Sueff.
ibid.

tionis : neque Castaldus aliam attulit, nisi gubernationem Ordinis, quæ mox elidetur. Adde, quòd captiosa ratio argumentandi censetur, & ad captiorem consequentis reuocatur : cum minus commune inferatur ex magis communi : vt si dicas : *est animal : ergo est homo*. Falsa est hæc consecutio. Similiter in re proposita; ex potentia, quæ anceps est ad esse, & non esse, infertur determinatè, esse. Præterea si hæc illatio admitteretur absolutè in humana vita, nihil certum haberemus in historijs : quoniam historici fingerent quæ vellent. Mortuum esse tradent hoc anno regem illum, quia mori potuit. Nihil in iudicijs iusti dispicerent iudices, si, quia Milo parare potuit insidias Clodio, parauisse dicatur, & credatur. Tollendus esset à corpore iuris ciuilis titulus integer de damno infecto. Nam ex Caio iurisc. *damnum infectum est, quod nondum factum est, sed futurum veremur*, quia fieri potest. Denique euerteretur articulus fidei, qui est, Deum posse facere alia multa, quæ non fecit, aut facit : vt explicat D. Thomas, & cum eo Theologi docentes, Deum non omnia fecisse, quæ sunt possibilis, quæque ipsius infinita potestas producere potuit, & potest. Quod autè interdum Theologi inferant factum ex eo, quòd fieri potuit, ideo fit, quod certum habent factum ex fide. Ac si hæreticus præclaro testimonio S. Augustini confossus, iactet codicem esse corruptum, non quia veteres codices eo testimonio carent, sed eo solo, quòd corrumpi, & radi potuit, repellitur, & tacere iubetur. Sic Iacobus Gretserus noster disputans aduersus Simonem Lithum Misenum Calvinianum, hominem obmutescere coegit, negantem à S. Athanasio scriptam esse S. Antonij vitam, quia potuit ab alio Athanasio conscribi, nec vllam coniecturam, seu probationem ferebat; cum ipse contra quinque, sexue Patres partim Græcos, partim Latinos obiecisset, qui S. Athanasium eius vitæ auctorem prædicabant.

Infra §. 10.
nu. 28.

L. 2. ff. de
dam. infec.

Iac. Gretserus
apo. 3. adu.
Mison. l. 5.
c. vn.

§. IX. D. CASTALDVS.

26 **O** Chini enim deprehensio non Quadragesimali tempore facta est, sed cum diebus festis in eadem S. Ioannis Ecclesia hoc anno hæreticus concionaretur.

Ad §. 9. Iulij responsio.

27 Perlibenter accipio, quod mihi datur à Castaldo, extra quadragesimam Ochinum à B. Caietano fuisse auditum, & deprehensum hæreticum. Ex quo colligo eundem Caietanum post Festum Pentecostes non abfuisse Neapoli. Verisimile est Ochinum, qui magni nominis concionator erat, concionatum in aliqua celeberrima vrbe fuisse tempore magni ieiunii. Interquiescere solent post quadragesimam fatigari concionatores. Itaque circa Pentecosten venisse potuit Neapolim, quæ incidit illo anno in quartum diem Iunij, & in Dominicis, & festis diebus post Pentecosten in populum venenatas conciones euomuisse. Non vnus concionis auditione callidissimus veterator poterat deprehendi: sæpe à Caietano fuerat audiendus: vt factitasse anno quoque 1539. quo redijt illuc Ochinus, & in templo primario concionatus est, tradunt idem Castaldus, & Caracciolus in vita eiusdem Beati: Itaque mense Iunio, & sequentibus Ochinus à Caietano est auditus: quibus mensibus non sine magno vitæ periculo Neapolim deserere à quoquam, aut intrari, notissimum est. Fauet mihi Caracciolus, qui perspicuè scribit, Octobri mense anno eiusdem cum duobus sociis, ad comitia Romam abiisse. Quo fit probabilissimum, æstate præcedente Neapoli non extulisse pedem. Quamobrem toto illo tempore æstiuo anni 1536. Venetiis Caietanus esse non potuit. Has difficultates cum veritate congruen-

tes

Castal. c. 9.
vitæ.
Carac. in
vita.
Caiet. p.
241.

tes prouidens Castaldus in hac ipsa epistola scripsit potuisse Caietanum Venetias petere; vel sub finem anni 1535. vel sub initium 1536. Quod effugium vtrū Castaldum tueatur necne, considerabitur eo loco.

*Infra S. 13.
nu. 41.*

S. X. D. C A S T A L D V S.

28 **N** Ec miretur Nigronius modò Neapoli, modò Venetijs Caietanum breui temporis intervallo adfuisse; cum nascentis familiæ commoda, parens optimus fortasse moderari non posset, nisi tribus alijs socijs Venetam ciuitatem ea tempestate excolentibus ad consilium vocatis. Hac enim ratione Sancti Ordinum fundatores instar fulguris coruscantis, modò in hanc partem, modò in illam excurrere visi sunt, quo suorum necessitatibus Religiosorum consulto prouidere non desinerent.

Ad s. 10. Iulij responsio.

29 Præscriptis verbis potissima coniectura Castaldi comprehenditur, qua conatur reddere probabilem excursionem Venetam Caietani: quia videlicet nascentem familiam moderabatur. Rectè Sacchinus noster sciscitatur è Castaldo, si B. Caietanus Ordinē vniuersum gubernabat, Quæ tam graues causæ imperexigua familia tam longi itineris suscipiendi? vbi vel tenuissima reperitur horum negotiorum Venetijs tractatorum memoria? Quæ necessitas Venetijs conueniendi, cum postmodum Romę omnes cōuentum essent habituri? Adde quòd ex Caracciolo Bonifacius à Colle, Venetæ domui præfuit ab anno 1533. vsque ad annum 1535. si præsentia Caietani necessaria fuit ad alium Præpositum eligendum, anno certè exeunte 1535. Venetias perrexit, vt triennium Bonifacio, vt mos ipsis erat, tribuatur. Vidit Castaldus hanc necessitatem esse nullam, & ab eo

*Carac. p.
25.*

post

post descriptionem meam excogitatam, ut meæ primæ confutationis ictum declinaret: proinde, qua est ingenuitate, victus à veritate adiecit dubitandi verbū, *Fortasse*: quo rem certam sibi non esse declarat, & religiosam prudentiam præferret dubia pro dubijs asserendo.

30 Me verò reuocat à fide præstanda huic dicto, seu coniecturæ, non modo Castaldi ipsius hæsitantia, sed etiam ratio suppeditata mihi, partim à communi scientia scriptorum præteriti sæculi, partim ab historicis Ordinis istius. Sine titubatione nego B. Caietanum toti Ordini anno 1536. præfuisse regendo. Tribus modis possumus concipere animo, ac mente formam gubernationis illis initijs in Ordine Clericorum Regularium. Aut more veterum monachorum vnumquodque cœnobium habebat suum patrem, ac Præpositum, à quo regebatur. Hæc ratio gubernandi videtur colligi, ex eo, quòd anno 1588. teste Reu. Episcopo Acerrarum, fuit mutata forma gubernationis eousque retenta, & electus Præpositus Generalis Ioan. Baptista Milanus, qui ut caput Ordini vniuerso præset, ut fit in alijs Ordinibus numerosis. Si gubernandi modus ita se habebat illo tempore, B. Caietanus non regebat totam familiam, sed solum Neapolitanam domum. Aut similis gubernatio erat Ordinis præstantissimi Cartusianorum, in quo, qui Prior est magnæ Cartusie, in diœcesi Gratianopolitana constitutæ, quæ primaria est antiquitate, ac sanctitate, totam quoque Religionem moderatur. At si sic regebantur Patres Theatini, cura generalis non incumbere B. Caietano, qui nondum stabilem domum Neapoli repererat, ne anno quidem sequenti, 1537. ut Caracciolus asserit, Castaldus non diffidetur, & clarè habetur ex Patrum Neapolitanorum exostulatione cum Prorege facta: proinde cœnobiū formatum non regebat, quod antiquitate, magnitudine, aut alijs nominibus Veneto anteferretur.

Quin

Tuf. hist. e.
5. & 60.

Carac. pag.
219. & p.
136.

Quinetiam Caietanus Neapolim venit, ut docebitur
fusius, subditus, non superior; ab alio missus, non sua
sponte profectus. Itaque si hæc forma regiminis erat
in usu, rector vniuersalis necessario erat Veneti cœ-
nobij Præpositus, Atque is erat Bernardinus Scottus
Sabinensis anno 1536. exeunte, quo tempore crea-
tus est Cardinalis Carafa, ut clarè tradit Tufus: quo
fit, ut Caietanus à gubernatione illo tempore exclu-
datur. Ijsque probabile Scottum successisse Bonifa-
cio, qui ex Caracciolo rexit eam domum vsque ad
ann. 1535.

31 Tertia forma gubernationis potest animo fingi, ut
præter Præpositos cœnobiorum, alius esset, qui cun-
ctis Sodalibus præesset, & cœnobiis, præsertim post
inchoatum Neapolitanum, siue is esset Venetæ do-
mus rector, siue non esset. Ea cura vniuersalis, si Tu-
fo fidem habeamus, nemini hærebat, sed si in vlllo
fuit, erat illo anno probabilius penes Carafam, quàm
penes B. Caietanum. Prima suasio est, quoniam ra-
tione congruebat, ut ille regeret cunctum Ordinem,
qui fundauerat, ut vidimus factitatum in Ordine S.
Benedicti, Cartusianorum, Prædicatorum, Minimorum,
in Societate Iesu, in Ministrantium ægrotis, &
alijs, quos recensere, nec necessarium est, nec parum
laboriosum. At scriptores illius æui, qui de Carafa
loquuntur, vel de origine Ordinis Theatinorum, om-
nes Carafæ, vel primas tribuunt in eiusdem fundatio-
ne, vel ipsam familiæ religiosæ foundationem: cum
scribunt eum fundasse Ordinem cum tribus alijs;
coegisse, aut adsciuisse sibi socios; denominasse Re-
ligionem ab suo Episcopatu, primum esse instituto-
rem. Ita Ioannes Paulus Flavianus in oratione fune-
bri Pauli Quarti, edita ab Antonio Caracciolo. An-
tonius Carafa, postea Cardinal. in quadã narratione
de vita Pauli eiusdẽ, vulgata typis ab eodẽ Carac-
ciolo. Nauarr. in consilio pro ipsis factõ. Fr. Felix
Castelfranco Ordinis Prædicatorum in compendio

Caracc. p.
119.

Idẽ p. 147.
nu. 6.

Nau. cõf. 9.
de maiorit.

& obed-
Id. p. 48.

Onuphrius
Panvin. in
vit. Pauli 4.
Marfil. Ar-
chiepif. Sa-
ler. tr. de
orig. red.
eccl. p. 1. c.
16. nu. 29.
Molf. conf.
45. n. 7.
Morig. l. de
orig. Relig.
c. 50.
Rut. Benz.
l. 1. de Iu-
bil. c. 8.
Em. Rod. t.
1. regul. q.
q. 3. ar. 14.
And. Stella
lib. 3. vitæ
Æmiliani.
Turtura li.
1. c. 17.
Alf. Ciacc.
hist. de Pon-
tif. & Car-
din. p. 2. in
Paulo 4.
Silu. Mau-
rol. hist. re-
lig. l. 5. c.
de cler. re-
gul.
Azor. t. 1. l.
13. c. 11. q. 8.
Ribad. l. 1.
vitæ Layn.
c. 11.
Castal. in
vita Pauli.
4. c. 17.

Chron. Præd. edit. 1566. Romæ. Marius Matefilanus
lib. de Guelfis, & Gibellinis par. 2. fol. 42. referente
Caracciolo eodem. Onuphrius Panuinius in vita
Pauli. M. Antonius Marfilius Columna Salernita-
nus Archiepiscopus Tr. de origine reddituum Eccle-
siasticorum par. 2. referente etiam Andrea Molfesio
Clerico Regulari eiusdem Ordinis in consilio 45.
Post hos alii paulo recentiores astruunt eandem po-
sitionem. Paulus Morigia ex Ordine Iesuatorum
in libro de Religionum omnium origine. Rutilius
Benzonus Episcopus Lauretanus in opere de anno
Iubilæo. Emmanuel Rodericus Ordinis Minorum
in tomo primo quæstionum Regularium. Andreas
Stella Clericus Regularis de Sommasca in vita
Ven. viri Hieronymi Æmiliani Congregationis il-
lius institutoris. Augustinus Turtura in eiusdem
vita lib. 1. cap. 17. Alfonsus Ciacconus ex Ordine
Prædicatorum parte 2. de Pontificibus, & Cardina-
libus. Syluester Maurolicus in libro quinto Oceani,
sive Historiæ Religionum, Ioan. Azor. tomo primo
institutionum Moralium. Ribadeneira in vita Iaco-
bi Laynez, latinè reddita ab Andrea Schotto. Hor.
Tursell. lib. 10. epitom. Histor. Hic dicet fortasse ali-
quis, numeratos scriptores minus propriè locutos;
famam vulgarem secutos; ortam ex appellatione
Theatinorum: at primas Beato Caietano esse dan-
das. Verum id existimandum non est de Flavio, qui
funebrem habuit orationem, quem nemo iure dubi-
tare potest, quin à Patribus fuerit de veritate edo-
ctus, & similiter Nauarrus. Neque id affirmari de-
bet de Antonio Carafa sanguine propinquo, & con-
scio arcanorum. Sed quid responderi potest, si Ca-
staldus ipse, ac Sodales producantur? Ille scribens
Pauli vitam, appellat in fronte operis sine limita-
tione, aut additione vlla, fundatorem Ordinis Cle-
ricorum Regularium, & cap. XVII. asserit ab eo in-
stitutam suam Religionem: eundem dedisse suæ Re-
ligioni

ligioni principium, & Regulam. Marcellinus de
Odda Præpositus generalis, in facultate impressionis
vocat nostrum Institutorem. Antonius Caracciolus
in dedicatione operis ad Paulum V. vocat Paulum
IV. Conditorem Ordinis: & in vita B. Caietani tra-
dit, suum Ordinem fuisse à Carafa recens fundatum.
In cap. 53. historiæ scriptæ ab Episcopo Acerrarum
dicitur Fundator illius Religionis. Denique in Con-
stitutionibus dicitur Monasterium Sapientiæ extru-
ctum à sorore Pauli IV. Congregationis nostræ In-
stitutoris. Verum hoc loco rursus alius ingeret mihi
dictorum horum interpretationem, à Quadriga Or-
dinem esse fundatum: sic scriptum legitur in præfa-
tione ad constitutiones huius Ordinis: hoc est, qua-
tuor fuisse fundatores, vt ita dicatur, in solidum.
Atque hoc confirmabit ex Ioan. Antonio Angrisano
qui faciens potestatem Caracciolo sua collectanea
excudendi, ait illis contineri gesta quatuor Patrum,
qui suum Ordinem fundarunt, & in facultate con-
cessa Castaldo vulgandi vitam B. Caietani, scripsit
eum esse vnum è quatuor fundatoribus; proinde cū
Carafa dicitur fundator, alij non excluduntur, &
multo minus B. Caietanus. Sed hoc effugium præ-
cluditur. Primum, quia si Caietano reliqui funda-
tores æquantur, non illi fundatoris nomen conuenit
magis, quam vel Paulo Consiliario, vel Bonifacio à
Colle. Cur ergo Castaldus vult ab eo Neapoli com-
morante nascentem familiam potius regi, quàm ab
alijs? Deinde historici huius Ordinis huic interpre-
tationi repugnant; quia principatum tribuunt Cara-
fæ, seu primatum inter quatuor, seu præponunt tri-
bus Sodalibus. Nam Episcopo Tufo in cap. 1. Cara-
fa est *primus auctor, caput, & fundator*. cap. 4. *pri-
mus fundator*. cap. 5. *præcipuum membrum, & ca-
put*. Caracciolo inter fundatores est præcipuus Ca-
ietanus post Carafam; quo loquendi modo sine cō-
trouersia Caietano præponit Carafam. Castaldus

Carac. p.
214.

Tufus hist.
c. 53.
Const. p. r.
c. 6.

Tuf. c. 1. &
4. & 5. hist.

Carac. p.
177.

scribens, vt dixi, datam suæ Religioni cum principio regulam à Carafa, quid aliud significare potest, nisi principatum in fundatione? Qui nam in Ordinibus dat regulam, nisi Primarius fundator?

32 Alius, & fortasse Castaldus, se declinare idem arbitrabitur dicens, ambos esse primarios fundatores, sed ratione diuersa, Caietanus fundator dicitur, quia primus de Religione reformatorum Clericorum condenda cogitauit; primus socios quæsiuit, & cogere cœpit. Carafa vero, quia Sodalibus primis, dignitate, scientia, ætate, atq; auctoritate anteibat. Quam ob causam Pontifex in litteris, ac breuibus primo loco Carafam nominat: in professione facienda, primus solemnia vota nuncupat: post professionem primus à cæteris in Præpositum eligitur. Hæc non inscienter dicuntur: sed non commouent quidquam meam propositionem de potestate gubernandi in Carafa residente. Etenim parum mea refert vter eorum propriè sit appellandus fundator, aut qua de causa reliquis præpositus, dummodo mihi concedatur potestatem gubernandi Ordinis in Carafa potius, quàm in Caieno resedisse, potissimum quo tempore Neapoli degebat Caietanus. Hac enim tantum de causa prouinciã hanc suscepi probandi Carafam fuisse primarium fundatorem: vt scilicet obtinerem administrationẽ Sancti gregis, quamquam pusilli, habuisse: quo impetrato, sit per me Caietanus aut primus, aut æquè fundator. Hoc vt facilius impetrem, mihi probandum suscipio ex eorum dictis, factis, scriptis.

33 Prima ratio. Nuncupatis solẽnibus votis, quatuor illi Patres in ipso S. Petri templo elegerunt in Præpositum Ioannem Petrum Carafam, vt tradunt Tufus, Caracciolus, & Castaldus: qui in vita Caietani speciatim ait, electum fuisse in *primum Præpositum, & caput totius Congregationis*. Electionem Episcopus Caietanus Papæ commissarius in excipienda eorum professione, confirmauit auctoritate Apostoli-

Tuf. c. 2. hif.
Carac. pag.
258.
Castal. c. 2.
attæ Paul.
& c. 3.
vitæ Caiet.

ca.

ca. Dices præscriptum à Pontifice Clemente in diplomate erectionis, vt Præpositus vsq; ad triennium, & non ultra confirmari posset. Propterea, vt refert Caracciolus, post triennium, hoc est anno 1527. Venetijs, quo se receperant post Romanæ vrbs direptionem, die S. Crucis exaltatæ B. Caietanum parui pregis pastorem elegerunt. Sed cur idem Caracciolus ait anno 1528. Veronam missum Bonifacium, cum septem socijs à Theatino Episcopo, & à Caietano, penes quos tum rerum summa erat? Si Caietanus Præpositus, cur se immiscet Carafa in missionem Veronensem? conijcere licet, Caietano domus gubernationem commissam, sed Episcopo Religionis administrationem. Vt vt res sit, lego apud eundem Caracciolum anno 1532. Carafam iterum Præpositum Venetijs. Eodem anno rogatur à Ciuitate Neapolitana per litteras, vt socios mittat Neapolim, vt refert Tufus, quod non fecisset ciuitas, nisi superiorē Ordinis esse cognouisset, à quo id posset impetrare. Idem Carafa pro imperio mittit Neapolim an. 1533. B. Caietanum cum Ioanne Marinono socio, vt narrat Caracciolus in vita Caietani. Carafa item ad sororē scribens, anno 1534. vt est apud eundem Caracciolum, asserit à se missos Caietanum, & Ioannem: qui loquēdi modus potestatem significat. Adde quòd in discessu B. Caietanus edidit memorabile illud exemplum humilitatis, & indifferentiæ (quòd iam retuli) recusans eligere sociū pro suo arbitrato: quamuis illi facta esset à Carafa potestas. Si fuisset alijs Præpositus, non dixisset illa verba, digna quidem cedro, & ære, sed indicia subiectionis: ego ne socium eligam, quem malim? Immo oro, atque obsecro hunc, quem cernitis Christum confixum Cruci, vobis vt inspiret, illum mihi iungere socium, qui me a maxime omnium aduersus sit voluntati. Quia ergo Carafam agnoscebat caput, ideo se humiliter, ac religiose gessit, vt par erat, in repudianda optione Sodalis. Neque vero, quòd

Carac. pag.
312.

Id. p. 270.

Id. p. 220.

Tuf. cap. 4.
hist.

Caracc. p.
214.
Id. p. 229.

Supra §. 4.
n. 15.

quòd Carafa dicatur Præpositus domus, cum misit Neapolim Caietanum, officit meæ causæ. Nam illud habeo, religiosam iurisdictionem, seu potestatem, in Caietanum, & ceteros penes Carafam tum fuisse cum illi mittebantur illuc; nec postea legitur amplius in Caietanum fuisse translata. Quinetiam ex Caracciolo Caietanum Neapoli degens mense Septembri eiusdem anni, quo ierat illuc, declaratus absens Venetijs Præpositus Neapolitanus.

Carac. p.
222.

Carac. p. 25 34 Altera ratio probans in Carafæ, non in Caietani manu per id tempus administrationem totius familiæ fuisse, eruitur ex epistola valde luculenta Carafæ Venetijs data 1534. 18. Ian. ad Caietanum, & socios Neapoli commorantes, quam vulgavit typis Antonius Caracciolus in suis collectaneis. In ea loquitur tamquam potestatem habens, & gubernans vniuersum Ordinem: quod in viro probo, qui mundi gloriam conculcauerat, & Ecclesiasticis dignitatibus se abdicauerat, vt in humilitate, ac subiectione Deo seruiret, nõ est tribuendũ arrogantia, sed legitimo iuri, illi à familia ritè collato. Obseruentur hæc pauca in exemplum. Renuit Carafa duos à socijs Neapoli commorantibus propositos sibi, vt in Ordinem adscribebantur. Cogitat de mittendo Caietano Romam, vt Pontifex in Urbem redierit. Transmittit Neapolim formam professionis à Petro Veronensi faciendæ. Ait se promouisse Gregorium ad Diaconatum, & euenturum ad Sacerdotium. Recipit in Religionem Simonem Bergomensis. Hæc nemo prudens negare potest, quin sint actus religiosæ potestatis, & legitimæ auctoritatis, non solum in domum, & socios Venetos, sed etiam in cœnobium, & Sodales Neapolitanos, ac nominatim in ipsum Caietanum, quem Romam mittere cogitabat, & cuius postulatis non obsequitur. Si hæc facit, vt Præpositus Veneti cœnobij, ergo Venetus Præpositus etiam Neapolitanis imperabat, rerumque omnium potestatem habebat.

verum Caracciolus non id facile concedet, quoniam scripsit in margine paginæ 25. Bonifacium à Colle præfuisse domui Venetæ ab anno 1533. vsq; ad 1535. & Tufus, vt scripsi, tradit Bernardinum Scotum Venetæ domui præfuisse, cum Carafa Romam euocatus est. Igitur Carafa cum hæc scribebat anno 1534. exercebat hanc potestatem vt Præpositus Ordini vniuerso. Et sanè valde probabile est, vt constituta domo Neapolitana creuerint occupationes, atq; ideo gubernationem vniuersalem vni tradiderint, qui domesticis negotijs nequaquam distineretur. In hoc minime laboro: sed conficio ex hac longiori disputatione, cum Caietanus non regeret Ordinem, sed potius Carafa, non fuisse opus Caietano Neapoli discedere Venetias, vt nascentis familiæ commoda procuraret: quod Castaldus putabat esse argumentum (quamquã sub dubio, & timide) Venetæ controuersæ profectio-
tionis.

Carac. p. 25

35 Ex eadem disputatione traho rationem aliam ex præmissis, quæ secunda numeratur ex parte Caietani: nimirum improbabilissimam esse petitionem S. Ignatij factam Caietano. Recta ratio dictabat, & prudentia non vulgaris cum experientia coniuncta præscribebat Ignatio, vt ad superiorem vel cœnobij, vel Religionis, vt in Ordinem admitteretur. At Caietanus non erat domus Venetæ Præpositus, sed Neapolitanæ; non rector Ordinis, vt probatum est. Habebat aliquam cum Carafa familiaritatem Ignatius, vt omnes fatentur; nullam cum Caietano, qui Venetijs esse potuisse dicitur paucis diebus: cur non conuenit Carafam? cur non egit cum eo de suæ mutatione vitæ? Dicet aliquis (tacitis omnibus dubitationibus occurrendum est, vt veritas è tenebris eluceat) Non egit cum Carafa, quia similtates quædam intercesserant inter ipsos. Quæro primum, vnde habes similtates ortas, antequam cogitatio de amplectenda noua illa Religione subiret animum Ignatij?

§. 7. nu. 19.

si Carafam adiisset ante simultates, benigne, atque amanter fuisset auditus. Deinde respondeo (tantisper omitta discussione de veritate, & grauitate harum simultatum) respondeo inquam dilemmate: vel Carafa erat amicus Ignatij, vel ab eo alienior. Si amicus, quidni ad illum accederet ad petendum habitum? Si alienior ab Ignatio, neque hic tentasset ingressum in Religionem à parum amico erectam, & gubernatam, vel in qua plurimum posset, quod tenebat primas: neque Carafa petentem recepisset, quem Ordini minus bene affectum, ob simultates, suspicaretur. Quod si dicatur conuenisse Caietanum, vt eo tamquam internuncio cum Carafa supremo familiaris Præposito vteretur, pugnat hoc cum narratione Castaldi, quam oppugno, in qua B. Caietanus tamquam potestatem habens recipiendi, & Ignatium audit petentem, & reijcit auditum. Nec per hoc effugium tollitur vis dilemmatis de similtate cum Carafa, ob quam, si tanta erat, vt charitatem mutuam frigeret, ne opera quidem interuentoris fuisset admissus. Multo minus euitat iectum, si dicat Castaldus, Caietanum habuisse facultatem recipiendi nouitios, secumque Neapolim abducendi; tum quia hoc est diuinare: tum quia epistola iam relata demonstrat potestatem admittendi nouos socios in communem coetum in Carafa tunc fuisse, qui Simonem Bergomensem pro libito adscripsit, oblatos à Caietano competentes repudiauit.

§. XI. D. CASTALDVS.

- » 36 **Q** Vis crederet Ignatium annis 29. & 30. in
 » Belgium, & Angliam, bis, vel ter excurrisse,
 » vt stipem à mercatoribus cogeret, cum apud Ribadeneiram, cæterosque habeat ab anno 28. vsque ad
 » 35. Lutetiae studiorum causa constitisse?

Ad S. 11. Iulij responsio.

37 Probare conatur Castaldus excursionem B. Caietani exemplo S. Ignatij Lutetiæ commorantis. Sed nihil proficit ob magnam diuersitatem factorum, & personarum. B. Caietanus cœnobio gubernando addictus; S. Ignatius liber, & sui iuris. Ille senior; hic iunior. De illo scriptores ita loquuntur, vt Neapoli recessisse negent: de hoc historici nostri clarè asserunt, bis, terue, & sæpius Lutetia, dum studeret, recessisse.

S. XII. D. CASTALDVS.

38 **S**ed & B. Caietano nō temere effusum. Is enim, vt erat erecto vir animo, & in proximorum salutem accenso, temporis compendio plena incommodis itinera aggredi solebat, vel animabus, vel sui Ordinis bono profuturus. Liceat nunc vnus, aut alterius reminisci, quorum nec Tufus, nec Caracciolus meminit. Neapoli morabatur senio pænè confectus cum Romam petijt S. R. E. Cardinalem allocuturus, sed tam breui redijt, vt Neapolitani proceres, prius regressum, quàm profectum sciuerint. Hinc etiam Veronam vsque excurrit, nescio quid pro Giberto illius ciuitatis Episcopo acturus, statimque Verona migravit, vt è manuscriptis fide plenis in archiuo S. Pauli asseruatis liquidò constat.

Castal. c. 8.
vitæ B. Caiet.

Id. c. 6.

Ad S. 12. Iulij responsio.

39 Affert hic quoque in probationem excursionis Venetæ, duas excursiones B. Caietani, sed nihil roboris habet eadem ratio argumentandi, superius confuta: excurrit alias, ergo potuit excurrere Venetias, ergo excurrit. Potuit enim, sed æque non potuit, & nisi probetur excurrisse, semper iure negabitur illa excursio, quoniam ex posse contingenti ac libero, vt

Sup. S. 8. n.
25.

Scholasticorum more loquar, non infertur esse, & factum esse. Vt probet Venetam profectiorem sine scientia duorum suorum historicorum esse potuisse, producit duas excursiones Caietani, Romanam, & Veronensem, quarum ait nec Tufum, nec Caracciolum meminisse: quæ nihil ipsi profunt. Aut enim excursiones hæ, sunt illæ, quarum ipse meminit in vita Caietani cap. 8. & 6. vel ab illis diuersæ. Si sunt eadē, vt notæ marginis designant, ipsum feriunt. Nam Romanæ excursionis meminit Episcopus Tufus cap. 9. historiæ, atq; Antonius Caracciolus copiosius in suis collectaneis pag. 250. Veronensis autem mentionem faciunt iidem: Episcopus quidem in cap. 61. Caracciolus vero pag. 245. & 270. Si sunt diuersæ, cur designantur in margine loca illa vitæ Caietani? cur non explicantur tempora, quibus sunt factæ? cur non producit manuscripta illa plena fide, vnde aliquid lucis haurire possemus?

§. XIII. D. CASTALDVS.

41 **P**otuit igitur B. Caietanus, vel sub finem trigefimi quinti anni, vel sub initium trigefimi sexti Venetias petere, rebusque cum socijs compositis, Adriatico transfretato, vti solebat, Neapolim iterum redire, Romam post Neapolitana negotia expedita profecturus.

Ad §. 13. Iulij responsio.

42 Etsi B. Caietanus Venetijs exeunte anno 35. esse potuit, tamen cum Ignatio congregari non potuit, qui nondum Venetias attigerat. Propendet in hanc sententiam Castaldus; cum ait paulò post, *se non temere colligere sub eiusdem anni (36.) initium eum aduentasse Venetias.* Eam facio perspicuam hoc modo. ex Ioannis Petri Maffei narratione, cui adstipulatur Ioannes Lucena scriptor vitæ S. Francisci Xaverij,

Infra §. 14.

Maff. l. 2.
vitæ cap. 1.
Lucena l. 1.
vitæ Xav. c.

4.

uerij, per autumnum tempus anni 1535. Parisijs recessit. Pyrenæis mōtibus superatis in patriā nudis plantis, & cruribus perrexit. Ibi res domesticas composuit; domum paternam sanētis legibus conformauit: in oppido ipso conciones habuit, vitiosas consuetudines euellit, multa bona opera constituit; per tres mēses, vt in relatione Cardinalis à Monte dict. in hospitali Magdalenæ substitit. Inde pedes Nauarram, Castellam (quæ prouinciæ sunt) Toletum vsque peragrauit: socios veteres conquisiuit; recentium negotia, quæ habebat in mandatis, expediuit. Quæ omnia tam accuratè expendo, vt intelligatur in ijs multum temporis esse consumptum, nec Valentiam peruenire potuisse, nisi hieme adulta. Ratio quoque temporis habenda est, quod sibi nauigatio, & tempestas rapuit, antequam Genuensem caperet portum. Genua discedens, pedes itidem, multos dies in illo periculoso itinere per Appenninum posuit, vt Bononiā perueniret. Bononiæ agrotauit, teste Ribadeneira, dies aliquot in Collegio Hispanorum moratus est, vt reficeret vires, ex Maffeio, & Orlandino: aliquid etiam temporis itineri, quo Venetias Bononia perrexit, datum est. Si summa bene supputando colligatur, non ante finē hiemis Venetijs conquiescere potuit. Asseruatur in Archiuo Romano narratio quædam Io: Polanci, qui cū S. Ignatio diu vixit, eique fuit ab epistolis; extantque præterea scripta, vnde Franciscus Sacchinus Secretarius Societatis à me de hac re consultus, respondit 27. Martij 1620. colligi, non peruenisse Venetias Ignatium ante finem hiemis. itaque conijcere licet sub finem Martij anni 1536. eum celeberrimam urbem appulisse. Ex præmissis soluta est prima pars difficultatis concorditer cum Castaldo, non potuisse colloqui Beatos inter se anno 1535.

43 Restat de anno 1536. dicendum. Si velimus sub initium anni 1536. Caietanum Venetias ad nauigasse, aut inde renauigasse per Adriaticum mare, parum

probabiliter loquimur; cū huiusmodi nauigatio media hieme sit periculofissima. Verum dato, & non cōcesso, huius initio anni profectum Venetias (quod post Natale, & Epiphaniarum diem festum celebratum in sua Ecclesia fieri docuit) non potuit esse cum Ignatio, neque Ianuario mense, neque Februario, & vero etiam neque Martio; quoniam ponimus probabilibus ducti coniecturis, S. Ignatii appulsum ad eam urbem sub finem hiemis, quæ verno æquinoctio finiri solet, in regionibus præsertim frigidioribus, quales sunt Venetiæ, polum Arcticum eleuatum habentes gradibus quadraginta quinque. Adde quòd illo anno dies cinerum, quem ieiunium Quadragesimale sequitur, in Kalendas Martias incidit: resurrectionis vero Dominicæ dies in xvi. Aprilis. Nec quisquā prudens existimabit B. Caietanum tam sancto tempore à suo cœnobio abfuisse: quo tempore pastoris præsentia valde necessaria est ouili, tum propter domesticos ipsius curæ cōcreditos, tū propter extraneos aliquot, quos minime negligebat. Si refugiat Castaldus ad mensem Maium, tunc plures, grauiioresque difficultates illi oriuntur. Non enim quintus anni mensis dici potest initium anni: & verisimile est iam fuisse inchoatā falsam criminationem aduersus Ignatium, qua exardescente non erat opportunum tempus agendi de ingressu sanctæ illius Religionis. Itaque si B. Caietanus Venetiis fuit anni 1536. initio, probabile est ante Martium rediisse Neapolim, vt non potuerit Ignatium videre. Probabile dixi, spectata prudentia gubernandi, & sanctitate B. Caietani, qui postea multo senior, vt Ascensionis Dominicæ die cum sociis suis in cœnobio, atque in Odeo interesset Neapoli, fessus licet pridiano itinere, noluit Atellæ quiescere, sed nocte ipsa Neapolim excurrit: quod ipse Castaldus cū Caracciolo testatur. Referantur huc, quæ dicam ad §. XXI I I.

Castal. c. 8.
vitæ. Carac.
p. 250.

§. XIV. D. C A S T A L D V S.

» 44 **N** Ec vero Caietani cum Toletano Prorege
» congressus Nigronium iuuat. Esto enim
» Parens noster, nostros, seq; dixerit Neapoli quatuor
» integros annos mansisse; non inde sic non potuisse, vel
» parum Neapoli discedere sua munera obiturū. Præ-
» fertim cum de tota familia locutus fuerit; quod in-
» dicat illa vox, *Mansimus*, quam & Petrus Veronensis
» tunc temporis Neapolitanæ domus Præpositus pro-
» tulit, & tamen multis post Caietanum mensibus ean-
» dem ciuitatem incoluit. Non aliter de Ignatio dictum
» est anno 1528. vsque ad 1535. in Galliis vacasse stu-
» diis: cum sæpius in varias regiones eodem tempore
» abierit, Belgium, Angliam, finitimasque prouincias
» lustrans. Accedit Caietanum anno 36. duobus mensi-
» bus Romæ constitisse, vt comitia celebraret: quæ ta-
» men à Neapolitana ciuitate distractio Thienææ asser-
» tionis veritati non officit.

Ad §. 14. Iulij responsio.

45 Dixi superius cum Sacchino, constare de Neapo-
litana commoratione; de profectioe, siue excursio-
ne Veneta non constare; quæ ad effugium excogita-
ta videtur, cū nulla probatione fulciatur. Meminerit
Castaldus summi Oratoris verba in M. Antonium
iactata: *Quid est minus, non dico Oratoris, sed homi-
nis, quam obijcere aduersario, quod ille si verbo ne-
garit, longius progredi non possit, qui obiecerit.* Itaq;
pernego, vt hætenus negaui, Caietanum excurisse
Venetias, & cum Ignatio congressum. Difficillimum,
mihi credat, est probare septem illis circiter mensi-
bus, qui inter hiemis finem, & Romanam Caietani
profectionem intercurrunt, duos illos Beatos com-
poni potuisse; cum tam multa ex parte vtriusque re-
pu-

Supra §. 8.
n. 24.

Cic. phil. 2.

Supra S. 7.
nu. 22.

pugnent, quæ omnia cursim numerata sunt; & partim iam enucleata diligenter, partim in decursu responsionis explicabuntur. Nec exemplum S. Ignatii quidquam mihi obest: quoniam historici nostri nusquam, & numquam scripserunt, eius Lutetianam mansionem adeò constantem, & continuatam fuisse, ut inde numquam aliquò decesserit; cum ingenuè, ac disertè tradant aliquoties aliò perrexisse, ut iam me dixisse recordor.

Supra S. 11.
nu. 37.

S. XV. D. C A S T A L D V S.

Orland. l. 1.
hist. n. 122.

» 46 **S** Ed age iam ostendamus Ignatium multo ante
 » Octobrem mensem Venetijs fuisse, ut omni-
 » no appareat, potuisse cum Caietano agere, ante Ca-
 » ietani discessum. Scio adhuc sub iudice esse, quo mē-
 » se Ignatius Venetias appulerit. Quod omnes faten-
 » tur, hoc est, ipsum anno 36. ex Hispania redeuntem
 » Venetias excepisse, & vsque ad 37. retinuisse. Sed
 » ex ijs, quæ in eadem Ciuitate Ignatio acciderunt, nō
 » temerè colligo, sub eiusdem anni initium eum ad-
 » uentasse. Orlandinus inter alia hæc tradit. *Egit (id*
 » *est Ignatius) inter alios familiariter cum Ioanne*
 » *Petro Carafa, & c. & paulo post: Ceterum priusquã*
 » *usu aliquo, consuetudineque Io. Petrus mores cal-*
 » *leret Ignatii, falsis criminationibus adductus, ut*
 » *erat in his, quæ ad orthodoxam fidem pertinent,*
 » *seuerus, & acer in primis censor, minus eius faue-*
 » *re cause, in ea, quam diximus, suspicionis procel-*
 » *la visus est.* Hæc ille. Quod etiam Ribadeneira
 » narrat lib. 2. cap. 6. Sed Ioã. Petrus Carafa, ut Carac-
 » ciolus scribit, Mense Octobri Venetijs discessit. Igi-
 » tur ante hunc mensem suspicio de Ignatii fide exorta
 » est: Ioan. Petri contradictio excitata; eius vitæ pro-
 » bitas examinata, ac demum Ignatius ad Carafæ con-
 » suetudinem admissus: quæ omnia paucis diebus ab-
 » solui nequaquam potuerunt. Præsertim cum ad Il-
 » lustris-

„ Iustrissimum virum Hieronymum Verallum Apo-
„ stolicum Nuntium causa delata fuerit : testes sint ac-
„ cerfiti : mores Ignatij examinati, probatique; ac de-
„ mum de ijs, quæ ad fidem pertinent, fit conquisitum,
„ quæ non tam cito absoluuntur, vt Nigronius fortasse
„ suadere conatur. Nec imprudens prætermitto Igna-
„ tium ante huius procellæ ortum, tres probatos vi-
„ ros suarum virtutum odore allectos, multorum die-
„ rum exercitijs excultos ibidem Domino peperisse,
„ sibi que sociasse. Ergo eo tempore, quo B. Caietanus
„ Venetijs adesse poterat, Ignatius Venetiis mora-
„ batur.

Ad §. 15. Iulij responsio.

47 Plus temporis Castaldo tribuo, quàm petit. Fuit S. Ignatius, vt iam me significasse recolo, Venetiis ab hieme discedente anni 1536. vsque ad aduentum sociorum, qui appulerunt 8. Ianuarii 1537. Præterea cum sociis commoratus est plusquam duos menses: quos Romam misit ad mediam quadragesimam eiusdem anni, ipse verò Venetiis restitit, vt omnes historici nostri tradiderunt, ob causas ab Orlandino memoratas. Vbi illi Roma reuertissent cum facultate Summi Pontificis sacros ordines suscipiendi, præmisso voto castitatis, & paupertatis coram Hieronymo Verallo Nuntio Apostolico, sunt omnes initiati Sacerdotio 24. Iunii 1537. ab Episcopo Arbenfi. Sacerdotium susceptum secutus est secessus Vicētinus in Ignatio, qui exacta ætate, dimissis per Italiæ vniuersitates sociis binis ad fructificandum, cum Fabro, & Layne Romam profectus cæteros anteiuit, ingressusque Romam est Octobri mense, vt memoriæ nostræ tradidit Orlandinus: atque vt ex ijs, quæ mox dicam, ipse coniicio, exeunte Octobri; quòd non ante diem 13. eiusdem mensis Venetiis discesserat. His positis inquiramus nunc diligenter ecquan-

Supra §. 13. nu. 42.

Ribad. l. 2. c. 7.
Maff. lib. 2. c. 3.
Orlan. l. 2. nu. 3.
Rib. l. 2. c. 7
Maff. lib. 2. c. 4.
Orlan. l. 2. nu. 12.
Turfell. l. vi tæ Xauer. c. 6.
Lu. l. 1. vitæ Xauer. c. 5.
Orl. l. 2. nu. 35.

ecquando, quoue mense potuerint inter se duo Beati, de Religionis ingressu agere. Annus 37. non venit in disputationem, tum quia Caietanus sub eius finem Neapolim redierat, tum quia S. Ignatii socii venerant à Gallia, quibus presentibus, non vult Castaldus factam esse illam petitionem. Coarctatur disputatio ad septem anni 36. menses, qui sunt interdicti inter appulsum Ignatii Venetias, & Caietani discessum, ad Romana comitia.

- 48 Si B. Caietanus excurrit Venetias in anni 35. fine, vel initio 36. vel discessit ante sacra cineralia, vt verisimillimum diximus, & tunc Ignatius, qui venerat sub finem hiemis, non potuit illum videre, præsertim cum necesse illi fuerit, quamprimum inuenire hospitium, conducere domunculam, in qua sic habitaret, vt commodè tractaret de rebus spiritualibus; exigere pecunias, quas per trapezitas illi curauerat Elisabetha Rosella piissima matrona, inquirere Hispanos, à quibus, vt fieri solet, consilio, & auxilio peregrinus Hispanus iuaretur. Ad hæc, non tam cito potuit ad eius aures peruenire fama sanctitatis B. Caietani. qui tunc cœnobij S. Nicolai non habitator erat, sed hospes ad breue tempus Neapolim remigraturus. Itaque factum venisse Ignatium paulò ante discessum Caietani; dum enumerata illa parantur, expediunturque, B. Caietanus ad celebrandum Paschale ieiunium Neapolim iter instituit, vnde cura familiæ, necessitas constituendæ stabilis domus, qua carebant, non patiebatur abesse diutius. Præterea quomodo res ea gesta narratur à Castaldo, non fuit dierum paucorum, sed multorum, quo capite minus verisimilis efficitur illa narratio, quæ tam diu retinebat Caietanum absentem à grege. Si detineas Caietanum vsque ad æstatem, iam plane incredibilem reddes Venetam ipsius mansionem: ac meminisse debes æstiuis Dominicis, festisque diebus audiendum fuisse Ochinum Neapoli concionantem, vt deprehenderetur

Supra §. 13
nu. 43.

Maff. lib. 2.
a. 2.

Supra §. 9.
nu. 27.

tur hæreticus : atque eo tempore auditum , vt probatum est superius .

49 Postremo, Castaldus hoc loco demonstrat diuturnam fuisse causam iudicalem de fide, ac probitate Ignatij ; quod ego libens concedo. Verum cum indicat ea expedita, colloquiũ illud contigisse in cœnobio S. Nicolai, securim iniicit causæ suæ . Nam per sententiam finita est : hæc lata est xiii. Octobris anni non trigesimi sexti, sed septimi. Sic ad me scripsit Franciscus Sacchinus, qui meo rogatu sententiam in tabulario Romano, in quo testibus Ribadeneira, & Orlandino asseruatur, legit. Nec error esse potest in numeris , quoniam in ea absoluitur Ignatius Sacerdos, qui non nisi anno 1537. creatus est, vt dixi, 24. Iunij. Nec si data esset 13. Octob. 1536. quidquam iuualet positionem ipsius, quia Octobri mense Caietanus Neapoli erat, & inde Romam, non Venetijs profectus est, Caracciolo teste. Quod si quæras, cur tam sero scripta sit illa sententia, responderim, vel quod multum requireretur temporis, vt ex Hispania, Galliaque sententiæ in ijs Regnis latæ pro Ignatio perferrentur ad purgationem rei : vel quod Iudex nullas videns solidas accusationes, (quia nemo accusabat nominatim) sed rumores inanes sine probatione sparsos ; negligeret ferre sententiam minimè à se necessariam existimatam. Verum S. Ignatius, qui suam, suorumque innocentiam non nisi purgatam ab omni suspicione, testatamque in Romanam Curiam venire volebat, non ante Venetijs discessit, quam scripto sententiam expressit à Nuntij Vicario, Qua obtenta confestim in nauiculam Romam versus intulit pedem. Feruente accusationis tempestate, ac pendente iudicio, quis credat Ignatium prudentem virum petiuisse Ordinis illius habitum, ac sperauisse se receptum iri in eam familiam, in qua viuebat, & primas tenebat Carafa, tam acer, ac vehemens, vt postea cognitum est, Catholicæ fidei defensor, hæresum

Caracc. p.
236.

hostis? Castaldus, quem arbitror eodem zelo plenū, quo maiores ipsius, profecto non eum admisisset in Ordinem calculo suo; neque nunc adscribi permetteret hominem hæresis nomine suspectum, nisi de falsa calumnia, & suspitione purgatum.

50 Dicit aliquis: Potuerunt inter se colloqui viri illi Beati antequam in Ignatium esset exorta procella. Respondeo primum, nondum esse repertum tempus, quo constet nobis simul ambos fuisse Venetiis. Deinde Ignatius inimicus otii, cupidissimus animarum saluandarum, vix Venetias attigit, cum è vestigio cœpit facere quæstus spirituales, ac socios adiungere sibi; ac simul eodem tempore falsæ criminationes percrebuerunt. Id constat ex eo, quod Iacobus Hozius non prius legere voluit commentationes ab Ignatio propositas, quam ad Theologicam normā multis secum catholicorum libris comportatis, eas exegisset. Itaque nullum propemodum fuisse tempus reperitur commorationis Venetæ, quo tempore tempestas illa falsis criminationibus tamquam fluctibus, non concussisset Ignatium. Proinde nec tempus designabit Castaldus, quo S. Ignatius adeo sine suspitione prauis dogmatis esset, vt & ipse petere auderet illum Ordine: Ordo vicissim Ignatiū recipere auderet. Adde incredibile esse, rem attente consideranti, tum Ignatiū de sociis deserendis, mutanda vitæ ratione, Societate inchoata dissoluenda cogitasse; cum maxime ad destinata exequenda incumberet; nouis sociis adsciscendis sodalitatem augetet; nouis lucris spiritualibus comparandis zelum antiquum acquirendarum Deo animarum, nunquam intermissū confoueret. Non modo verba, sed et facta voluntatem indicant, vt iura, legesque definiunt. Testes sūt omnes nostri scriptores, qui, dum socios opperiebatur Ignatius, tradunt eum sibi Iacobum Hozium, geminosque fratres Iacobum, & Stephanum de Eguia, qui omnes in Societate obierunt, adiunxisse.

§. XVI.

Orlan. l. 1.
nu. 119.

L. Labeo
de pactis.

§. XVI. D. C A S T A L D V S.

» **R** Estat in hac prima controuersia, vt Nigro-
» nio probem, meam narrationem fide haud-
» quaquam indignam esse, eo quòd Tufus, aut Carac-
» eiolus, qui eam prætermisere, sint fide dignissimi.
» Equidem multa Orlandino, Maffeioque, de Ignatio
» differentibus libenter credimus; quæ si Nigronij ra-
» tiocinatio rectè concluderet, reijcere deberemus. Sic
» enim, & mihi ratiocinari licebit. Petrus Ribadeneira
» in epistola ad Gasparem Quirogam Cardinalem, &
» Toletanum antistitem; & in literis datis sub anno
» 1586. ad sui Ordinis fratres, ingenue fatetur ab anno
» xiv. suæ ætatis S. Ignatium secutum fuisse, à quo suo-
» rum itinerum comes electus, ne latum unguem ab
» eius latere vnquam dimoueri potuit, siue domi con-
» tineretur Ignatius, siue extra domum aliquo perge-
» ret. Deinde narrat omnia huius Beati facta, dictaque
» scriptis mandasse; ea quæ ipse viderat, audieratque;
» & quæ vel à Ludouico Gonzales probato viro, &
» Ignatio coniunctissimo, vel à P. Lainez primo Igna-
» tij socio acceperat. Hic igitur in vita sui Fundato-
» ris lib. 5. cap. vltimo, disputationem longissimam in-
» stituit, qua prudenter, & eleganter, vt solet, Ignatium
» excusat, si quis forte temerario ausu eius spreuerit,
» improbaueritque virtutem, eo quod miracula non
» patrarit. Quod Ludouicus Granatensis, cum ad eun-
» dem Ribadeneiram de vita Ignatij ab ipso conscri-
» pta ferret sententiam, comprobauit. At non pauca
» Orlandinus, ceterique post Ribadeneiram attulere
» miracula. Cuius igitur fidei standum? Si Ribade-
» neiræ; ergo Ignatius miracula non egit: Si Orlan-
» dini, ceterorumque nouissimorum; ergo fidem meam
» Nigronius nõ ableget, solosque Caracciolum, & Tu-
» fum testes non appellet. Discat mihi minora crede-
» re, qui illi, suisque maiora credere non recuso. Cum

„ denique hoc mirabile non fit, alium alio in inuestigā-
 „ dis veterum monumentis, vcl diligentiore, vel cer-
 „ tē fortunatiorem plerumque existere. Quod mihi
 „ diuino munere datum fuisse, non obscurè, vt huma-
 „ nissimè, Caracciolus ipse significare dignatus est,
 „ epistola ad me data sub anno 1612. qua gratias Deo
 „ refert, quòd meo labori propitius annuerit, multaq;
 „ sub ruina veterum temporum, vel sub modio reli-
 „ giosæ humilitatis latentia, mea conquisitione in lu-
 „ cem dederit. Ita censuit Caracciolus, cui specialiter
 „ meæ reuiscendæ historiæ iniunctum est opus, vnaque
 „ cum alijs grauissimis Patribus eam approbavit, non
 „ falsa opinione deceptus, sed validissimis ductus ra-
 „ tionibus, post codices exactè collatos; qui consulto
 „ interea apud nos asseruantur aptiori tempore pro-
 „ ponendi.

Ad S. 17. Iulij responsio.

52 Multa mihi sunt hoc loco dicenda, quia multa sūt
 à Castaldo dicta, quæ vel interpretatione, vel mode-
 ratione, vel confutatione indigent. In aliquibus con-
 cordamus. Ac primum conuenit inter nos, quòd nec
 ipse mihi, neque illi ego fidem tribuere cogimur, in
 omnibus quæcumque dicuntur, tanquam alteri Py-
 thagoræ; cuius discipuli quærentibus in disputando,
 quare aliquid ita esset, respondere solebant, *ipse di-
 xit*: quemadmodum memoriæ posterorum post M.
 Tullium, & Quintilianum S. Hieronymus, & Theo-
 doretus, Ambrosius, & alij mandauerunt. Sed vterq;
 ab utroque nostrum exigit, vt credatur dicenti pro-
 positiones fultas probabili fundamento veritatis.
 Equidem, quod ad me attinet, R. D. Castaldo, vt viro
 probo, ac religioso, qui nulla ratione de industria
 mentiri velit, fidem habere debeo, & habeo in om-
 nibus, quibus vel manifesta veritas non repugnat,
 vel sententia probabilior non obsistit. In re contro-
 uersa

Cic. l. 1. de
 nat. deor.
 Quint. lib.
 11. c. 1.
 S. Hierony.
 præf. ep. ad
 Gal.
 Theodor. l.
 2. de curat.
 Græc. aff.
 S. Ambr. l.
 2. off. c. 10.

uerfa inter nos hoc tempore, arbitratur conscientia mea id, quod de S. Ignatio scripsit, eum sine probabili fundamento scripsisse. Quam ob causam optaui magnopere, vt codices, quos afferuari tradit in tempus opportunius, in hac epistola loco, & tempore opportunissimo, exposuisset; quorum luce veritas fortasse de tenebris nostrarum dubitationum emerisset.

53 Alterum, in quo conuenimus, est, posse alium alio feliciorum esse in historia scribenda, rebusque inueniendis, vel incuria prædecessorum neglectis, vel obrutis vetustate. Quinetiam addo ipse scriptorem eundem progressu temporis posse inuenire, quod antea fugerat, & locupletiorum dare secundam editionem, quam dederat primam. Hinc à sapientibus iactatur prouerbum, *Secundæ curæ meliores*. Fateor me in eorum esse numero, qui secundam editionem fecerunt ditiorum: spero in eodem fore Castaldum; cum ad secundam editionem adhibebit calamum: iisdem adnumerandus est Petrus Ribadeneira, vt demonstrabitur. Quòd autem dixerim, Caracciolum, & Tufum non meminisse petitionis Ignatianæ, non ideo dixi, quòd non posset Castaldus aliquid nosse, quod illi ignorauerint: sed quòd, cum Castaldus illud sine vlla probatione dixerit, si eorum accessisset auctoritas, facta fuisset illa narratio probabilior: quæ sine illorum assensione, ac sine vlla noua Castaldi probatione in hac epistola, restat in eo statu, vt eam Societas Iesu falsam existimet. Præsertim cum à fide digno Religioso consanguineo Episcopi Tusi, cui Episcopus id dixit, intellexerim, Episcopum ipsum valde sollicitatum ad eam rem in sua historia inferendam, præcisè renuisse, quòd falsam putaret: Caracciolum iam scripsisse, quæ extant, cum hæc congressio duorum Beatorum inter aliquos iactari cœpit. Si enim res perspicua, & vulgata fuisset, vterq; scripsisset. Quamobrè ratiocinatio, quam in me iaculatur, non ferit; quia diuersa
valde

S. Hilar. l. 5.
de Trinit.

valde ratio . Assumit quædam in ea, quæ manifestè falsa sunt, proinde ferat æquo animo, ut à me pro veritate refellantur ; & feret sanè, si legerit apud S. Hilarium : *Neque aliter veritas intelligi potest, quam si falsa ea esse, quæ veritati obiecta sunt, detegantur.*

54 Primum quod sumit, iudicio meo à veritate discrepans est, Ribadeneiram omnia quæcumque pertinet ad S. Ignatium novisse, quoniam ab anno xiv. ætatis suæ lateri S. Patris adhæsit, & omnia quæ undecunque noverat, mandasse litteris in prioribus vitis. Quòd mandauerit litteris, quæ viderat, audieratq; à viris fide dignis digna memoria, certissimum est, quoniam hoc est historici probi officium. Quòd omnia quæcumque audierit, euulgarit, non est verum; quia multa narrari audierat; quæ, quòd sibi nondum adeò certa erant, ut vulgari mererentur à viro prudenti, atque in hac re nimis fortasse religioso, subticuit. Atque hoc ipse fatetur in præfatione præfixa vitæ primæ Neapoli editæ anno 1572. his verbis : *Quæ verò incertis auctoribus, aut non satis locupletibus dici poterant, ea ne scribenda quidem putavimus.* In vita verò secundo edita 1586. (de qua sermo longior erit postea) in præfatione ad candidum lectorem, reddens rationem primæ editionis, & recensens quæ præstitisset, ait : *Alterum, ne copia rerum, quæ in tam feraci argumento multa, magna, & varia se offerebant, lectorem onerarem : sed potius habito delectu; ex tot, tantisque virtutum exemplis, quedam illustriora tantum exciperem, & vel ad permouendos animos ad pietatem, vel ad Societatis nostræ cursum explicandum aptiora, & paulo post: Ex hoc certe meo consilio factum est, ut nonnulla, prætermitterem, quæ incerta mihi, certa aliis videbantur, &c.* Ecce quam clarè asserit in prima editione, se non omnia dedisse in litteras, quæ noverat, quæque audierat.

Ribad. præ
fat. vitæ an.
1572.

Id. præf. vi-
tæ an. 1586

35 Iam verò videamus, an in secunda editione anno 1586. omnia dixerit, quæ sciebat. In eadem præfatione ad candidum lectorem, subnectit iam rescriptis, hæc quæ sequuntur. *Cum P. N. Claudii Aquavivæ iussu, ac voluntate libellum hunc recognoscere, & typis rursus mandare vellem, multa mihi necessaria addenda iudicavi.* Enumerat statim, quæ adiecerit: *Primum nova quadam, quæ post libellum excusum, gravissimi viri, & Ignatio familiares, & ante societatem conditam intimi necessarii, quasi testes oculati, de ipso Ignatio nobis retulerunt.* Cape lector, novarum rerum hanc historicum habuisse cognitionem. Id mihi quoque contigit lecta vita Philippi Archinti primum Episcopi Salutiarum, post Archiepiscopi Mediolani; inter quem, & S. Ignatium Romæ, magna necessitudo, & multa negotia intercesserunt. Inde aliquid hausi, quod historici nostri posteritati non tradiderunt. Sequitur Ribadeneira: *Tum alia: quæ dubia mihi antea erant, & diligenti postea inquisitione investigata, certa esse comperi.* Obserua hæc quondam incerta illi, & ob id omissa in prima vita, nunc eidem certa publico dari. Iam tertium genus additorum accipe: *Deinde etiam nonnulla dicta, factaque Ignatii adieci, quæ ad sanctissimæ vitæ disciplinam pertinent, & ad præstantem alios gubernandi prudentiam.* Ceterum, ne in hac quidem secunda vita, omnia cognita scripsit: Hinc paulo post subdit: *Multa tamen reliqui, & pressi, &c.* è quorum numero sunt, quæ in tertia vita compendiaria in vulgus emisit, de qua dicam, ubi sermo incidet de miraculis. Quinetiam Ioan. Petrus Maffei, post primam Ribadeneiræ editionem, ab Euerardo Mercuriano quarto Præposito Generali, iussus est scribere vitam eiusdem S. Ignatii, non ideo ut stylum cultum, atque elegantem ostentaret, quod in alijs scriptionibus præstare potuit, (si mens ea fuisset, quod non arbitror) & iam præ-

Io. Petrus
Gloss. vit.
Phil. Arch.

præstiterat; sed ut adderet ea, quæ Ribadeneira omiserat, & Euerardus digna posterorum scientia putabat, quemadmodum ab Sacchino, & alijs accepit; ac video nonnulla fuisse vel adiecta, vel adiunctis, seu circumstantijs explicatoria prodijisse.

56 Porro familiaritas assidua Petri Ribad. adolescentis cum Ignatio, ponderata tanquam aliquid magnū à Castaldo, non tanta fuit, ut omnia quamuis secretissima per eam ille resciverit, Non erat sapientis senis, in aures adolescentis infundere arcana omnia, pectoris, visiones, reuelationes, miracula, & eius generis alia, quæ ne senibus quidem aperuit. Propterea Petrus in eadem præfatione cum debita moderatione loquitur dicens: *Propter hanc igitur diuturnam consuetudinem, & familiaritatem, non solum exteriora, & aperta cum multis, verum etiam interiora, & recondita quædū Ignatii cum paucis, ex ipso sæpe cognouimus.* Expendat lector vocem illā, *Quædam:* ex quo proclive est inferre, non omnia illi patefecisse: perinde potuit postea venire in cognitionem aliorum, quæ tum ignorauit, cum primam vitam scripsit.

57 Iam vero interrogationi armatæ dilemmate, quæ Castaldus à me sciscitatur, vtri fides habenda sit, Petro ne, qui negat Ignatium miracula patrasse; an Orlandino, & alijs, qui affirmant: Respondeo mirari me vehementissimè, quòd in Ribadeneiræ tam confidenter affingatur, quod adeò clarè, atq; perspicuè falsū est: quo meo responso infringitur alterum cornu dilemmatis: atq; ut Scholasticorum legem in diluendis obiectis obseruem, pernego Petrum negare ab Ignatio patrata miracula, sed affirmo affirmare. Multus quidem est Ribadeneira, tum in prima, tum in secunda editione vitæ, in probando sanctitatem non esse miraculis præsertim publicis, & ad vulgi gustum metiendam: quòd non minora miracula sint, quæ occultè fiunt in animis, quàm quæ manifesto in corporibus. Noluit præterea iactare, ac vendicare miracula,
quæ

quæ illi non certissime constabant, aut quæ nondum erant legitimè comprobata. Atque hanc ipsius modestiam, & cautionem Ludouicus Granatensis meritò laudauit: imitatus quoque est Maffeijs, qui caput 14. tertij libri non inscripsit, *De miraculis*, sed adscripsit hæc verba: *Mira quedam de Ignatio*. Quòd si virtus Ribadeneiræ calamum eius moderata est, cur illi obesse debet adeò, vt eius fides, atque historiæ ab eo scriptæ veritas in dubium reuocetur? contra omnia iura est, vt quis ex benefactis trahatur in periculum; atq; ex officio suo referat damnum; & vnde præmium merito expectabat, inde repetat dispendium. ita definiunt Imperatores in iure ciuili, & in canonico Pontifices. Quapropter suscipiam hoc loco sodalis, vel potius Patris mei defensionem ardentius, quàm si me defendam: monitus à veteri Poeta:

*Omnes bonos, bonasq; accurare addecet,
Suspicionem, & culpam vt ab se segregent.*

Item à S. Basilio, quem pluris facio: *Ad criminationes nequaquam silere oportet; non vt nos contradicendo vindicemus, sed ne mendacium cursu prospero progredi, deceptosque in damno herere permit-
tamus.*

58 Vt igitur cognoscantur vera esse, quæ dico, non negatâ Ignatio ab Ribadeneira miraculorû effectio- nem: neue hæc opinio Castaldi (criminationem nullo modo dicam) quem in legendo Ribadeneira oculus fefellisse videtur, hæreat in lectorib. ipsius epistolæ, illos hortor, vt attentè legant caput vltimum primæ vitæ; ac primum illa verba pag. 208. *Sed dicat aliquis, si hæc vera sunt, vt profecto sunt, quid cause est, quamobrem illius sanctitas minus est testata miraculis, & vt multorum sanctorum vita signis declarata, virtutumque operationibus est insignita?* His auctor loquitur per prosopopeiã, & sub aliena persona, non ex propria sententia id sciscitatur.

L. ne ex liberalit. De re iudicata.
L. Si seruus §. quod verò de furtis c. sanè dilecto de renunciat.

Plaut. in Trinum.

S. Basil. ep. 63. ad cler. Neocæs.

Ribad. l. 5. vitæ c. vlt. 1572.

Deinde considerandæ sunt illæ duæ voces, *Minus testata*; quæ non negat omnia miracula, sed multitudinem miraculorum. Tum interrogatio est de signis, quæ grandia illa miracula designant, quæ faciebant Apostoli, dicta quoq; prodigia; cuiusmodi erant excitationes mortuorum, sanationes repentinæ cæcorum, & claudorum toto spectante populo, quibus vulgus existimat contineri mensuram sanctitatis. Paulò post, p. 209. hæc habet: *Mibi vero tantum abest, ut ad vitam Ignatii illustrandam, miracula deesse videantur, ut multa, eaque præstantissima iudicem in media luce versari.* His dictis recenset, quæ sibi miracula, non videantur imperitæ plebis, sed prudentum iudicio. Non longe à fine capitis cursum recenset miracula, etiam ad vulgi opinionem, narrata in historiæ decursu. itaque, inquit, *quæ narrata à nobis supra sunt, quamquam sine miraculo fieri multa non potuerunt, ut tot dierum ieiunatio, viribus nihil omnino destitutis: octo dierum raptus, & à sensibus destitutio: tot, tantæque rerum diuinarum illustrationes: P. Simonis periculosè laborantis sanatio, & sanctitatis futura prædictio: Dæmonis expulsio, naturæ viam, modumque exuperans, &c.* subiicit quoque sanitates multis patribus restitutas, multasque prædictiones rerum futurarum; quas fuisse veras probauit euentus. Eadem omnino verba scripta leguntur in secunda editione anni 1586. pag. mihi 335. 337. 344. in qua sanitates, & prædictiones, quòd eas suis locis narrasset, in compendium redegit, ne de integro cum lectoris molestia repeteret. Nec dubito, si totum caput legisset Castaldus, quin aliter de miraculorum effectione sensisset, atque scripsisset. Quam ob causam iure cautum est, ut antequam iudicetur, aut respondeatur, lex tota perspiciatur, & non tantum vna aliqua particula legatur. Equidem eo maiori admiratione afficior, videns negatam Ribadeneiræ cognitionem miraculorum ab Ignatio Dei

gra-

L. inciuisse.
ff. de legib.

Infra S. 30.
n. 105.

gratia factorum, quo clarius ipse Castaldus in hac epistola scribit, omnes reuelationes S. Ignatio factas, & enumeratas à Francisco Ribera nostro (ubi differit de reuelationibus S. Theresiæ) fuisse omnes exscriptas ex Ribadeneira. Vtrum autem reuelationes sint ordinis naturæ, an supra naturam, definiat ipse Castaldus, qui Theologus est. Non effugerunt hæc miracula Ignatio tributa, oculum Simonis Lithi Miseni Calviniani hæretici acutum, atq; apertum ad criminandum S. Ignatium, & Ribadeneiram, eius vitæ scriptorem, ipsamque vitam; quam ter, quaterue oppugnauit iustis editis voluminibus. Hic in prima inuectiua (vt refert Iacob. Gretserus noster, qui quater eam propugnauit, integris item libris, silentiumque tandem imposuit) dixit inter alia, viginti circiter ab hinc annis, caput nonum libri secundi, esse *plenum miraculorum*. Et in tertia inuectiua, non negauit facta, sed irrisit vt falsa. Alius hæreticus sine nomine, in epistola septima Iesuitica, qua certissima mendacia continentur, vt idem Gretserus refert, vt cetera omnia Catholicorum miracula subsannat, sic nominatim hæc à Ribadeneira narrata: atq; ita exorditur: *Miracula quedam Ignatij ex Ribadeneira, & Maffeo enumeremus*. & postmodum enumerat nouem, & singillatim multis blasphemijs hæreticorum more, ac lingua proscindit: cuius audaciam retudit idem Gretserus anno 1600. Hic refellens calumnias iteratas illius Simonis Lithi, in secunda apologia, edita in Germania, ann. 1601. & à me Genuæ, ac Mediolani lecta, per occasionem ab hæretico datam recenset ex ipsa Ribadeneiræ vita, nec non ex tabula æneis typis depicta, opera eiusdem Petri Ribadeneiræ, miracula 29. per S. Ignatium viuum patrata. Placet referre verbis ipsius Iacobi, in gratiam eorum, qui secundam eius apologiam non habent ad manum.

„ 1. Grauius ægrotanti, S. Petrus apparens sanitatem reddit. 2. Septem diebus in perpetua extasi persistit:

Fran. Rib.
tr. de reuel.
B. Teres. c.
1.

Iac. Gretf.
apol. 1. l. 2
c. 3.

Id. Apol.
aduers.
Lismaum.
c. 10.
Id. Apol. 2.
aduersus
Lithum. l.
5. ad fin.

,, stit: sæpè inter orādū à sensibus abstrahitur. 3. Maxi-
 ,, marū rerū scientia momēto pænè tēporis diuinitus
 ,, ei infunditur. 4. Aliquoties à terra sublimis miro
 ,, splendore radiat: Matre cum puero Iesu aduenien-
 ,, te, castitatis dono ornatur. 5. Senator Venetus cæ-
 ,, lesti iussu admonitus, in publico cubantem noctu
 ,, conquirat, & in domum suam adducit. 6. Quendam
 ,, qui se præ desperatione suspenderit, ad dolendum
 ,, de peccatis suscitatur. 7. Mulierem arido à multis an-
 ,, nis brachio, ipsius abluentem pannos sanat: ab alte-
 ,, ra dæmonum spectra fugat. 8. Morbo caduco à mul-
 ,, tis annis laborantem suo contactu sanat. 9. Diutur-
 ,, nam à scæmina tabem precibus abigit. 10. Moribun-
 ,, dos à morte reuocat. 11. Multos energumenos à dæ-
 ,, monibus; ægros ab incurabilibus morbis liberat.
 ,, 12. Dum febre quotidiana laborans, sæpè in campo
 ,, concionatur, eius verba trecentos passus distinctè
 ,, audiuntur. 13. Multa futura prædicat, multa occul-
 ,, ta, & absentia diuinitus cognoscit. 14. Obscurum,
 ,, eius ægrotātis cubiculum diuinus splendor illustrat.
 ,, 15. à Deo Patre commendatum cum socijs, Iesus in
 ,, tutelam recipit. 16. Animam B. Hozij luce clarissi-
 ,, ma circumfusa, cælum intrantem videt. 17. Iudæum
 ,, obstinato animo Christiana sacra respicientem, tri-
 ,, bus tantum verbis repente conuertit. 18. In SS. Eu-
 ,, charistia Iesum aliquoties videt; cælestes SS. Choros
 ,, intuetur. 19. Eius facies diuino lumine splendens, sæ-
 ,, pè à diuersis cernitur. 20. Cælestes sæpenumero vo-
 ,, ces sacrificans audit: multa de S. Trinitatis mysterio,
 ,, Deo reuelante cognoscit. 21. Orans, sacrificans, iter
 ,, faciens, grauibus de rebus differens Christum, ac
 ,, B. Virginem sæpissimè videt. 22. Dæmonem ad se
 ,, tentandum venientem frequenter baculo per contē-
 ,, ptum abigit. 23. Suæ splēdore faciei grauiter ægro-
 ,, tantem sanat, & cubiculum obscurum illustrat. 24.
 ,, Dæmones sæpè Laureti apparentes, post multa re-
 ,, media frustra ab alijs suscepta, per epistolam fugat.

25. Quidam incendium illi per iniuriam impreca-
tus, subito ipse incendio extinguitur. Duorum mor-
tem ei intentantium, vnus repente obrigescit, alter
diuina voce terretur. 26. Multis se post mortem sæ-
pè ostendit, eodemque, quo obiit temporis momen-
to, magna collucens gloria apparet. 27. Corpus illius
effossum multis luminibus fulget. Cælestis harmoniæ
concentus sæpè audiuntur. 28. Multas in partu à vi-
tæ discrimine; multos à pestilentia, & grauibus mor-
bis, tentationibusque eripit. 29. Dæmoniacos libe-
rat: cæcis visum, surdis auditum, moribundis salu-
tem reddit.

59 Quod autem ego scripsi in Asceticis Castaldum
falsa opinione deceptum, protestor id sine vlla con-
tumelia, vel iniuria dictum. Quamuis enim decipere
de industria computetur in sceleribus: tamen deci-
pi, si diligētia præscripta à recta ratione adhibeatur,
non est culpa voluntatis, sed error intellectus sine no-
xa, qui in humanis miserijs numeratur. *Opinione fieri
potest, vt mentiamur,* ait Aristoteles: & S. Thomas
cōmuniter probatus, eijcit opinionē à societate vir-
tutū intellectus, quia per eā possumus falsum opina-
ri. Quamobrem idem rectè definit opinionem falsā,
esse defectiuam operationem intellectus, tamquam
monstruosum partum, interdum ex defectu alicuius
principij cognoscendi, sæpissimè ex indebita ratio-
cinatione. Hinc non malè M. Tullius, opinationem,
(quam ab opinione non puto differre, nisi vt actum
ab habitu) scripsit esse, *iudicare se scire quod nesciat.*
Cum autem Castaldus id se opinaretur scire, ac verū
esse, quod postea falsum esse deprehenditur, non po-
test illi vitio verti, sed errori, siue opinioni erranti,
seu falsæ, quam illi domesticus aliquis rumor impres-
sit. Prudenter Sacchinus noster, scripto Ioannis Po-
lanci munitus, & adiutus, probabilissima coniectura
peruenit ad fontem erroris, ratus eam opinionem
exortam ex colloquijs cum Carafa collatis familia-
riter

Ar. l. 6. eth.
c. 3.
S. Th. 1. 2. q.
57. art. 2. ad
3.
Id. de malo.
q. 16. ar. 6.

Cic. Tul. 4.

riter, atque ex aliqua dissensione, quæ sine odio intercessit, ut inter amicos euenire docet S. Augustinus. Huiusmodi potuit esse disputatio de vtriusque Ordinis perfectione, ac de vtroque coniungendo, quæ diu mansit, ut refert idem Saechinus. Cuius dictum confirmare placet testimonio sæpè memorati Ribadeneiræ testis auriti; qui anno 1620. ad me scripsit epistolam die 20. Nouembris datam (quam paucis ante mensibus Romam misi, ut in archiuo asseruaretur, ob emergentes necessitates) in qua hæc sunt verba ex Italico idiomate conuersa: *Mense Aprili anni 1545. P. Iacobus Laynez Venetijs Romam reuersus, me presente, proposuit S. P. Nostro Ignatio, nomine grauiorum Patrum Theatinorum, qui Venetijs morabantur, ut reciperet ipsorum Ordinem in societatem, & ex duobus corporibus vnum efficeret ad gloriam Dei &c. S. Pater, ubi rationes quasdam attulisset, respondit iudicare se, maius Domini seruitiū esse, ut vtraque Religio perseueraret in eo instituto, quod ille cuique dedit. Itaque cum Castaldus illud Beatorū colloquiū non accepisset à fide dignis, qui interfuerint, vel proximi fuerint illis primis, sed ex fama, quæ manauit ad posteros incerto auctore, causa fuit illi falsæ opinionis. Etenim eiusmodi fama, (quæ à Quintiliano definitur, *Rumor incerto auctore*; & in iure ciuili dicitur, *Falsus rumor, & Vana populi vox*) si non sit scripto aliquo constituta, non solum in via vires, & opes acquirit, ut flumen, (quæ admodum Poetæ cecinerunt) sed etiam veritatem miris modis adulterat, & corrumpit. Hinc S. Bonaventura: *Falsitas frequentissime rumoribus inest.* & Tertullianus reddens rationem, cur Virgilius *Fama malum* dixerit: *An quia plurimum mendax? quæ ne tunc quidem, cum aliquid veri affert, sine mendacij vitio est, detrahens, adiiciens, demutans de veritate.* Expertus recordabitur Castald. quæ optando dicuntur, enuntiari, ut facta per eum, qui rem minus fideliter*

S. Aug. l. 4.
confess. c. 8.

Pet. Ribad.
in ep. 1620.
ad. lul. Nig.

Virg. l. 4.
Aen. Ouid.
l. 3. de arte
am.
S. Bon. p. 1.
Spec. par. 5.
c. 5.
Tert. apol.
c. 17.

ter auribus exceperit ; proinde interrogationes ; pro enunciationibus : dubitationes, pro definitionibus : consultationes, pro decretis vulgantur . Itaque iure Tertullianus post illa, sapienti est auctor, ne famæ, quæ nomen incerti est, credat.

§. XVII. D. CASTALDVS.

60 **Q** Vid autem potnerit Ignatii animum inclinare ad nostri Ordinis institutum suspiciendum, & suscipiendum, omnino non constat, fortasse tamen hæc, quæ subnectam prudentissimum virum commoda mouerunt.

Ad §. 17. Iulij responsio.

61 Verba illa, *Omnino non constat*, mihi iam senii Grammaticorum, Logicorumque regulas obliuiscen-
ti faciunt hunc sensum : *Plane, ac prorsus incognitum est*. Quod si sic est, ipse quoque audacter omnino improbo, ac repudio, quod nobis obtruditur in verbis sequentibus : sin autem ex errore typographi, particula negatiua postposita est, & excudendū erat; *Non omnino constat*, mihi videtur significare, auctori rem esse dubiam, quia non prorsus cognita est : & si sensum hunc probat Castaldus, laudo aduerbium, *fortasse*, positum, quod vt alibi scripsi, prudentiam arguit, quia prudentiæ partus, testimonio Aristotelis : quam ob causam Elias Cretensis mirificè commendauit S. Gregor. Nazianzenum hoc aduerbio vsum opportune. Quamquam vtrouis modo prolata, declarant auctorem diuinare potius, quam narrare, quæ subdit, & quoniam ingredimur grauem admodum, & insigniter lubricam disputationem, oportet à me locari fundamentum, quo meum responsum innitatur : est autem sequens, quod in multis erit vsui . Formauerat Sanctus Ignatius iampridem, ab initio vsque suæ conuersionis, ex illu-

Supr. §. 10.
n. 293
Arist. lib. 2.
rhet. c. 31.
Elias Cret.
or. 1.
Nazian. n. 4.

illustrationibus mentis potissimum, quas Minoreffæ diuina liberalitate habuerat, ideam quandam nouæ Religionis, quam vtilissimam existimabat Ecclesiæ necessitatibus illius æui, quo prodigiosa hæresum colluuius sese efferebat in mundum, conceperatque illam ipsam formam mente; quam postea tum in regula Pontifici oblata, tum in constitutionibus à se scriptis, tum in praxi, dū vixit, expresserat. Propterea simul de socijs cogitare cæpit, quos in Hispania, Gallia, Venetijs quæsiuit, & quoniam finem præstituerat sibi salutem animarum (præter propriam, quæ est necessitatis) Gentilium, Hæreticorum, fidelium; & cum consequi se non posse videret, sine sciētia doctrinarum; ideo se grandem natu studijs penitus dedit: & socios omnibus disciplinis erudiri curauit. Insuper eos probauit illis experimentis exercitiorum, peregrinationum, mendicationis, quæ postea voluit esse tironum probationes: exercuit illis ministerijs spiritualibus, quæ in regula probanda proposuit: assuefecit illi modo tum viuendi, tum gubernationis monarchico, quem in societatem introduxit. Et licet in executione pependerit aliquo modo à socijs, quorum assensus erat necessarius, vt hæc religio stabiliretur, tamen vnus Ignatius architectus fuit prototypi spiritualis huius ædificij; magister præclari operis: sator vitis huius fructuosæ, quæ palmites suos extendit vsque ad mare: socii nouem administri, coadiutoresque fuerunt. Quod autem eadem esset forma expressa in regula, constitutionibus, & praxi, quæ idea mente concepta, manifesto intelligimus ex optima regula iuris consultorum, iuxta quã

Actus sequens præcedentem intentionem declarat.

62 Hanc ideam S. Ignatius non diligebat modo, sed etiam ardentissimè amabat: tum quia naturali instinctu nostra opera, & inuenta, quæ sunt ingenij partus, diligimus; vt de omnibus agentibus scripsit, & verè Aristoteles. Tum quia eam delineauerat

peni-

Inst. de rer.
diuis. S. Pa-
uonem. l.
cum qui. C.
ad l. Iul. de
adult.

Ar. l. 4. Eth.
c. 1. & l. 1.
Rhet. c. 11.

pénicillo quidem ingenij sui, sed coloribus à Sancto spiritu infusis, qui eam pulchriorem reddebant; amabiliorem, dignioremque conseruatu. Ex hac duplici amoris radice factum est, vt altissimè in eius animo insederit, atque infixà fuerit adeo, vt destinati propositi tenacissimus euaserit. Quin etiam in ea deliberatione perspicue, atque expresse diuino instinctu interdixerat sibi ingressum in aliam quamlibet religionem: quia videbat sub aliena potestate se non posse suam formam iuuandi proximos quaquaerfus explicare. Testatur id Maffeius his verbis: *Multa, ac diligenti prece, & ieiunio explorat numinis voluntatem: ac diu perplexus, in eam denique mentem sese diuinitus plane sensit impelli, vt sine dubitatione statueret, primùm operam suam, qualis qualis esset: nequaquam intra vnus familie cancellos includere.* Quod intellige de familijs iam institutis, vbi subesse oporteret, & ad aliorum viuere voluntatem: non de familia condenda opera sua, cui finem ipse præscriberet, spiritum infunderet, & quoad viueret præffet. Quamobrem incredibile est, vt anno 1536. Theatinorum Ordinem vsque eo probaret, vt suis cogitatis, inuentis, destinatis, & ideæ conceptæ, atque incæptæ explicari, tam facile mutatus anteferet. Artifices qui, vt dixi, amant opera sua, non ea deserunt, sed tuentur: vt omnes fere prisca Patres ad probationem diuinæ prouidentia docent. Non enim amantis, & sapientis est res facere, & deserere: sufficiat è Græcis vnus Euseb. Cæsar. *Pater omnis, atque auctor ea, quæ genuit, aut fecit, diligenter studet conseruare; quæ opprimere possunt expellens; quæ utilia sunt, suis acquirens.* E Latinis S. Ambrosius: *Et quis operator negligat operis sui curam? Quis deserat, & destituat, quod ipse condendum putauit?* Itaque perstabat vir constans in decretis suis exequendis. De quibus Cardinalis à Monte in relatione sæpe producta, ait: *In illis constanter vsque ad*

Maff. l. i. vitæ c. 16.

Euseb. Cæsar. l. 8. de præpar. c. 5
S. Ambr. l. 1. off. c. 13.

optatum finem perseueravit. Dicam amplius: illum ordinem non plane probabat Ignatius. Non quidem vir prudens, ac pius reiciebat, quod bonus non esset, cum sciret ab apostolica sede confirmatum, optimis legibus temperatum, Ecclesiae Dei fructuosum: sed existimabat posse alium excogitari Ecclesiae catholicae utiliorē, spectata praesentis aevi necessitate: arbitrabatur nec fini, quem sibi praefixerat congruere; nec sibi, sociisque spectantibus illum finem conuenire; quam ob causam omnes Ordines excluserat. Ut enim optimus calceus, non est omnium pedibus aptus; sic non omnis Religio, quamuis optima, est omnibus Christianis idonea. Quapropter non omnes unam aliquam adamant, & complectuntur, sed hi solitariam, illi versantem cum hominibus, alij asperiores, nonnulli mitiores, non pauci studiosam alienae salutis. Id euenisse videmus in ipso Salvatore, atque eius Praecursore: quorum neuter alterius viuendi rationem, quanquam valde diuersam, reprehendit: neuter, relicta sua, sibi arripiendam illam duxit, neuter suam alteri praeferebat verbo, discipulos ab altero abduxit; ut obseruat Hadrianus. Bona utraque, sed non utrique ob finem sibi propositum accommodata. Atque ut omnes habeant idoneam, & suis viribus, ac propensionibus aptam, nec ulli desit opportunitas, ac via consequenda Christianae perfectionis; diuina prouidentia voluit in Ecclesia sua tantam multitudinem, ac varietatem religiosorum Ordinum splendescere. De qua S. Bernardus, & Petrus Blesensis illi aetate fere aequalis, putant propheticè scriptum à Dauid: *Adstitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate.* Hinc illa eiusdem Bernardi ad Gulielmum Abbatem praecleara, cum de hac diuersitate Ordinum ageret, qui in unam charitatem conueniunt, & ut dicebat Blesensis, harmoniam efficiunt, ut in cithara multitudo, varietasque chordarum. *Quid ergo? Cisterciensis sum: damno igitur*

Hadr. Hadrian. l. de dia. inspir. c. 7.

S. Ber. apol. ad Guiliel. Abb. Petr. Bles. ep. 97. & in inuectiua, Pl. 44. 10.

tur

tur Cluniacense? absit; sed diligo, sed prædico, & magnifico. Cur igitur, inquis, illum non tenes, si sic laudas? Audi propter hoc, quod Apostolus ait, *Vnusquisque in ea vocatione, in qua vocatus est, permaneat. Quod si quæris, cur & à principio non elegerim, si talem seiebam? respondeo propter id, quod rursus ait Apostolus; Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Non quod scilicet Ordo sanctus, & iustus non sit, sed quia ego carnalis erã venundatus sub peccato, & talem animæ meæ languorem sentiebam, cui fortior esset potio necessaria: & diuersis morbis diuersa conueniunt medicamenta, &c.* Exempla subiicit à medicina, in qua, qui quartana feбри laborant, alijs cibis, & medicamentis vti iubentur, quam qui tertiana, Denique, inquit, si requiratur etiam à me, cur omnes Ordines laudem, omnes non teneo: Laudo enim omnes, & diligo, ubicumque piè, & iustè viuitur in Ecclesia. Vnum opere teneo; ceteros charitate. Idem fere dicturus erat S. Ignatius anno 1536. si eiusmodi fuisset interrogationibus prouocatus: Non eligo Theatinorum Ordinem Sanctum, & obseruantem, quoniã à Deo sentio me vocatum ad proximorum salutem, omnibus modis procurandam: & video necessitatibus Ecclesiæ præsentibus, Ordinem à me cogitatione conformatum, & inchoatum fore vtiliorem. Quid quod Ignatius obseruauerat aliquid in Ordine Theatinorum, quod non probaret? Innuit Ioan. Polancus. referente Sacchino, vbi sermo est de congressu Carfax, & Ignatij, sed ego aliunde habeo, veritum Ignatiũ, ne ille Ordo diu duraturus esset, nisi rationem viuendi mutasset, descendens de monte solitudinis. Inter Ignatij sapienter dicta refertur à Ribadeneira hoc ad verbum: *Quæ Religiones nullis proprijs redditibus, sed quotidianis eleemosinis viuunt eas dicebat, neque perpetuas, neque in suo instituto permanentes esse posse, nisi aut vita asperitate, aut insigni*

1. Cor. 7. 24

1. Cor. 6. 12.

1. Cor. 10.

22.

Ribad. 15.

c. 10.

aliqua utilitate, hominum beneuolentiam in se allicerent, & benignitatem excitarent. Ista enim duæ res, hominum animos plurimum commouent, & vel admiratione, vel fructu ad liberaliter tribuendum inuitant. Equidem ab Ribadeneira per litteras sum percontatus, num hunc suum sensum Ignatius patefecisset Carafæ Cardinali, ut ferebatur. Respondit ille in epistola, quam superius commemorauimus, per hæc verba: *B. Pater noster non dixit, neque scripsit illam sententiam, quam refero, Cardinali Carafæ, sed uni è nostris Patribus, loquens de solitudine Patrum Theatinorum, significans non duraturam Religionem, nisi mutarent modum viuendi, & proximorum utilitatem procurarent, ut postea fecerunt.* Hæc ille: unde inferas, nullam habere potuisse propensionem ad Ordinem Theatinorum Patrum Ignatium, qui existimabat eam Religionem, nisi statum mutaret, eam duraturam.

Supr. §. 16.
n. 59.

§. XVIII. D. C A S T A L D V S.

63 **F**Ulgebant ea tempestate nostra Religio legum nouitate, insignium virorum virtute, sanctitatis nota spectabilis. Templi nitor, solitudinis amor, paupertatis studium, cultus diuini puritas Venetorum animos adeo nostris deuinxerant, ut eorū, & præcipuè Ioan. Petri Carafæ consilio, grauiora animarum negotia disponerentur. Nostrum igitur probitatem propius cum olfecisset Ignatius, nec ea ambitionis face vreretur, ut vellet nouæ proles parēs appellari, potuit facilè in illam mentem incidere, ut nostris legibus adstrictus Deo dicaretur.

Ad §. 18. Iulij responsio.

64 Sex inuitamenta numerantur hic à Castaldo, quibus putat Ignatium allici potuisse ad Ordinem suū,

Ego

Ego contra certum habeo, sanctas enumeratas illecebras viribus caruisse, quibus constantissimum virum de vitæ susceptæ, atque in itæ proposito, graduque dimouerent. Prolectare alios potuerunt, ac traxerunt, quos non aliò vocabat Deus: at Ignatio ne quidquam eblandiebantur, quòd hic crederet, ac certo sciret, se habere quædam retinacula illis inuitamentis paria, quædam ornamenta diuersa, seu contraria; quædam denique, quæ ipse rebatur esse illo tempore vtiliora Ecclesiæ ministeria, iam manuteneret, illi carerent. Inuitissimus trahor in hanc disputationem, in qua vitari non omnino potest aliqua comparatio, quæ solet esse odiosa, sed cogor à Castaldo, qui propositis his sex inuitamentis, me propemodum laceffuit, vte ea discuterem singillatim. Primo loco ponitur *fulgor Religionis nouæ*. Fateor eiusmodi fuisse, qui capere, atque illuminare posset multorum oculos, in tenebris vitæ sæcularis, quemadmodum fecit, inuitans, & introducens in portum solitariae illius, sanctæque vitæ non paucos mortales, in hoc mundi naufragijs infami salo fluctuantes, tamquam Pharus quædam tunc Venetijs, ac Neapoli colucens. At non negabit Castaldus fulgorem illum parum longe, lateque tum fuisse diffusum, cum è duobus tantum cœnobijs, & paucis sodalibus, emicabat: non parem extitisse huic splendori, quo nunc in Italia, numero sodalium, & cœnobiorum; nobilitate generis, studiis litterarum, eloquentia sacra, probitate vitæ, ac multitudine Episcoporum quaqua verius aucta clarescit. Plus erat, mihi credat, ille splendor in recessu, quam in fronte: plus Angelis, quam hominibus apparebat. Itaque parum, aut nihil permouere poterat Ignatium aduenam in rebus Venetis hospitem, sua negotia curantem, incuriosum in alienis, & qui ferebat in mente Ordinem, quem prouidebat iam iam per totum Orbem diffundendum; & fore breue tempus, in quo pro prædicatione Euāgelij

gelij, confessione fidei, defensione Catholicæ Religionis in quattuor mundi extremitatibus profuso sanguine purpurasceret.

65. Secundum inuitamentum numeratur, *Novitas legum*. Non equidem video magnam nouitatem in eorum constitutionibus, quas multis post annis, sub Clemente VIII. Pontifice typis dederunt, & accuratè legi. Simillimæ videntur aliarum Religionum regulis. Tria, quatuorue Castaldus obijciat menti meæ, quæ nouitatem illi habere videantur. Primum est coniunctio status monachorum, & cleri sæcularis; de quo multa Episcopus Tufus. At S. Bonaventura scripsit à S. Francisco in Ordine Minorum tria, fuisse illigata. *Christi virtutum imitationem, contemplationem assiduam, & lucrum animarum*: hoc est vitam eremicam, cœnobiticam, & clericalem. Nec arbitror alios Ordines, qui cum S. Francisco apparuerunt, & mendicantes dicuntur, permissuros, ut illis hæc duplex laus denegetur, quoniam eos videmus strenuè officia monachorum in choro, & extra exercere; ac ministeria clericorum in concionibus, & administratione sacramentorum explere. Itaque Ignatio res noua non erat, qui meditans nouam Religionem, veterum constitutiones excusserat: & insuper delineauerat Ordinem, qui clericatû cum statu regulari, & claustrali coniungeret, ut ex euentu cognitum est; plura clericatus officia, & munia complexus, quam Ordo Theatinorum. Secundo loco suggeret fortasse Castaldus paupertatem, quæ nec in particulari quidquam possideat, nec in communi. Verum in eodem Ordine Minorum, in cuius aliquot Congregationibus vigeat obseruantia regulæ integræ S. Francisci, paupertas hæc cernebatur cum hoc auctario, quòd Ordo Minorum capax reddituum, bonorumque stabilium possidendorum non est, tum ex regula, tum ex declaratione Clementis V. Papæ, & aliorum Pontificum, ut propterea dicatur à Bartolo,

&

Tufus c. 1.
hist.
S Bonau. in
reg. S. Frã.
q. 3.

Clem. exi.
ui. de verb.
signif.
Extrau.
Quia quo-
rundam.
cod.

& alijs Doctoribus communiter, esse in fastigio paupertatis, & mendicitatis. Ordo Clericorum Regularium est huius possessionis capax, ut ipse Castal. confitetur, & in constitutionibus ipsorum est manifestum: nec puto in hac re ab antiqua, & primæua paupertate recessisse. Neq; hac paupertate allici poterat Ignatius, tū quia noua illi non erat quam videbat, & strictiorē in Frāciscaua familia; tū quia ipse in domibus professis, quæ sunt capita Societatis, formauerat animo seueriorē paupertatem, Minoritanæ simillimā, ut paulò post demonstrabitur. Tertia nouitas videbitur Castaldo, viuere tantū ex oblatiis, non ex mendicatio. Verum hæc Ignatium mouere non potuit, ut dicam postea, cum de ea re sermo iterabitur.

66. Quarta nouitas proponetur fortasse à Castaldo. Habitus clericalis retentio, cuius est mentio in diplomate institutionis huius Ordinis: quamq; tanti æstimat, ut in vita Pauli IV. bis dicat, Societatem nostrā in habitu clericali esse imitatam illorum Ordinem. Non potuit illicere Ignatium ea res, tum quia sciebat verum esse vulgare dictum à Clemente III. *Habitus non facit monachum*: tum quia in sua Religione constituenda nullam præuidebat fore difficultatem in habitu clericali retinendo; quòd nullo iure vetetur: at quidquid non prohibetur licitum est ex iure. Hanc ob causam numquam dubitauit de hac re, numquam eam in consultationem induxit, nullum verbū de ea fecit in regula Pontifici oblata, ut probaretur. Et quod attinet ad imitationem, nisi Castald. probet, non mihi persuadebit: quia rationes habeo non credendi. Primum Ignatius non erat ignarus id fieri posse, ut dictum est. Deinde cum Parisijs mente delineabat, & ponebat fundamenta suæ Religionis comparandis socijs, cognitionem instituti Clericorum regularium habebat nullam. Nam vix ea nata erat, & trima coacta est se Venetias recipere, vbi solummodo domicilium habebat, cum Ignatius Lutetiæ suam

Bart. l. 1.
minoric. d.
1. cap. 1.
Castal. c. 4.
vitæ B. Caiet.

Infra §. 18.
n. 71.

Infra §. 20.
n. 76.

Clem. VII.
in confirm.
Ord. Theatinor.
Castald. in
vita Paul.
IV. c. 17.
C. porre-
ctū de re-
gular. &c.

Glos. cap.
peruenit ad
nos d. 93.

Carac. pag.
221. 223.

Iul. Nigr. in
Ascet. com.
par. 3. tit. n.
20.

Const. p. 6.
c. 5. 15. cōg.
cap. 27.

Card. Bar.
t. 2. an. 197.

Nic. Trig. l.
2. exped.
Sin. c. 5.

suā societate inchoabat. Quod si verū est, quod B. Ca-
ietanus ad Carafam scribit è domo Neapolitana, re-
ferente Caracciolo, an. 1533. In ea vrbe vix de nomi-
ne, aut ne vix quidem, noui Ordinis institutum fuisse
cognitum: Neapolitanis ciuibus Patres illos vix de
vocabulo esse notos, qui tamen prope aberant Ve-
netijs: quid iudicandum est de Lutetia, quæ tantum
abest ab Italia, & Venetijs? Tertio videmus sæculo
XIII. Christia. Religionis, Deum compluribus ser-
uis suis Dominico, Frãcisco, & alijs, inspirasse nouam
rationē Religionum, in quibus, vt dixi, coniungerent
officia clericorum, cum habitu, & professione mona-
chorum, euocando quodammodo monachos à soli-
laria vita in auxilium Episcoporum, & cleri ad salutē
animarum. Pariter Deus præterito sæculo XVI. exci-
tauit alios complures seruos suos, qui diuino instin-
ctū ad obstruenda hæreticorum ora maledica, no-
uas Religiones instituerent retento habitu clericorū:
cuiusmodi octo numerantur in Ecclesia, & ego refe-
ro in Asceticis. Quid quòd habitus vtriusq; nostrum
est diuersus? Nam Theatini alba tibialia gestant: nos
nigra more ceterorum clericorum. Illi togas foren-
ses ex materia leuissima sub gutture clausas nostri nõ
eodem modo in omnibus regionibus induti domum
egrediuntur, sed sese accomodant mori clericorum
honestorum illius regionis, ex præscripto nostrarum
cōstitutionum. Hic fit, vt in Germaniæ aliquot pro-
uincijs omnes ferant togas ex panno grauiore aper-
tas ante pectus largioribus manicis, quam in Italia.
In Hispania omnes mantelum, seu pallium foris ge-
stent ex panno etiam æstiuis mensibus, quod esse re-
ligiosioris vitæ habitum docet Card. Baron. ex facto
Tertulliani, qui mutata in melius vita, de toga tran-
siuit ad pallium. In regno Sinarum eo modo induun-
tur, quo homines litterati, ac doctores teste oculato
Nicol. Trigantio. In Italia, qui sacerdotio sunt initia-
ti, pallium gestant: Clerici vero togam ex panno an-

te

te pectus apertam. Atq; vt gestationem palliorum
Hispani primi patres tulerūt ex Hispania, vbi sacer-
dotes honesti illis vtuntur: sic togarum vsus in cleri-
cis manauit è Gallia: vbi studiosi omnes ex lege Vni-
uersitatis potissimum Parisiensis, eo modo rogati, cū
pileo quadrato, foras procedere, & scholas adire iu-
bebantur. Denique non erat cur nouitate legum mo-
ueretur Ignat. qui sibi in animo tot nouitates (vt ita
more vulgi dicam) descripserat, quas postmodum
exprompserat, adeo vt non in alia re vlla plus labo-
rauerit societas, quam in reddenda ratione istarum
nouitatum ab Apostol. sede probatarum: quas equi-
dem in Asceticis subinde probo ab antiquitate ma-
nasse, nec non aliorum ordinum ad nos imitatione
descendere. Eiusmodi sunt, nomen Societatis Iesu,
tirociniū bienne, dilatio professionis, tertius annus
iteratæ probationis, vacatio à choro, eruditio puero-
rum, repudiatio dignitatum, speciale votum obediē-
di Papæ si ad Infideles miserit, & his similes.

67 Tertium inuitamentum dicitur *Insignium virortū
virtus, & sanctitatis nota*. Diffiteri nec possum, nec
volo, virtute morum, & sanctitate vitæ claruisse tunc
in illo Ordine 4. religiosos, qui illum fundarunt, &
qui proximè ad illam S. Quadrigam accesserunt. Ho-
rum virorum probitatem Ant. Caracciolus, Episcop.
Acerrarum, & ipse Castald. ante oculos nobis collo-
carunt. ex eorum lectione vtilitatem cum voluptate
cepi non vulgarem; sentiebamque inter legendum,
me ad eorum virtutes imitandas inflā mari. Solemne
hoc est diuinæ prouidentia, vt religionū auctoris
ad eas teneras plātas stabiliendas adiungātur & so-
cij, & primi filij, viri perinsignes, quales nō videntur
tates subsequētes. Observatio est hæc Umberti quin-
ti Magistri generalis in præstantissimo Ordine Præ-
dicatorum. Verum hæc sanctitas non erat flexura
Ignatium, qui non inuidebat illam Ordini ipsorum.
Habeat ipse socios nouem, non in spe, sed in re, sibi

Vmb. tr.
140. in reg.
S. August.

obligatos, à se spiritualibus exercitijs perpurgatos, instructos magisterio suo virtutibus, imbutos probitate, ac doctrina, cognitos à se penitus, & intus, & incute, vt dicitur, exploratos; diu, multumq; probatos. Verù tales fuisse, quales ego describo primos sodales Ignatij, declarant eorù perspecta probitas, & perseverans cù parente Ignatio, in sanctis laboribus, per totam vitam exantlatis in rebus præclare gestis in Ecclesiæ commodum, & decus. Legantur quæ de singulorum sanctitate, ac moribus religiosis tradiderunt, quæ de singulis scripserunt historici, qui post vel res vniuersæ societatis, vel vitam S. Ignatij scripserunt: & præterea quatuor eorum vitæ euoluantur editæ, Petri Fabri, Francisci Xauerii iam Sancti declarati, Iacobi Laynez, & Alfonfi Salmeronis.

68 IV. inuitam. *Templinitor, & cultus diuini puritas.* Concedo insignem fuisse, & esse, verum si de templinitore, & puritate diuini cultus extra chorum sit sermo, S. Ignat. non poterat induci ad amplectendum illum Ordinem, quoniam mente tenebat in ordinem suum introducendâ exquisitam rerù sacrarum munditiem, & templa magnifica, ornataq; altarium ornamenta pretiosa, SS. reliquiarum thecas serico, argento, auroque visendas. Odæo vero adeo non mouebatur, vt illud ordinarium nollet in sua familia: non quod non placeret plurimum, aut non laudaret in illis Religiosis, qui illud sanctè frequentant; sed cum intelligeret illud non pertinere ad essentiam Ordinis religiosi, & alios multos in regionibus Catholicis Europæ esse, qui per hanc sanctâ, venerandâque functionem populorum deuotioni satisfacerent, existimauit vt experientia docuit, stare non posse cù tam multis nostræ Religionis ministeriis utilioribus directis ad salutem animarum, ac præcipuè cum munere docendi, & missionibus per oppida, & castella. Plura de hac repugnantia, & impossibilitate, vt ita dicam, chori, & nostri Instituti legantur, tum apud

Ri-

Ribad. l. de instit. Societ. qui testificatur se audiuisse S. Ignat. dicentē, se fuisse introducturum odæū, si suā propensionem secutus fuisset: sed non introduxisse, quia didicerat à Deo, nolle Deum in eo famulatum Societatis, sed in aliis muneribus. Tum apud Sachin. in hist. Societ. Alienum autem animum Ignatii à choro in Religione, quam meditabatur, colliget Castald. ex eo, quòd Sacchin. scribit, vnū è capitib. hoc fuisse, de quibus Carafa, & Ignat: dissenserunt, quod confirmatur quoque ex iis, quæ ipsemet Castal. scripsit in vita Pauli IV. de Pontificis illius propensione ad chorum in Societatem introducendum: quem mortuo S. Ignat. aliquatenus introduxit, & aliquantisper dum viueret retentus est obedienter, vt ibid. tradidit idem Sacchin. non diutius; quia alii Pontifices antecessores, & successores pugnare cū instituto cognouerūt.

69 Quintum inuitament. *Solitudinis amor.* Inerat verè in illa Religione solitudo quædā reuerenda, rarus egressus, parca cum sæcularibus conuersatio; ministeria, quæ foras traherent, ac distraherent tunc fere nulla. Nondum ex professo concionibus habendis vrbes Italiæ circumibant; nondum se dederant quæstibus animarum faciendis, vt nunc cum laude, ac fructu Ecclesiæ faciunt. Andr. Stella in vita venerab. viri Hieron. Æmiliani, institutoris congregationis Clericorum regularium de Sommasca, qui Venetiis in sua conuersatione spiritualem ducem elegerat Carafam, de hoc scribit repudiato Episcopatu secessisse in montem Pincium *ducendo vitam solitariam, & exemplarem, & studendo diuinæ Scripturæ.* Ribaden. in epist. mihi scripta ante decennium: *Certum est, quod in principio non audiebāt confessiones, nec concionabantur, sed operam dabant choro, & vitæ cuidam recollectæ, & exemplari.* Dydaeus Payua Andradius Theologus Lusitanus, qui an. 1564. scripsit orthodoxas explicationes aduersus Kemnitium Calvinist. confundentem nostros Ordines, dum eos

Fr. Sacch. t.
2. hist. soc. l.
2. S. 63. 64.

Castal. c. 17.
vitæ Pauli
IV.

Andr. Stella l. 2. vitæ
Hieron. Æmil.

Ribad. epist.
ad Iul.
Nigr.

Payua l. 1.
orthodox.
explicat.

distingueret, inter alias differentias ponit hanc, quæ sequitur: *Illi (Clerici regulares) sacrarum, æternarumque rerum meditationi, atque psalmodiæ potissimum vacant. Isti verò cum assidua diuinorum mysteriorum contemplatione docendæ plebis, euangelij amplificandi, &c. & aliarum actionum piarum studium coniungunt.* Hanc Payuæ comparationem indicauit Castald. in vita Pauli IV. cùm duos Cardinales loquentes cum Pio IV. inducit, eripientes Pontifici falsam opinionem de magna similitudine Ordinis Theatinorum, & Societat. ob quam Pius de vnione vtriusq; Ordinis cogitabat. Afferuerunt ergo Papæ plus differre institutum Theatinorum à Societate Iesu, quàm ab Ordine Minorum, aut aliorum Religiosorum. Subijciunt discrimina esse *in frequentatione diurna, nocturnaq; chori; in ieiunijs monasticis, aduentus, & alijs multis similibus; in nulla possessione reddituum quorumcumque; in consuetudine non mendicandi, aut petendi; in remotione à scholis secularium, & aliorum negotiorum, bonorum quidem, sed distrabentium; in modo gubernandi, qui potius ad Aristocratiam vergit, quàm ad Monarchiã.* Quorsum hæc omnia? vt nimirum plane intelligatur discrimen vtriusque Ordinis, vel Castaldi testimonio: quod discrimen quo maius est, & in pluribus rebus, eo minus est credibile S. Ignatium habuisse propensionem ad Theatinorum Ordinem amplectendum: nam, vt supra probatum est, Ignatius impressã, & infixam in animo habebat an. 1536. formam Societatis, quam postea expressit in regula, & constitutionibus: hæc autem forma amorem eximium erga proximos continebat, & spiritum abhorrentem à solitudine. De priori parte Laur. Surius loquens de Ignatio; *singulari amore erga proximos succensus est Manresa.* De vtroque Maffeijs: *In cæteris ornamentis, ac beneficijs, quæ in eum Deus plena manu congeffit; illud equidem vel præcipuum duxerim,*

Castal. cap.
17. vitæ
Pauli IV.

Laur. Sur.
in hist. an.
1540.

rim, quod in tanto perfectionis ardore, non dedit illi spiritum solitudinis, animumuè uni sibi vacantem, sed propaganda fidei cupidissimum, ac mirè studiosum diuinæ Gloriæ, salutisq; communis. Ecce spiritus Ignatij Theatinorum illius temporis spiritui oppositus adeo, vt nihil magis contrarium, ac repugnans esse possit. Et quamuis amor solitudinis Patrum Theatinorum, de quo præcipuus est hic sermo, potissimum aduersaretur zelo dilatandæ fidei, quo ardebat Ignatius, quòd is excursions per orbem, & alia ministeria requireret aduosa solitudini planè repugnantia: tamen alia discrimina, quæ à Castaldo, & alijs Scriptoribus recensentur, validius probant alienum animum Ignatij ab illorum habitu suscipièdo: & in primis chori vsus, & Aristocratica ratio gubernandi.

70 Ob hunc solitudinis amorem euenisse arbitror vt S. Ignatius numquam præberet aures proponentibus amborum Ordinum coniunctionem: quoniam amatores solitudinis sancto illi otio assueti, ægrè inde potuissent auelli, & laboriosum docendi munus, longas, ac periculosas peregrinationes suscipere, cuiusmodi sunt Indicæ, Æthiopicæ, Anglicanæ. Fidem mihi facit Sacchinus, qui ait: *Ignatius quidem ex eo tempore suis cœptis moram à Carafa semper timuit: & Carafa semper creditus est voluisse ex gemina hac familia vnã cōfici.* Et post: *Volebat Carafa nostros Theatinis adiungi, volebat eosdem chorum assumere: repugnabat Ignatius, quòd aliud in Manresano secessu contemplatus erat, sibiq; imitandum putabat exemplum.* Similia tradit in historia Societatis. Retuli supra Ribadeneiræ caput epistolæ ad me scriptæ, in quo apparet præcisè negantem Patribus Theatinis hanc coniunctionem ab Ignatio, cum iam Carafa esset Cardinalis. Addo nunc aliud eiusdem epistolæ caput, non alienum ab hac disputatione: in quo capite S. Ignatius ostendit se magnum harum

Sacch tr. de hac disput.

Id. t. 2 hist. Soc. l. 1. nu. 31. Supra §. 16 n. 59. Riba. epist. ad Tul. Migr.

fami-

familiarum discrimen cognoscere, atq; ex eo coniunctionem improbare *Quo tempore, inquit Petrus, Patres Theatini non habebant Romæ domicilium, sed tantummodo Venetijs, & Neapoli, & aliquod initium Patavij, noster S. Pater optavit, & valde egit, ut Romam venirent; cum ob alias causas, tum verò, ut melius discrimen inter utramque Religionem appareret; & nos non esse Theatinos, ut vulgus nominabat.* His consideratis Castaldus facile intelliget non consistere, quod ait in vita Pauli IV. Iesuitas inclinasse animum ad hanc Ordinū coniunctionē, propter multas persecutiones, quas in varijs mūdi partibus patiebatur ipsorum nondū adulta societas. Ac de hoc negotio ultro, citroq; literas intercurrisse inter Bernardinum Scottum Theatinum, & Iacobum Laynez nostrum. Primum enim ratio à persecutionibus ducta; friuola est: quia facta coniunctione, persecutiones exinde non destitissent, si Societas Iesu esse non desisset. Immò creuissent, aucto numero domiciliorum. Nec persecutiones Societatem impetebant, quòd adulta non esset, sed quòd improbi probos odisse solent, præsertim cum eorum consilijs aduersantur; ut continenter vidimus, hodieque videmus, quo tempore confessione Castaldi adulta est: & tamen direptiones bonorum, exilia patitur, & martyria. Agnouit, & prædixit hæc de nostra Societate ipse Carafa, cum sederet in cathedra Petri An. 1558. in luculenta illa oratione, quam habuit ad Patres Societatis in prima congregatione coactos. Hortās enim eos ad tolerantiam exemplo Christi, Apostolorum, Prophetarum, Ecclesiæ, qui persecutiones passi sunt atrocissimas, hæc ait, ut Sacchinus noster refert: *Similiter vobis continget. Multi enim non recipient vos, nec doctrinam vestram, sed persequenter vos, & interficient, obsequium se præstare Deo arbitantes. Perturbatissimum enim seculum hoc est, quo Dominus vocavit istam beatam Societatem.* Prima radix

Castald. c.
17. vitæ
Pauli IV.

Sacchin. to.
2. hist. l. 2.
n. 39.

dix Dæmon est, qui semper obstitit Societati; pravi homines administri. S. Hilarius: *Omnes humane iniuria, quæ Religiosis viris inferuntur, non eosdem habent auctores, quos habent ministros. Executio quidem hominum est, sed diaboli instinctus est.* Hominum porrò Dæmonis satellitum tanta est rabies, ut etiam Philosophos oderint suis studijs occupatos, veriti ne sint admonitores, castigatoresque vitiorum, ut quærebatur olim Dio Chrylost. At in Religiosos acrius irrumpunt. Saluian. in rem nostram: *Fieri aut omnino non potest, aut vix potest, ut eam rem in alio diligat, à qua ipse dissidet. Itaq; eos (monachos) non sine causa oderunt, in quibus omnia sibi amula, atq; inimica cernebant. Illi enim vivebant iugiter in nequitia: isti in innocentia. Illi in libidine: isti in castitate. Illi in lustris: isti in monasterijs. Illi propè iugiter cum Diabolo: isti sine cessatione cum Christo, &c.* Plura de hoc argumento leguntur in Apologia Francisci Montani pro Societate. Deinde coniunctio hæc non cessisset in dedecus Pauli Papæ, qui fundaverat, ut veretur Castaldus. Nam Paulus volebat Societatem in Ordinem suum trasformare; hoc est chorum illi imponere, & maiorem fortè solitudinem introducere, ministerijs aliquot aëtuosis ablegatis: & quod est grauius sic efficere de duobus corporibus vnum, ut Societatem in alterum Ordinem introduceret: contra verò P. Iacobus Laynez minimè rationi consentaneum arbitrabatur, & verò etiam iniquum, ut Societas multò numerosior tunc, & cœnobijs, & sodalibus, atque extra Italiam per Germaniam, Hispaniam, vsque in Indiam disseminata, & propagata, in longe minorem familiam intrusa coangustaretur, Id si euenisset, honori fuisset & ordini, & Pontifici fundatori. Quinquaginta, & amplius sunt anni, cum ego adolescens initio religiosæ huius vitæ à senioribus accepi, hoc à Pontifice fuisse tentatum, atq; à P. Laynez summa constantia pariter, & humi-

S. Hilar. in
Psal. 128.

Dio Chryst.
orat. 72.

Saluian. l. 8.
de Prou.

Fr. Mont. n.
c. 62. apol.

litate repugnatum, illa potissimum ratione obiecta, quòd Societas nouam formam induens destrueretur, ac desineret esse illa cohors, quæ fuerat contra hæreses, hostesque fidei potissimum instructa. Denique videat Castaldus quomodo testes productos eludat, qui vel rebus ipsis interfuerunt, vt Ribadeneira; vel memoriam nostræ antiquitatis euoluerunt omnem in archiuo, vt Sacchinus; vel ab ijs, qui interfuerunt tractationi rei, acceperunt, vt ego,

- 71 Sextum inuitamentum dicitur, *Paupertatis studium*. Laudabilis erat Paupertas Ordinis huius in illis initiis, quemadmodum etiam hoc tempore post annos fermè 100. quam nihil esse immutatam puto, Sic eam in constitutionibus suis definiunt: *Etsi neq; per professionem, neque per Sac. Canones prohibemur annuos redditus in communi possidere: per Concil. autem Tridentinum id nobis sit concessum: nihilominus (voluntarie tamen, vt nullo unquã vinculo astringamur) ab illis abstinemus, quo à secularibus negotijs liberiores paupertatem Christi Domini, Apostolorum, & multitudinis illorum, quibus cor unum, & animam vnã fuisse legimus, imitemur*. Ex his manifestum est, possidere immobilia, & redditus posse, si velint; nec fauori Concilij renunciasse: nec esse Religionem mendicantem, vt obseruat Em. Roderic.) propriè sumptam, iuxta Sac. Canones, qui requirunt ex communi sententia Doctorum duo. Alterum est, vt vel regula, vel constitutione prohibeatur, etiam in communi possidere redditus, aut possessiones pro victu necessario. Alterum est, ne quærat victum per publicum quæstum. Vtrique necessario capiti contrarias constitutiones habent. Verum hoc illicio S. Ignatius capi verisimiliter non poterat, qui in inchoata Societate mente delineauerat paupertatem valde diuersam à commemorata Patrum Theatinorum; sacris Canonibus congruentem, ac proinde arctiorem, ita vt Societas in Religio-

Cõst. cler.
regul. p. 2.
c. 1.

Roder. t. i.
quæst. regu.
q. 3. art. 14.
c. vn. de re-
lig. dom. l. 6

gionem conformata futura esset verè, ac propriè mèdicans. Colligitur ea delineatio, tum ex voto qualicumque paupertatis emisso Lutetiæ; ac repetito ante sacrorum Ordinum susceptionem: tum ex ea paupertate, quam expressit in regula, & approbaerunt Pontifices. Est autem tam arcta, vt Pius V. peculiari diplomate mendicantem esse Societatem nō fecerit, sed declarauerit. *Quippe qua ex eius instituto, & constitutionibus auctoritate Apostolica confirmatis bona stabilia possidere nequit; sed incertis eleemosynis, fideliumque largitionibus, & subventionibus viuit.* His verbis Pontificijs canonicum mendicitatis fundamentum continetur: quod extra nouitiorum, & scholarium domicilia seuerissimè obseruatur. Hæc autem quomodo mendicitatem non tollant, quia sunt accessoria quædam, declarat Pius in eadem bulla, quæ vulgata est apud Ioan. Azorium, & Pontificiarum Bullarum collectores Eman. Rodericum, & Cherubin. Laertium. Præterea Societas renuntiavit iuri succedendi in bona ingredientium, aut profitentiū: vt docet Gregorius XIII. in celeberrima Bulla. *Ascendente Dño*, quæ pariter vulgatissima est apud eosdē, & alios scriptores. Proinde nō facit cū intrantibus, aut vouentibus, aut eorū propinquis trāsactiones, seu cōpensationes. Item anno 1565. renunciauit pro domibus professis fauori, ac priuilegio Concilij Tridentini cōcedentis omnibus mendicantibus possessionem bonorum stabilium: cuius renunciationis meminerunt Ludouicus Molina, Petrus Ribadeneira, Franciscus Montanus, Iacobus Menochius, Thomas a Iesu Carmelita discalceatus: Thomas Sanchez; quos ideo refero, vt Andreas Molfesius Clericus Regularis, qui domum professam nostram scripserat esse mendicantem ab extrinseco, quia possidere potest immobilia, si vult, vigore concessionis Concilij, intelligat suam opinionem euanescere, propter validam, & antiquam

Ribad. l. 7.
cap. 4.
Mass. lib. 1.
c. vlt.
Orlan. lib.
1. n. 91.

Azor. to. 1.
l. 13. c. 7.
Roderic. in
bul. sub Pio
V. n. 5.
Laer. to. 2.
in Pio V. n.
131.

Molin. t. 1.
tr. 2. disp.
139.
Ribad. l. de
inst. sc. c.
23.
Fr. Mout. c.
40. apol.
Iaco. Men.
conf. 1014.
n. 27.
Tho. à Iesu
tr. de paup.
p. 5. c. 2.

Th. Sanch.
t. 2. l.
And Molf.
to. 2. seu in
add. ad cō-
suet. Neap.
p. 4. addit.
ad q. 64.
Infra § 20.
n. 76. & seq.

Caracc. p.
277.

Id. p. 173.
262.

Cherub.
Laer. t. 1. in
Clem. VII.

renunciationem fauoris Synodalis . Insuper Societas nostra nihil accipere potest in stipendium suorum ministeriorum, & omnes professi votum faciunt de non laxanda, sed potius astringenda paupertate; & alia multa ad paupertatis incrementum constituta sunt alibi explicata: ratione quorum omnium, aliquot iurisconsulti, professos Societatis æquiparant Capuccinis. De mendicandi actu, postea.

72 Præter ea, quæ sunt explicata: quædam alia S. Ignatius desiderare potuit in ea Religione, quam esset amplexurus, fini sibi præstituto necessaria consequendo; & in primis studium ardens litterarum, ac doctrinarum. Caracciolus non inficiatur, Paulum consiliarium vnum, ex quatuor primis institutoribus Ordinis, *non admodum excultum litteris, nec apprime doctum*. Reliquos doctrinis vacuos non dixerim, & in primis Carafam, quem postea Cardinalem, & Pontificem doctissimum appellatum lego, B. Caietanus item Canonici iuris doctor fuisse traditur, & Bonifacius à Colle iurisprudentia, cui diu, multumque studuerat, excultus. At tunc minimè doctrinas profitebantur, rati plus esse in probitate vitæ præsidij locandum, salutis æternæ comparandæ gratia, quàm in scientia doctrinarum. Et quoniam nihil est simul factum, & perfectum, ann. 1533. Idem Pontifici Clementi VII. qui Ordinem confirmarat, significant se decreuisse vacare prædicationi verbi Dei, audientiæ confessionum, sacræ Theologiæ, & sacrorum Canonum studijs, ad suarum, & aliorum Christi fidelium animarum profectum: Pontifex annuit eorū votis per diploma relatum à Cherubino Laertio. Quo fiebat, vt Ignatius adeo non posset trahi splendore doctrinæ, qui non aderat (vt Castaldus de hac silens agnouit) vt etiam ex hoc defectu, si cogitasset illis Patribus associari, fuisset retractus. Nam ipse, qui salutem animarum spectabat, & zelo complexus erat hereticorum ad Catholica castra reuocationem,

iuuen-

iuuentutisque educationem, litterarum quoque, & doctrinarum non vulgarium, sed exquisitarum adiumentum virtuti, ac sanctitati dandum existimauit. Hinc factum, vt iam grandis natu in litteras toto pectore incumberet; socios sibi non leuiter tinctos, aspersosque litteris, sed imbutos doctrinis, & plane doctos adsciuerit. Paulus III. initio diplomatis, quo societatem erigit in Religionem, indigitat eos omnes, *Magistros in artibus, in vniuersitate Parisiensi graduatos, & in Theologicis studiis per multos annos exercitatos.* Habemus in historijs nostris, simul ac Romam ingressi sunt coram Pötifice, ipsius iussu, de matrimonio Regis Angliæ differuisse; paulo post iussos in publico Gymnasio Sapientiae sacras litteras, & Scholasticam Theologiam explicare; permisos omnes concionari, & expetitos, quoniam omnes idonei erant: Alfonso Salmeronem auditum in Sacello Pontificio concionantem cum assensione aulae: missos Laynem, & Salmeronem saepius ad Concilium Tridentinum, vt Doctores Papæ, Quales sint conciones, quàm multa, quàmque erudita opera eiusdem Salmeronis, Castaldus nouit. Itaque cum multa paria essent in Ordine iam probato Clericorum Regularium, & in Societate Iesu formata in mente Ignatij: nonnulla contraria prorsus fini, & cogitatis ipsius; aliqua formæ conceptæ deesse viderentur: non est verisimile potuisse Ignatium allici ad mutandum vitæ statum iam firmo decreto stabilitum. Quod autem postremo ait, potuisse appeti nouum Ordinem ab Ignatio, quòd vacuus ambitione, nolebat nouæ prolis parens appellari, nullam habet probabilitatis speciem. Tum quia non erat hoc magnum crimen, quod tantopere fugere debuisset. Tum quia non negabat se auctorem Ordinis post Deum, sed nolebat sodales à se denominari Ignatianos, vt tota gloria in Iesum Saluatorem cederet. Quod obtinuit stabilito nomine Societatis Iesu per Apostoli-

Maff. l. 2. c. 3. 6.

Rib... 1. vit.

Iac. Layn. c.

2. & l. 2. vi.

tæ Ign. c. 7.

12.

Orl. l. 2. n.

33.

Mart. Delr.
l. 2. magic.
disquil. q.
30.

cam Sedem; cum non audiatur vnquam Ignatianorū appellatio, sed Iesuitarum. De qua re legatur Mart. Delrio .

S. XIX. D. CASTALDVS.

73 **A** Nimo etiam versabat Ignatius, quæ pati necesse sit in nouo Clericorum Ordine fundando. Hæc enim illa erant, quæ in Vicentino Conuentu anno Salutis 1539. postea ipsum, sociosque à Proposito condendæ Religionis dimouere videbantur. Sic enim Orlandinus scribit: *At ne illud quidem vacare periculo, ne Summus Pontifex, cuius auctoritate, nutuque sancienda denique erant omnia, nequaquam forsitan nouæ Religionis probato consilio, iuberet potius ad vnam aliquam ex veteribus, & probatis, quarum tanta in Ecclesia iam copia erat, eos aggregare sese, quam ut nouas conderet, indulgeret.* Hæc ille.

Orlan. l. 2.
p. 59.

Ad S. 19. Iulij responsio.

74 Inuitamentis enumeratis, quæ Castaldi sententia poterant afficere S. Ignatium, nunc producit incitamentum, quo posset impelli: hoc est metus difficultatum, quas animo versare putabatur in Ordine nouo fundando. Respondeo, pace Castaldi, parum honorifice hoc de S. Ignatio, & cogitatum, & pronuntiatum est: cuius magnitudo animi in primis laudibus ponitur. Siccine vir imperterritus, & accusationibus, carceribus, iudicijs exagitatus, tot rebus aduersis exercitus, tot incommodorum, & obstaculorum victor, ne latum quidem vnguem à destinatis recedens, perterrefactus dicatur illis difficultatibus, quæ commemorantur? Si hoc admittatur, eripitur illi constantia, de qua est præcipua quæstio. Nam ex S. Thoma constans est is, qui non desistit propter re-

pugnantiam, & difficultates ab executione magnorū operum: cuiusmodi erat nouæ Religionis institutio, & prædicatio Euangelij ad Infideles. At si propter metum difficultatum à Castaldo commemoratarum destitisset, sine dubio excidisset à constantia. Quid quòd hæc transcripta verba ex Orlandino, Ignatij metum non arguunt? ab eo esse dicta non constat. In illa consultatione prolata sunt, quæ Romæ facta est, non Vicetiæ: cui cum Ignatius præsideret auctoritate paterna tanquam arbiter, verisimilius est à quouis alio, quam ab Ignatio prolata. Nec credibile est ab eo proposita fuisse obstacula, qui cupiebat, si qua obiecta essent, infringere. Ecquæ ciuitas, quæ communitas, quæ congregatio est benè temperata, quæ non iubeat in consultationibus rationes in vtramque partem proponi, vt veritas extundatur, & quod est optimum eligatur? Idem Orlandinus ibidem liquido narrat iussum esse, vt pro, & contra rē propositam, quidquid veniret in mentem diceretur. Quod autem hic metus ne tantulum quidem Ignatium mouerit, euentus docuit, & accurata diligentia tum spiritus, tum prudentiæ; qua collectis omnibus animi, corporisque viribus, & cunctis humanis, ac diuinis machinis adhibitis generosè omnia impedimenta perrupit. Hoc demonstrant verba Cardinalis à Monte in relatione facta Gregorio XV. pro Canonizatione: *A paupere, & laboriosa vita, quam à principio suæ conuersionis in Dei gloriam, & proximorum auxilium instituerat, numquam destitit, sed perseuerauit, superatisque omnibus, qui obstabant obicibus, atque ex formula instituti, huic S. Sedi oblata, solemnibus votis ritè nancupatis confirmauit.* Hic locus est, vnde humanum spiritum, esse metum; ex Castaldi permissione superius colligebam.

S. Tho. 2. 2.
q. 128. art.
vn. ad 6.

Card. à Mō
te in relat.
S. de fide.

Supra S. 9.
n. 12.

§. XX. D. CASTALDVS:

75 **P**ostremo complacuit sibi in nostro Ordine
 Ignatius: quoniam paupertatis erat amator,
 & magis de diuina prouidentia, quàm de humana,
 sibi præsumentum esse statuerat. Hac enim ratione,
 vt Ribadeneira scribit, cum Barcinone discederet,
 nauis transfretaturus in Italiam, nec siccum panem,
 contradicente tamen Naclero, secum ferre delibe-
 rauerat, quod omnino perfecisset, nisi confessarii
 iussio accessisset. Simile est illud, quod egit, cum Ro-
 ma abiret, & proficisceretur in Palæstinam. Octo
 enim aureos libere datos in itineris usum, statim
 pauperibus distribuit. Quid immoror in antiquio-
 ribus recolendis? anno 1534. Lutetiæ simul cum
 sociis pauperem vitam in illo itinere ducendi, Deo
 votum egit: & hoc ipso 36. quo Caietanum adiit,
 non aliter sibi victum parabat, quàm quotidiana
 stipe coacta. Cum igitur nostri Ordinis institutum
 nec stipe cogenda. nec redditibus subsisteret, & terre-
 norum omnium sollicitudinem in bonorum omnium
 auctorem proiiceret, facile Ignatium eo ipso uiuen-
 di modo incensum allicere potuit.

Ad §. 20. Iulij responsio.

76 Rursus ingeritur inuitamentum paupertatis.
 De altera parte, quæ posita est in non possiden-
 do, abundè disputatum est: de altera, quæ locata
 est in non mendicando, nunc disserendum est. Vt
 certissimum pono, hoc paupertatis genus Ignatio
 minimè placuisse; proinde ab ea non fuisse illectum.
 Primum argumentum sit perpetua Ignatij mendica-
 tio, à quo primum tempore ad Deum conuersus est.
 Manresæ cogebat quotidie stipem, ait Ribadeneira.
 Pauculos obolos, quos in statione nauium Barcino-
 ne

Supr. §. 18.
 n. 71.

Ribad. l. 1.
 c. 10.

ne reliquerat, *ostiaticum emendicarat*. Venetijs dum moraretur anno 1523. *Vetere suo instituto stipem cogebat*. vnde habemus Petri testimonio, id illi fuisse consuetum: quæ consuetudo confirmatur ex eo, quòd Compluti pariter, *Ostiaticum ex more panem in victum mendicat*. Parisiis in Belgium, & Angliã excurrere stipis corrogandæ gratia. In patria, fratris oppidi domino repugnante, *stipem colligere ostiaticum coepit*. Venetijs anno 36. Castaldo ipso teste. *Non aliter sibi victum parabat, quàm quotidiana stipe coacta*. Ad Vicetiam subsistens cum duobus sociis anno 1537 *Bis quotidie oppidum ad victum queritandum ingrediebatur cum illis*. Atque hæc Ignatii mendicatio probata fuit in processu, & à Rota, vt apparet ex relationibus factis Papæ, tum in Consistorio secreto à Cardinale de Monte, tum in publico à Nicolao Zambeccaro Aduocato consistoriali anno 1622. mense Ianuario. Antequam in vrbes Italiæ studiorum sedes bini proficiscerentur sodales, præscribit iis omnium consensu inter cetera: *Vt suum illud perpetuo tenerent; ne quid, nisi ostiaticum, emendicatum ad usus vitæ necessarios, vel exigant, vel accipiant*. Quam mendicationem in Societatem introduxit, ac potissimum in domos professas, retinens in hoc primæuum spiritum conuersionis initio conceptum; vt in constitutionibus videre licet. Secundum argumentum est, quòd voluit assumere illud gradum paupertatis, qui perfectissimus in Ecclesia censetur, quique constituit Religiosos verè, ac propriè mendicantes, is est mendicatio, (posita incapacitate possidendi) & in iure Canonico dicitur, *Incerta mendicitas per publicum quæstum*. Tertium argumentum est constans, & perpetua propensio imitandi Saluatorem, quem probabile est mendicasse, ex S. Bernardo, Thoma, & alijs Doctoribus: Saluatoris exemplum Apostoli, multi Sancti, ac nobilissimæ familiæ Religiosorum secutæ sunt, quibus se conformabat

Rib l. 1. c.
14. l. 2. c. 1.
5. 8.

Orl. l. 2. nu.
24.

Const. p. 6.
c. 2. §. 3. &
in exam. c.
4. §. 12. 27.

c. vn. de re-
lig. dom. l. 6

S. Bern. ser.
dom. infra
oct. Epiph.
S. Th. 2. 2. q.
187 ar. 6.

mabat Ignatius, ostiatim eleemosynam quæritando. Quartum, existimabat cum S. Thoma, & alijs magistris Christianorum, plures uirtutes exerceri mendicando, quàm abstinendo à mendicatione: nimirum humilitatem, patientiam, religionem, charitatem erga proximum, imitatione Christi, & sanctorum, ut nunc dictum est, & alibi probatum.

- 77 Quintum argumentum: Arbitrabatur S. Pater nõ minus à diuina prouidentia pendere uiuentem mendicando, quàm ex oblati: quæ sententia videtur infidisse menti S. Francisci Asisnatis, qui teste S. Bonauentura, *Propter sanctæ paupertatis amorem, omnipotentis Dei famulus, ostiatim quæsitis, utebatur multo libentius, quàm oblati.* Ratio est, quia petiturus eleemosynam incertus est, tum ante petitionem, tum in ipsa petitione, utrum daturi sint eleemosynam, qui rogantur: atque ideo iactat in diuinam prouidentiam cogitatum suum. Nullam enim actionem civilem mendicus habet ad extorquendam stipem de manu diuitum, ut benè obseruat Antonius à Corduba. Et diuites, quamuis cum rogantur, sæpè iure naturæ, aut alio nomine debeant egeno, quod petit; tamen aut non putant eum egere, aut non animaduertunt, aut claudunt viscera misericordiæ. Perinde fit, ut sæpè mendicus repulsam patiat, & interdum malis verbis acceptus cogatur in diuinam misericordiam cogitatione, speque redire. Facta egregia Ignatij, quæ hoc loco à Castaldo referuntur, arguunt illa quidem eximium amorem paupertatis, & in Deo fiduciam: sed non illius generis paupertatis, quæ mendicationem reijcit. Nam, ut narrat Ribadeneira, Ferrariæ exiens è templo pauperibus distribuit quindecim, sexdecimue aureos, quos habebat: *Et è vestigio mendicare ipse incipit panem, quo eo ipso die uesceretur.* Idem fecit, quotiescunque largiebatur mendicis, quæ ipse habebat. Tanti mendicationem faciebat, ut amore paupertatis eam sæpè repeteret, &

S. Bon. vitæ
S. Fran. c. 7.

Ant. Cordub.
In reg. S. Franc. c.
6. q. 13. p. 3.

Ribad. l. 1.
c. 12.

& in spiritali lucro reponeret. Sextum argumentū, Doctus experientia opinabatur, illam consuetudinem viuendi tantum ex oblatiis, non esse posse perpetuam; quoniam charitas fidelium in aliqua ciuitate, aut regione ob terræ sterilitatem, ac penuriam rerum victui necessariarū refrigescere potest. In eo temporis articulo, si necessitas vrgeat, aut Deus tentandus est expectando subsidium supernaturale, sine instinctu diuino, seu reuelatione particulari; aut certè petenda sunt necessaria victui ab ijs, qui dare possunt. Naturę lex ad hoc impellit; Lactantio teste cum ait: *Si quis ad extremam mendicandi necessitatem deductus, victum precibus exposcit, Deum solum obtestatur, & per eius diuinum, atque unicum numen, hominum sibi misericordiam querit.* Ipse S. Ignatius, cum Lutetiam peruenisset, & ab amico pecunia deposita fuisset fraudatus, hanc necessitatē expertus est adeo, *ut ostiatim queritare victum cogeretur.* Et si per amicos significes tibi deesse necessaria dicentes, vinum, panem non habent; velis, nolis mendicas: quoniam, vt rectè definit Alfonsus à Castro, *Mendicare est necessitatem suam, siue per se, siue per alium prode illi, qui subuenire possit.* Et omnes mendicantes bonę conscientię, cum oblata sufficiunt, abstinent à mendicando; cum desunt necessaria, mendicant. Denique quod ait Castaldus Ignatium fecisse votum Lutetię cum socijs ducendi pauperem vitam in itinere Ierosolymitano, in meis codicibus non reperio. Lego potius contrarium apud Ribadeneiram, Orlādinum, Alfonsum Rodericum; viaticum fuisse exceptum ab illo voto, quod paulo post in hac epistola Castaldus ipse confirmat.

Lact. l. 2. instit. c. 1.

Rib. l. 2. c. 1.

Alf. de Castrol. 10. adu. hæres. ver. Mendicitas.

Alf. Roder. p. 3. tr. 2. c. 85.
Rib. l. 2. c. 4
Orl. l. 1. nu. 91.
Infra S. 22.

§. XXI. D. CASTALDVS.

78 **H**Æc autem, quæ prudēter expendens Ignatius cum B. Caietano contulit, cum nostro
P stro.

„ strorum Patrum numero adscribi postulauit, nulla
 „ criminis nota digna esse, aggredior demonstrare. An
 „ forte leuitate fluctuauit Ignatius, cum socijs Lutetiae
 „ derelictis, imò spretis, nouum vitæ genus eligeret?
 „ Non equidem: *Nullis enim certis legibus* (vt verbis
 „ vtar Orlandini) *nullo proprio duce, atque propo-*
 „ *to vivebat.* Ergo nihil contra Ignatij constantiam
 „ præsumendum, si leges non certæ, & vitæ institutum
 „ non firmum.

Ad S. 21. Iulij responsio.

S. Hier. in
 Pl. 119.
 S. Aug. En-
 chir. c. 64.
 S. Greg. l.
 11. mor. c.
 9.
 S. Bern. l. de
 prz. ex dis.
 c. 13. 12.

79 Non est quòd auctor laboret in probando, cri-
 men non fuisse futurum, si S. Ignatius ipsius Ordinem
 postulasset. Non enim hoc verbum excidit à calamo
 meo. Grande peccatum criminis nomine notatur
 apud sanctos patres Latinos magistros Christiano-
 rum, Hieronymum, Augustinum, Gregorium, Bernar-
 dum. Futurum fuisse existimaui contra rectam ra-
 tionem, contra bonos mores officiosi hominis, con-
 tra fidem socijs oppignoratam, denique contra virtu-
 tem constantiæ. Quæ omnia vitare debebat vir per-
 fectionis studiosissimus adeò, vt minimè credibile vi-
 deatur, eum de hac mutatione destinatum, ac de-
 fertione sociorum cogitasse. Negat Castaldus Igna-
 tium futurum fuisse leuem, seu inconstantem, si no-
 uum vitæ genus assumpsisset *derelictis, imò spretis*
 socijs. Ego contra probare contendam illum pecca-
 turum fuisse leuitate contra constantiam si id fecis-
 set, & contra fidelitatem si socios deseruisset: contra
 officium boni viri, si eos per illam desertionem, ut
 verba Castaldi significant, spreuisset.

80 Quod attinet ad leuitatem; scio præclarè hunc lo-
 cum à Francisco Sacchino nostro tractatum è visce-
 ribus historiæ, ac natura S. Ignatii. Sed ego ne videar
 hoc telum, aut non declinasse, aut non repulisse, cly-
 peum ex eodem armamentario depromam. Constas,

vt obseruat S. Thomas non vno in loco, is dicitur, qui stat, & permanet in bono opere suscepto, nec propter difficultates, vt supra dixi, desistit ab executione magnorū operum. Quo fit, vt constantia, pars fortitudinis potentialis, sit virtus, quæ finem eundem habeat, quem perseuerantia. Differt autem, quod perseuerantia stabiliat hominem in bono suscepto aduersus difficultatem obiectam à diuturnitate temporis actionis: sed constantia firmat, & stabilie hominem contra difficultates subnascentes ex impedimenti extrinsecis quibuscumque: & quoniam hæ difficultates inferunt tristitiam, quam patientia vincit, ideo non est expers patientiæ; imò & magnificentiæ particeps, cum in magnis operibus exercetur constantia. Itaque præstantissima est virtus, quæ tot virtutum est affinis: eamque definierim adiutus à Iusto Lipsio moralis philosophiæ perito, *Rectum, & immotum animi robur in bono suscepto*. Quantopere in Ignatio emereret hæc virtus tot, tamque nobilibus comitata non pedisequis, sed principibus, constat ex ijs, quæ de ea historici tradunt. Maffeijs tertij libri cap. 9. inscripsit, *De constantia eiusdem*. Ribadeneira pariter in cap. 9. libri quinti multis productis constantiæ, fortitudinis, ac patientiæ nobilissimis actionibus, eius magnitudinem animi demonstrat, & illustrat. Omnes admirantur patientiam, & perseuerantiam in studijs litterarum, quibus homo id ætatis, & militaris professionis totum se tradiderat. Suspiciunt constantiam in iuuandis proximis, quamuis toties vel carceribus, vel sententijs id illi fuisset interdictum. Porro autem duo sunt magna opera præcipua, virtuti constantiæ obiecta, quæ virtute incolumi deserere non poterat. Alterum erat munus, seu ministerium saluandarum animarum, susceptum ab initio conuersionis; quod Castaldus illi non denegat, sed attribuit in hac ipsa epistola. Alterum opus eximium erat institutio nouæ Religionis,

S. Th. 2. 2.
q. 128. art.
vn. ad 6. &
q. 137. ar. 3.
Supra n.
72.

Iust. Lipsi.
1. de constant.
c. 4.

in qua salus hæc animarum plenis velis, atque incita-
 tis remis quæreretur. Si alij nomen Ordini dedisset,
 proculdubio defecisset à Constantia, & ipse Incon-
 stans merito dici potuisset, quoniam eum deiecisset
 Inconstantia, quæ S. Thomæ non est aliud, nisi *Reces-
 sus à bono proposito definito*. Primum quidem quia
 non retinisset animi robur inuictum in opere præ-
 claro suscepto Societatis perficiendæ. Negabit Ca-
 staldus hanc illi fuisse mentem, sed ego postmodum
 probabo. Deinde leuitatem ostendisset in non reti-
 nendo ministerio saluandarum animarum: quoniam
 illud aut nihil, aut parum admodum exercere cum
 illis Patribus potuisset. Solitariam vitam ducebant
 illi ex Castaldo: non erant apud eos exercitia spiri-
 tualia iuxta S. Ignatij formam; non missiones per
 oppida, & Castella; non educatio iuuentutis, non
 eruditio puerorum, non prædicatio ad infideles, non
 disputationes cum hæreticis. Quinetiam Carafæ non
 erat animus, teste Castaldo, vt nimium sua Religio
 dilataretur, quam ferè ob causam sese intra Italiam
 adhuc continet. Adde Carafam a deo fuisse solitudi-
 nis, ac secessus amantem, vt adiunctis quibusdam
 sociis voluerit eremita fieri cum Paulo Iustiniano
 Camaldulensi, qui Eremum Montis coronæ instituit.
 Id extare ex epistola ipsius manu scripta tradit Lu-
 cas Hispanus eremita Camaldulensis in historia
 Montis coronæ. Hinc secutum fuisset, vt cordis Igna-
 tij capacitas immensa, qua totum mundum comple-
 tebatur, in maximas angustias deducta fuisset. Quis
 ergo credat post. 16. annos perseuerantiæ sub suscep-
 to consilio, post tot exantlatos labores in studiis lit-
 terarum, & doctrinarum in ætate prouecta, susceptos
 in aggregandis, instruendis, formandis sodalibus, vi-
 rum annorum sex, & quadraginta, destinata deserere
 voluisse? Quis præterea neget esse leuitatem constan-
 tiæ definitæ doctrina S. Thomæ contrariam, magna
 opera recensita imperfecta relinquere? Nec liberat

à le-

S. Tho. 2. 2.
 q. 93. ar. 5.

Cast. c. 17.
 vitæ Pauli
 3111:

Luc. Hisp.
 hist. erem.
 Camaldul.
 Mōtis cor.
 l. 3. c. 15.

à leuitate Ignatium Castaldus dicens, *Nullis certis legibus & c. & vitæ institutum non firmum.* Primum quidem, quia verba illa sunt ab Orlandino dicta, non de Ignatio, sed de toto cœtu, & aliquantum diuersa ab iis, quæ Castaldus habet: *Ad eam quippe diem nullis certis legibus, nullo proprio duce, atque proposito vivebatur: sed Ignatium venerabantur omnes, & agnoscebant ut patrem.* Quibus significat nō fuisse constrictos legibus religioso more cōscriptis, nec habuisse superiorem, cui ex voto parere deberent, quia nondum erat Religio: sed Ignatii ductum sequebantur, tamquam discipuli, & filii parentem; qui eos spiritu genuerat. Nec institutum eorum dicitur firmum, firmitate confirmationis Apostolicæ; sed erat firmum virtute constantiæ, vt probatum est, & vinculis fidelitatis, vt probabitur. Ipse vero Ignatius erat astrictus certis legibus amicitia, curæ paternæ, fidei datæ, mutui contractus, quas iure naturæ, ac gē-tium seruare debebat.

Orl. l. 2. §.
59.

81 Venio ad secundum caput probandum: nimirum futurum fuisse contra fidelitatem, & amicitiam, non solum contra constantiam socios deserere, quod auctor negare videtur. Indictus erat communi consensu omnium dies ad conueniendum Venetijs: Ignatius receperat se ibidem eos præuenturum, expectaturum, & interim, quæ ad Ierosolymitanam nauigationem erant opus, paraturum. Sæpè antea de hac professione egerant; & vt vitam vnā ducerent in animarum auxilium conuenerat inter eos, præsertim quæ die vota illa sponponderant, de quibus postea. Ex hac fide data, & accepta factus est quidam mutuus contractus, & pactum, quod nemo negare potest, quin seruandum sit. Pertinent enim hæc certè ad veritatem, & fidelitatem (vt nihil de iustitia dicam) quæ inter homines, præsertim ingenuos, sunt maximi momenti, & omnino seruanda, quia promissa. Nam humana promissio honesta, & acceptata obligationem
in-

Suar. relect.
1. de libert.
vol. diu. sec.
2. n. 18. t. 2.
de releg. tr.
de voto l. 4.
c. 1. n. 4.
S. Leo ep.
90. al. 92. c.
14.
S. Aug. ep.
50. ad Bo-
nif.
L. 1. ff. de
pactis.
Cic. l. 2. of-
fic.

S. Th. opus.
61. c. 14.

Cic. dial. de
senect.

Aristot. l. 2.
rhet. c. 2.

Plut. l. de
cōhib. ira.

inducit in conscientia, vt Theologi docent. Hinc illa grauiſſima verba S. Leonis Papæ: *Humana pacta non possunt impunè calcari*. Hinc & illa S. Augustini: *Bona fidei contractus nulla ratione dissolui solent*. Quid in lumine naturæ iurisconsultus Vlpianus in leges relatus ait? *Quid tam congruum est humane fidei, quàm ea, quæ inter eos placuerit, seruare?* Quod si ex M. Tullio, *Fides est conuentorum, dictorumque constantia: & veritas*, violator fidelitatis, pactorum desertor, nequaquam constans dici potest. Insuper cum violatio virtutis huius possit esse graue peccatum, si magnæ personæ sit facta promissio, consideret Castaldus personas nouem doctissimorum virorum, inter quos nobiles non deerant: quique hortatu Ignatij votum de pauperibus distribuendo patrimonio nuncupauerant, patriam relinquere stauerant, vt Ignatium sequerentur; & faciat consecutionem, vtrum grauib; viris molesta grauiter esset futura promissionis, & pactiōis violatio, vnde tot incommoda sequebantur. Adde quod amicitia lædebatur, & in hoc apparebat inconstantia. Expendens enim S. Thomas locum Ecclesiastici: *Amico fideli nulla est comparatio*, tradit, fidelem amicum existimare sibi esse, quem erga se immutabilem inuenit, & à quo propter nouum amicum non deseratur.

82 Tertio loco peccasset Ignatius contra officiū boni viri, si spreuisset socios, vt Castaldi verba significant. Etenim *spernere* vitiosum est, & à M. Tullio cultui opponitur, nec multum differt à despicientia, & contemptione spernendi actus, cum hic apud eundem auctore sit idem, quod pro nihilo putare. Adde quod nihil adeo irritat in hominibus, & accendit iram, vt contemptus. Quapropter Ira est Aristoteli, *Appetitus sperate ultionis cum dolore, propter apparentem inmerito, vel in se, vel in suos ελιγορίαν*: quod verbum, vsurpatum quoq; à Plutarcho in iræ descriptione, causam efficientem iræ comprehendens, S. Tho-

mas

mas antiquum interpretem secutus, bene exprimit per *vilipensionem*: & hanc solam esse ait excitatricem iræ. Vertunt alij negligentiam, alij contemptum. Dixerim ego *Neglectum*, qui tres specis ex Aristotele continet, inter quas collocata est despicientia. Ergo neglectus non est sine contemptu: qui est actus opinionis rem, quæ contemnitur, indignam, nullius pretij, & pro nihilo æstimantis. Atque, vt obseruat idem Philosophus: eo uehementius inflammatur ira ille, quem contemnis, si sis amicus, si curam eius geras, si nunquam id à te expectasset. Quamobrem si S. Ignatius deserens spernebat socios, & exinde negligebat, contemnebat, ac per hunc neglectum, seu vilipendium, vt ita dicam, quantum in se erat, prouocabat ad iram, quomodo à culpa poterit excusari? Præsertim cum amicus esset, & loco parentis eorum curam haberet maximam, & in tanta esset apud eos opinione probitatis, vt nunquam ab eo desertionem huiusmodi somniassent. Et nos dicemus eundem hominem; qui, præter spectatam morum sanctitatem, & religiositatem tot annorum cursu probatam, nobili loco natus erat, in aula regia educatus, in militia versatus, quibus in locis honor summe colitur, promissa exactè seruantur, & maxima bonæ existimationis habetur ratio, fuisse ausum attentare aliquid contra dignitatem viri nobilis, & officium hominis Christiani? Negat paulo post Castaldus moratum virum socios deserere voluisse, quia id absurdum putauit.

S. Th. 1. 2. q. 47. ar. 2.

Maiores in lib. 2. rhet. Ar. c. 2.

Infra §. 29.

§. XXII. D. C A S T A L D V S.

83 **S** Cio Nigronium vota quædam Lutetiæ ab Ignatio, sociisque emissa recensere, contra quæ fecisset Ignatius, si Nostris adiungi optasset. Sed quænam sint vota hæc, ex Ribadeneira, cui fidem dandam esse, non est qui ambigat, audiamus. Anno, in-

„ inquit, 1534. die Sextilis xv. in qua Deiparæ glorio-
 „ sa in cœlum assumptio celebratur, in eiusdem Vir-
 „ ginis Templo, quod dicitur Mons Martyrum, propè
 „ Lutetiam, Ignatius, sociique summo numini hæc vota
 „ nuncuparunt. Primo, vt condicto ab ipsis die, tan-
 „ tum necessariis ad Italicum iter seruatis, cetera
 „ pauperibus distribuerentur. Secundum, vt proxi-
 „ morum saluti semper, & assiduè consulere. Ter-
 „ tium, vt Hierosolymitanam peregrinationem fa-
 „ sciperent, & loca sancta inuiserent, in quibus si
 „ commodè fieri potuisset, extremum diem clau de-
 „ rent. Sin autem Romam reuerterentur nutui Ro-
 „ mani Pontificis obtemperaturi, illudque vitæ insti-
 „ tutum accepturi, quod idem Pontifex acceptandum
 „ esse decerneret. At quæ huiusmodi votorum cum
 „ nostro instituto repugnantia? Accedit, quod anno
 „ 1537. Ignatij socij Venetiis coram Illustrissimo
 „ Hieronymo Verallo Apostolico apud Venetam
 „ Rempublicam Nuntio, paupertatem, & castitatem
 „ professi sunt, cum obedientiæ votum non ante Vi-
 „ centinum Conuentum anno 1539. coactum, emitten-
 „ dum esse, statutum sit. Sic enim Orlandinus habet.
 „ *Ea de re, cum multis utrinque rationibus noctes*
 „ *complures disceptatum esset, tandem una omnium*
 „ *mens, atque sententia fuit, ad duo priora vota per-*
 „ *petuæ paupertatis, & castitatis, tertium insuper ad-*
 „ *iungendum perpetuæ obedientiæ; atque ex suo cor-*
 „ *pore unum aliquem seligendum, cuius dicto audiē-*
 „ *tes essent reliqui, & cui sua iudicia, voluntatesque*
 „ *submitterent.* Hæc ille. Igitur illo anno 1536, nulla
 „ certa lex, nulla Religio, nulla de nouo vitæ instituto
 „ condendo deliberatio, nullum votum religioso statui
 „ repugnans. Sed; inquis, votum Hierosolymitanæ pe-
 „ regrinationis, quod est difficillimum relaxatu, erat
 „ implendum. Fateor; sed qua ratione factum est, vt
 „ Ignatius cum socijs nunquam soluerit, eadem om-
 „ nino factum fuisset, si nostrum Ordinem deuoluisset.

Ad

Ad §. 22. Iulij responsio.

84 Si hæc eò spectant, vt mihi persuadeat illa vota non fuisse vota Religiosorum, quæ formatam, & propriè sumptam Religionem constituerent, non est q̄ laboret, quoniã non nego quæ asserit, neque id in asceticis affirmari, neque asseri potest: quoniam religiosa vota sensu prædicto esse nequeunt, nisi in Congregatione ab Ecclesia probata, vt nouissimè omnium definiuit Gregorius XIII. in constitutione, *Ascendente Domino*. Si vult ea vota per solemnem professionem in Religione probata per Ecclesiam extingui, vt est communis sententia Doctorum ex iure Canonico non abnuo. Sed considerandum est, quod S. Paulus docuit, & lex definit, num omnia, quæ licent, etiã expediant, & ædificent: quòd obseruat in materia voti Franciscus Suarez, & mox examinabitur. In referendis votis ex Ribadeneira hoc loco auctor est vsus, vt arbitror, codice Hispanico, in quo Latinè interpretando secuta est aliqua diuersitas à duabus eiusdem Latinis editionibus annorum 1572. & 1586. quæ sunt plane conformes. In re conuenit cū Petro Maffeijs. Orlandinus addit votum de non accipiendo quidquam pro Missæ sacrificio; quod non negant alij, sed hic, vt aliàs dixi, & archiuum scrutatus est diligentius, & post alios scripsit. Hi omnes cōueniunt, inclusum ab illis voto accessum ad summum Pontificem, vt pro suo arbitratu, sine vlla exceptione ad salutem animarum ijs vteretur: si profectio, atque statio Hierosolymitana minime successissent ex optato. Igitur, quamuis summo iure agendo, licuisset Iguatio intrare in Ordinem nouum in tempore; tamen non erat expediens. Primum ratione sociorum; ob fidem illis datam, quorum moraliter, ciuilitè, naturaliter loquendo, erat habenda ratio: cauendumque ne offenderentur. Intererat eorum

Cap. Scripturæ de voto, &c.
2. Cor. 10.
l. 1. de aqu. quotid. & æst.

Suar. t. 2. de relig. l. 6. de voto c. 18. nu. 24.

Maff. l. 2. & 21.
Orl l. 1. nu. 91.

plurimum habere ducem in peregrinatione Ierosolymitana, peritum nauigationis, locorum, periculorum, cuiusmodi erat Ignatius, qui iam semel sancta loca lustrauerat. Adde, quod tamquam orphani sine spirituali patre relinquebantur, quibus cura paterna, saltem spiritualis, opus erat. Deinde respectu Papæ non expediebat transire ad aliam Religionem: quoniam eius, tamquam Vicarij Christi, maximum omnium erat habenda ratio. Hic enim ex alijs socijs, qui Deo reddere votum suum cupiebant, intelligere potuisset, Ignatium quoque ducem eorum eodem voto adstrictum fuisse. Quapropter desperata nauigatione, & permansione in Palæstina, maximè decebat, vt ad pedes Pontificis accederet, & ab eius nutu penderet. Denique obseruandum est decretum illud de addendo tertio voto obedientiæ (non Vice-tiæ sancitum, sed Romæ anno 1539.) non esse idoneum argumentum ad probandum, nullam anno 36. fuisse de nouo vitæ instituto condendo deliberationem. Tam multa enim antecesserant, vt in Ignatio nulla possit tergiuersatione celari; in socijs non possit probari contrarium, vt paulo post docebitur.

infra §. 23.
nu. 86.

§. XXIII. D. CASTALDVS.

85 **R**eliquum est, vt data fides ab Ignatio socijs seruetur. Et quidem minime suspicor, moratum virum, susceptæ fidei seruatorem, voluisse ingenuos homines, carissimosque deserere. Egit igitur cum Caietano Ignatius: si hic annuisset socios, quos è Gallia præstolabatur ad paucos menses expectatis, forsitan communicato, confirmatoque consilio omnes sub nostri Ordinis legibus simul viuere, simul mori statuissent.

Ad §. 23. Italiæ responsio.

86 Bene est, quod hoc loco Castaldus confitetur ab Ignatio socijs fidem fuisse seruandam: quod ego paulo ante urgebam vehementer, proinde asserit non fuisse deserturum eos duabus de causis, & quod ingenui essent homines; & quod carissimi. Docet modum non deserendi esse secum eos adducere in eundem Ordinem. Respondetur, hoc dici plane diuinando, quod non videtur diffiteri auctor cum adhibet aduerbium, *Forsitan*, à conscientia monitus, friuolam esse coniecturam, nec tutum effugium, excogitatum lecta mea prima confutatione, & cognita deserendi socios absurditate. Ostendo iam quam longè absit à similitudine veri hoc effugiū, tum ex parte Ignatii, tum sociorum. Hic quidem, si tentasset illorum animos, & ad intrandam nouam Religionem inuitasset, suam prodidisset inconstantiam, & leuitatem: de qua satis diximus. Deinde quia nullum ius ciuile, aut canonicum habebat in illos, haud sperare poterat, se illos in suam sententiā tracturum. *Nemo promittere potest pro facto alieno*, vt iura clamant non vno in loco. Liberi erant, & suæ spontis in ijs, quæ votis conceptis non comprehendebantur. Itaq; parum prudenter Ignatius adeo incertus de sociorum voluntate, cum Caietano egisset de socijs secum perducendis, quorum nondum esset explorata voluntas, quam sine dubio sciebat esse alienam à vita solitaria, ex diuturna consuetudine; ex votis simul nuncupatis; ex spiritu, quem ipse tamquā magister ijs insufflauerat. Expressit id Maffei, cum scripsit de ipsis ab Ignatio excultis magisterio spiritaliū exercitiorum: *Veementi quadam spiritus motione sese non quidem in umbram ac solitudinem, sed in solem, ac puluerem euocari ad prelia Domini prelianda senserunt.* Bruno Loher Cartusianus in epistola dedicatoria operū Hen-

Supra §. 21

Supra §. 21
nu. 80.

l. sicut reus
ff. de fide-
iussor.
l. inter sti-
pul. ff. de
stipulat.

Maff. l. 1. vi
tæ c. vlt.

Br. Loher
ep. dedicat.

Henr.
Harph.

rici Harphij ad Ignatium viuum, & socios, ait vndecim illos *se totos animabus lucrands* mancipasse. Hoc munus lucrandi animas in solitaria vita non exercetur. Quid si post eorum aduentum, & exploratam voluntatem illi recusassent omnes, aut maior pars hanc nouæ vitæ susceptionem? Quid fecisset Ignatius? Si Ordinem nouellum intrasset, ex confessione Castaldi fuisset violator fidei, sociorumque desertor. Si non intrasset, imprudentiæ, & instabilitatis notam incurrisset, tum apud Patres S. Nicolai, quibus cum egisset de vita eorum ineunda; & nimium de sociis sibi promississet: tum apud suos, quos post tot annorum amicitiam, contubernium, societatem, itinerum labores, alia vitæ ratione proposita, deserere cogitasset. Quid si Patribus S. Nicolai homines ignoti, extranei, doctrina Scholastica eruditi, multi numero, amicitia fœderati arctissima, minus placuissent? vereri poterant, ne pusillum gregem tam multi viri docti ad suum nutum, moresque conuerterent, institutumque recens, & nondum firmissimis fixum radicibus pro suo arbitrato cōmutarent. Nec illud, quod ait de expectandis sociis *ad paucos menses*, stare potest. Nam illi non nisi sub finem Ianuarij 1537. ad diem conuersionis S. Pauli peruenturi erant ex conditō; quamuis ob tumultus bellicos aliquot dies anteuerterint. Si colloquium Beatorum accidisset sub finē anni 1535. expectasset Ignatius plusquam annum. Si anno 1536. ineunte, integrum annum: Si mense Martio: ferè annum: Si Aprili, & alijs mensibus vsque ad Octobrem; non potuissent dici pauci menses. Pauci fuissent duo, tresue menses: at tribus, quatuorue mensibus ante finem Ianuarij anni 1537. B. Caietanus Neapoli degebat, vnde Romam ad comitia discessit. Nec mirū si modus hic excogitatus ad cautelam deducat in tam multas angustias, quoniam, vt Philosophi, & Impe-

Imperatores legumlatores obseruarunt: *Dato uno absurdo alia sequuntur.*

87 Respectu sociorum parum speranda erat ista persuasio, & expugnatio voluntatis. Primum quidem, ut significatum est, quia liberi homines, & sui iuris, non mancipia: nullo iure Ignatio subiecti, ut eius imperio parere cogerentur, diuersis in regnis nati, sub diuersis Regibus, ac Principibus: proinde non vnus naturæ, complexionis, affectus, propensionis; Castellani, Lusitani, Nauarri, Galli, Allobroges. Deinde magnam Parisijs constantiam in susceptæ vitæ rationibus ostenderant, vel absente Magistro Ignatio, inter multas & difficultates, & illecebras, ut Orlandinus tradit. Rationes autem vitæ erant, ut dictum est paulo ante, cupiditas spiritualis animarum quæstus à solitudine aliena, per studium doctrinarum, & ministeria laboriosa. Oculos item aperuerant illis, & ætas, & doctrina, ut non facile ullus posset tam bene oculatis imponere. Tertio faciunt contra Castaldum ea, quæ ipse sæpe inculcat, nullo eos voto religioso adstrictos fuisse illo anno: nondum quidquam de vita religiosa statuisse: cum de superiore cunctis præficiendo ageretur, restitisse. Hinc argumentor hac ratione. Si subiectionem, vota, vitamque religiosam refugiebant inter amicos, & notos: non erat spes fore, ut adstringi votis, & ulli subijci paterentur ad vitam religiosam suscipiendam in Ordine ignoto, veteri relicto magistro. Non difficeretur Castaldus id fuisse futurum difficillimum: at non solum in iure civili, sed etiam in actionibus moralibus, & vitæ negotijs, valde difficilium, & impossibile idem est iudicium.

Ar. l. 1. ph. t. 10.
L. ratas. C. de resc. vendic. Aut. ut iud. sine quo. Et §. confiderauimus coll. 2. Glor. ibi. Ver. Illi. 10.
Orl. l. 1. n. 92. & 103. Supr. n. 84.

Ar. l. 1. ph. t. 10.
L. ratas. C. de resc. vendic. Aut. ut iud. sine quo. Et §. confiderauimus coll. 2. Glor. ibi. Ver. Illi. 10.

L. apud Iulian. §. constat. de leg. 1.

§. XXIV. D. CASTALDVS

88 **H**inc etiam facili manu deduco firmum non esse; quod Nigronius asserit, Lutetia scilicet

cet.

„ cet multo ante hæc tempora Societatem Iesu pluri-
 „ bus adstrictam votis coaluisse: & propterea B. Ca-
 „ ietanum nostrum non potuisse noui Ordinis institu-
 „ tionem præuidere. Perlegat quisquis est lector, quæ
 „ Ribadeneira tradit ab initio lib. 2. vsque ad 6. ca-
 „ put, in quo narratur Ignatij in Venetorum Ciuita-
 „ tem aduentus anno 1536. & iudicet, an coaluerit So-
 „ cietas aliqua votis adstricta, an Ordo institutus, an
 „ noua condita Religio, an de alio vitæ instituto pro-
 „ bando mens, aut consilium fuerit.

Ad 6. 24. Iulij responsio.

89 Quum ego scripsi Societatem Iesu pluribus ad-
 strictam votis coaluisse, propriè locutus sum, vt de-
 cebat Religiosum veritatis amantem, qui non ege-
 ret amplificationibus, aut catachresibus ad sua pro-
 banda. Non enim scripsi Religionem, quæ Societas
 Iesu dicitur, formatam esse; cum sciam non posse
 Religiones auctoritate priuata, sine Sedis Apostoli-
 cæ approbatione, iure Canonico vetante institui.
 Quapropter nomine Societatis intellexi cœtum, so-
 dalitium, congregationem aliquot virorum, qui So-
 cietatem quandam inter se cõformauerant, & coag-
 mentauerant, tanquam futuræ Religionis inchoa-
 tionem. Est vsitatum in Ecclesia Catholica, vt qui
 Religionem aliquam instituere meditantur, socios
 aliquot sibi adiungant, certis quibusdam legibus so-
 dalitatem vinciant, finem, & munera sibi præstituât;
 quo facilius præbeant Pontificibus specimen, cuius-
 modi Religionem suam esse cupiunt. Quo tempore
 ante Papæ approbationem non dicuntur Religio-
 nes, sed Congregationes, aut quid simile: quod Con-
 gregationi respondeat, & æquetur. Vidimus id fa-
 ctum à S. Dominico auctore Ordinis Prædicatorum,
 de quo legitur in Romano Breuiario Canoniarum
 horarum, Romam venisse cum Episcopo Tolosano

ad

c. fin. de re-
 lig. dom. c.
 vn. eod. tit.
 in 6. Clem.
 1. eod. tit.

ad Lateranense concilium, Vt Ordo, quem institue-
 rat ab Innocentio tertio confirmaretur. Idem vide-
 mus præterito sæculo in congregatione Clericorum
 regularium de Somascha instituta per venerabilem
 virum Hieronymum Æmilianum patricium Vene-
 tum ad subsidium Orphanorum, & alia opera pia,
 an. 1528. Quæ quamuis à Paulo III. & alijs Pontifi-
 cibus ornata fuerit multis priuilegijs, tñ non nisi à
 Pio V. in Religionem erecta fuit an. 1568. vt docet
 Andreas Stella ex illo Ordine, atq; apparet in bulla
 Pij V. relata à Laertio Cherubino, & in alia bulla
 Clementis VIII. an. 1593. edita, & ab iisdem prodi-
 ta. Congregatio pariter ministrantium infirmis insti-
 tuta primum fuit à Camillo de Lellis auctoritate
 priuata: deinde confirmata per Xistum V. 1586. po-
 stremo erecta in Religionem formatam à Gregorio
 XIII. an. 1591. vt apparet in diplomate ab eodem
 Laertio transcripto. Possem alia producere exem-
 pla noua, & vetera, sed hæc tria sufficiunt. Nostra
 item Societas conflata est prius vt congregatio; po-
 stea formata Religio an 1540. & ego cum scripsi an.
 1536. coaluisse Societatem, intellexi congregationem,
 non Religionem approbatam.

90 Reliquum est, vt probem ante an. 1536. aliquam
 societatem coaluisse inter Ignatium, & socios, ne
 coarguar falsitatis. Prima probatio ex Paulo III. in
 diplomate primo confirmationis, qui de primis pa-
 tribus nostris nominatis sic ait: *Iamdudum è diuer-
 sis Mundi regionibus discedentes, in vnum conue-
 nerunt, & socij effecti, abdicatis huius sæculi illece-
 bris, eorum vitam perpetuo Domini Nostri Iesu
 Christi; atque nostro, & aliorum successorum no-
 strorum Romanorum Pontificum seruitio dedica-
 runt, & iam quampluribus annis laudabiliter in
 vinea Domini se exercuerunt, &c.* quæ verba repe-
 tuntur à Iulio III. in sua confirmatione decennio
 post. & paulo post Paulus: *Cumq; ad hanc almam vr-
 bem*

And. Stella
 l. 3. vitæ
 Hier. Æ-
 mil Laer t.
 2. in Pio V.
 nu. 78. & in
 Clem. 8. n.
 22.

Id in Greg.
 XIII. 17.

Paul. III.
 bulla con-
 firm. Soc.
 apud Laert.
 Cherub.
 sub nu. 25.

bem se contulerint, & in charitatis vinculo persi-
stentes, ad perficiendam, & conseruandam eorum
Societatis in Christo unionem, quandam viuendi
formulam, &c. Expendat Castaldus illa verba, *In*
unum conuenerunt, & socij effecti. Si facti socij, er-
 go illa unio erat societas. Addidit Iulius III. in sua
 confirmatione, *exemplaris, ac religiosa vita socij ef-*
fecti: quæ vita exemplaris, & religiosa, id est pia, &
 deuota est illa, quã Lutetiæ viuere cœperant. Consi-
 deret quoque illa: *Ad perficiendam, & conseruandã*
eorum societatis in Christo unionem: Si venerunt
 Romam, vt unio Societatis perficeretur, ergo erat
 iam facta; quia non perficitur, quod nondum factum
 est. Item non conseruatur, quod nondum est; est enim
 prius esse, quã conseruari. Nec dicat illam unio-
 nem, & societatem esse factam an. 1539. in conuentu
 Vicentino, qui vt sæpè dictum est, fuit Romanus, quia
 Pontifex intelligit multo antiquiorem unio-
 nem, per illa verba: *Iamdudum, & iam quampluribus*
annis, qui loquendi modus longum temporis spa-
 tium denotat, & annorum interuallum, non mēsum,
 quod intercessit inter conuentum Romanum, & da-
 tum Bullæ. Confirmatur hæc temporis longitudo
 ex eo, quod Papa dicit sese dedicasse istos socios ser-
 uitio perpetuo Christi, suo, & aliorum Pontificum
 successorum; quæ dedicatio facta est Parisijs an. 1534.
 per votum vltimum de offerendis se Pontificis im-
 perio. Itaque Pauli sententia conglutinata erat ante
 an. 36. Societas. Id Papa asserit: Castaldus neget? Se-
 cunda probatio conficitur ex definitione Societatis,
 quæ non est aliud, nisi duorum, aut plurium conuen-
 tio propter aliquod commodum, vt in Asceticis pro-
 bavi. Hic decem erant viri: finis spectatus, ex votis
 colligitur, quæstus animarum Fidelium, & Infidelium:
 conuenerant inter se, præcipuè cum vota illa simul
 omnes sponderunt. Probatum est in processibus S.
 Ignatij, & S. Francisci, vt habetur ex relationibus

factis Papæ an. 1622. mense Ianuario in confistorio secreto, & publico, ab eodem Ignatio collectos socios eiusdem propositi, & S. Franciscum inter eos socios aggregatum fuisse Lutetiæ. Sub magistro spirituali Ignatio diu, sub Petro Fabro illius absentis vicario aliquandiu vixerunt: vna omnes in Italiam, & commensales, & contubernales, quantum angustia patiebantur hospitiarum venerunt. Vna pariter in Palæstinam nauigaturi erant ex voto. Præterea morem eundem orandi, discutiendæ conscientia formulam, tenoremque viuendi retinebant. Si non erat hæc Societas, nulla in Mundo societas inuenitur.

Orl. l. i. u.
89.

¶ Tertia probatio sit ex historicis. Orlandinus anno 1534. narrat cohortationem primam ab Ignatio habitam socijs de fine Societatis, quam intra suum petus erat architectatus; & post eam narrationem ait: *Annuerunt ergo sanctissimis Ignatij votis ad vnum omnes, polliciti, se illum vltro quocunque pergeret, secuturos: & qui se prodere, atque indicare vicissim non audebant, hac excitati occasione se pandunt; positaque persona, non vt ignoti, externique amplius, sed vt familiares, ac fratres ex eadem disciplina, ex eodemque nati parente, mutuis se officijs, & amoris significationibus complectuntur.* Ecce consensus in Societatem, quem secutus est decretum de votis nuncupandis. His emissis ait Orlandinus: *Post Societatem conditam eum diem, quasi primum eius natalem, singulari religione, ac memoria coluerunt.* Post hæc refert ab Ignatio leges sodalibus præscriptas, quæ inter nos hucusque seruantur. Hæ sunt quotidiana meditatio, confessio peccatorum, & Eucharistia sumptio hebdomadaria: mutua familiaritas, collationes spirituales, & litterariæ, annua votorum renouatio. Et quoniam communitas tecti esse non poterat, mādauit vt charitatē alerēt mutuis visitationibus, inuitationibus, & communionem bonorum. Denique anno 1531. idem historicus cœtum hunc ita tempe-

Maff. l. i. c.
vlt.

Orlan. l. 1.
n. 95.

Rib. l. 2. c.
4. & seqq.

Tertull. l.
de præscr.
c. 28.

Cass. l. 1. de
Incarn. c. 6.
Bruno Lo-
her. ep. ad
Ign. & so-
ciet.

Fr. Mont.
bpol. adu.
Ant. Ar-
nal. c. 30.

ratum indigitat *Novellam Societatem*. His congruē-
tia Maffeius scripsit. In Ribadeneira vero (quem Ca-
staldus negat quidquam de Societate inchoata tra-
didisse) quædam ego notavi, quæ meam positionem
probant. Is lib. 2. c. 4. tradit Ignatium eo semper in-
clinasse, *ut aliquot commilitones, consiliorum suorum
socios sibi aggregaret: ipsūq; caput inscribit his ver-
bis: Quos socios sibi adsciuerit.* Quorsum autē sibi so-
cios, & commilitones adscisceret, nisi ut societatem
aliquam institueret? Recenset in eodem capite vota
simul ab omnibus concepta; eosque exinde concor-
dissimam vitæ consuetudinem, rerumque omnium,
atque animorum communicationem habuisse. Quid
est hoc, nisi Societatem quandam fuisse conflata-
m? cap. 5. Socios appellat. Cur hoc, nisi ob Societatem
contractam? cap. 7. de itinere, quo pergebant in Ita-
liam: *In rebus decernendis plurium sententijs sta-
batur idque summa concordia.* At hic mos sodali-
tiorum, & congregationum esse solet. Accedunt illi
scriptores, qui Parisijs natam Societatem esse tradūt,
aut certe inchoatam. *Quod apud multos unum in-
venitur, inquit Tertullianus, non est erratū, sed tra-
ditū.* Et Cassianus. *Indubitata veritatis manifestatio
est auctoritas uniuersorum.* Bruno Loher Carthusia-
nus, ad S. Ignatium, & Societatem dedicans opera,
Henrici Harphij: *Parisius adiuuentis tibi aliquot eius-
dē propositi viris, undecim numero, cōmuni consensu
statuistis Mūdū penitus cōtēnere, & totos vos ani-
mabus lucrandis mācipare.* Qui contemnūt Mundū
cōmuni consensu, inchoant religiosam familiā. Frā-
ciscus Montanus in apologia pro Societate Iesu, ad-
uersus Philippicā Antonij Arnaldi causidici Parisiē-
sis dicētis in Hispania Societatē esse natā, respondet
an. 1535. *Societatē Iesu cœptā esse, primasq; radices
egisse in Academia Parisiensi decem magistris eius-
dem Academiæ eandem bono homine auspiciantibus;
quorum primus erat Ignatius Loiola Biscainus.* Au-
tor

Et or innominatus responsionis apologeticæ aduersus
 criminationes Anticotoni, in apologia sexta pagina
 mihi 218. *Iesuitarum Societas in Gallia, atque in
 Gallie metropoli Lucetia, in D. Barbara Collegio
 nata est.* Florimondus Ræmondus agens de ele-
 ctione sociorum in Gallia, *Nouam, inquit, Societa-
 tē instituerē decreuit.* Martinus Olaius scribens ad
 Sorbonicos doctores, è quorum Collegio ipse fuerat,
 referente Orlandino ait ex vrbe Parisiensi *Prima
 Societatis semina prodijisse*, Iacobus Gretserus no-
 fter consolans Simonem Lithum Misenum hæreticū,
 restitutione Societatis in Galliam mœrentem: *Pari-
 siis Societas nostra nata est, & inita; prima eius cu-
 nabula spectauit Lutetia.* Idem in apologia secun-
 da pro S. Ignatij vita contra eundem Caluinistam:
*Parisiis fundamenta Societatis iecit, sociosque hu-
 ius instituti sibi aggregauit.* Et post: *Non enim fieri
 potest, ut hæc semētis à S. P. Ignatio in solo Gallicano
 iactatio exoptatissimos fructus nō submittat.* Quin-
 etiam designant annum trigesimum quartum præ-
 teriti sæculi, & templum, in quo sunt primum illa
 vota suscepta. Idem Gretserus apologia prima con-
 tra eundem Lithum, enumeratis primis Patribus
 ait: *Iniere primum Societatem Parisiis an. 1534. se-
 ptem priores, ad quos accesserunt tres posteriores an-
 no 1535.* Iacobus Gualterius nostri pariter Ordinis
 in tabulis chronographicis anni 1534. *Iacta, inquit,
 sunt prima fundamenta Societatis Iesu in Monte
 martyrum,* Iacobus Bidermanus in compendio vitæ
 breuioris Ribadeneiræ, siue in rebus gestis à S. Igna-
 tio: *Quo tempore Hispania, Galliaque hostilibus
 odijs dissidebant, Hispani, Gallique iuuenes aternā
 Societatem coluere.* Subiicit leges, ac vota nuncupa-
 ta in Monte martyrum, quibus ea Societas coiuit.
 Ludouicus XII. Gallia Rex Christianissimus, in lit-
 teris manu sua exaratis ad Gregorium xv. Pont. Max.
 an. 1621. die 24. Februarii pro canonizatione S. Igna-

Resp. apol.
 adu. Anti-
 cot. apol. 6.

Florim.
 Ræm. de
 orig. hærc.
 l. 5. c. 2.
 Mart.
 Olau. apud
 Orland. l.
 15. S. 58.
 Iac. Gretf.
 consol. ad
 Lith. Mise.
 Id apol. 2.
 adu. Lithū.
 l. 1. c. 2.

Id. apol. 2.
 adu. Lith.
 l. 2. c. 1.
 Iac. Gual-
 ter. tab.
 chronogr.
 1534.
 Iacob. Bi-
 derm. in
 compend.
 §. 97. 99.

Lud. XII.
 Gall. Rex
 epist. ad
 Greg. xv.

tii; inter alias rationes, quibus mouetur ad petendā eā tam enixè, est quod seruus Dei Parisios venerit ad capessendā eruditionē; ibidē sibi pios cōmilitones adiūxerit, & in tēplo Mōtis martyrū Gallix Apostolo religiose cōsecrato, fundamēta Societatis, initiaq; posuerit. Huc spectat enūciatū Nicolai Bobadillæ, vnius è primis sociis, dicentis diem assūptæ B. Virginis anni 1534. natalē fuisse Societatis. Deniq; auctor vitæ breuis S. Ignatii post eius canonizationem editæ, atque ex processu extractæ, designato templo eodem, & votis recensitis, ait: *Et hæc fuit prima delineatio Societatis, quæ postea melius expressa est.* Itaque an. 1536. non erat quidem Religio, neque Societas propriissime religiosa: aut Ordo canonice institutus: sed Societas pia, spiritualis, & inchoatio quædam religiosi Ordinis mox futuri: non illa quidem adstricta votis substantialibus Religionis, sed alijs votis, quæ tamquam sacra vincula eorum animos coniunxerat adeo, vt mirifica concordia inter se coaluerint, vt loquitur Maffei. Hic locus opportunus videtur monendi lectorem Cæsaris Campanæ historici Itali: qui in vita Philippi II. Regis Hispaniarum loquens de Origine Ordinum Clericorum regularium Theatinorum, & Societatis Iesu, laudauit quidem hanc beneuolo animo, cuius in causa gratiam illi habemus amplissimam, sed non videtur à benè perito rerum nostrarum edoctus. Ait enim, Societatem. *sumpto pro exemplari Theatinorū Ordine, ac bonis illius statutis, conatā efficere melius beneficiū erga proximos, largius vitæ actiuæ se dedisse.* Hæc sunt verba Cæsaris Latine reddita. Duabus in rebus deceptus fuit ab ijs, à quibus hanc narrationem accepit. Primum, quidem exemplar ab illo Ordine sumere non potuit: quoniam, vt probatum est an. 1534. Parisiis Societas modo declarato coaluerat valde diuersa: quo tempore, & loco nihil in Gallia de illo pusillo grege perlatum fuerat. Neque quo tempore S. Ignatius

Ve-

Vita bre-
uis edita
1622. c. 12.

Maff. l. 1.
vitæ c. vlt.
Cæs. Cāp.
p. 1. dec. 2.
l. 11. vitæ
Philip. 11.
Reg. Hisp.
an. 1537.

Venetijs fuerat Ierosolymam peregrinaturus, institutus erat ille Ordo: neque quidquã in Societate delineata mutatum est Venetiis an. 1537. Deinde apparet ex dictis, quam multis in rebus tunc essent dissimiles, in ratione gubernationis, in choro, in educatione iuuentutis, & aliis ministeriis proximè numeratis, vt qui discrimina consideret attente, ne suspicari quidem possit S. Ignatium illius vsus exemplari, qui tam multis ante annis Societatem in sua mente alterius exemplaris auxilio formauerat.

- 92 Quærenti autem vtrum potuerit B. Caietanus præuidere Societatem futuram, respondeo, non esse abbreviatam manum Domini, quin potuerit vir sanctus res futuras prænosse Deo reuelante, ac prædicere. Si id fecisset, utilis fuisset S. Ignatio, & gratissima prædictio. Nam per eam incitasset socios ad perficienda cogitata, & inchoata. verum non possumus asserere id tunc potuisse prædici, quod non sit verisimile colloquium Caietani cum Ignatio, tum propter rationes dictas, ac dicendas: tum quia numquã, & nusquam eius prædictionis facta est mentio à S. Ignatio ad Sociorum consolationem. Quinetiam ne illius quidem propensionis ad Ordinem nouum, & congressus, in Societate auditus est minimus aliquis rumor, sibilus, susurrus: qui vel ab Ignatii ore poterat excidere, & ab ipsis Theatinis ad nostros sodales penetrare, dum Venetiis morabantur; dum Iacobus Laynez an. 1545. eo concesserat Patauini Collegii stabiliendi gratia. Scio argumenti rationem ab auctoritate negatiua non admodum validam esse: valere tamen potest, cum omnibus circumstantiis consideratis Titius sciturus fuisset, si ita esse potuisset; dicturus, si ita esse putauisset. Petrus Faber, Iacobus Laynez, Ioannes Polancus in commentarios retulerunt initia Societatis. Ludouicus Gonsalvus multa expressit ex ipso Ignatio biennio antequam excederet è vita. Hieronymus Natalis, & Petrus Ri-
ba-

badeneira quidquid ex ore S. Patris excidebat, studiose colligebant, & tanquam sagacissimi venatores vndeunque poterant inquirebant huiusmodi res, & in aduersaria conferebant. Extat memoria consuetudinis habitæ cum Carafa, vel ab ipso Ignatio, cur non etiam dixisset aliquid de colloquio cum Caietano, si accidisset? si dicas Ignatium conticuisse, ne se proderet fociis arundinem vento leuitatis agitatam. esto: sed si metuebat à fociis notam inconstantia, nõ est verisimile attentasse vitæ mutationem, vnde ipsius constantia laus inobscurabatur. Nec malitiose occultatam nunc dicas hanc prædictionem, quia post probatam Ecclesiæ, & ab Ecclesia sanctitate Ignatii tam insignem, vt iudicio Sedis Apostolicæ Missæ sacrificium meruerit in suum honorem, & tandem publicam, solemnemque relationem in catalogum SS. non videtur fas esse istuc de eo suspicari. Adde, quod si colloquium cum prædictione accidisset, sine dubio ad aures Carafæ peruenisset. Erat tunc Venetiis, gubernabat Ordinem, & forte etiam cœnobium S. Nicolai: primus dignitate, conscius omnium primum decebat esse virum id auctoritatis. At per Carafam, neque ad Patres Theatinos, neque ad nostros fama vlla manauit siue colloquii, siue prædictionis. Adde quòd si sciuisset, numquam attentasset mutare institutum nostrum, quod nosset à Deo inspiratum Ignatio. Postremo si Societas, vt congregatio conflata erat, quæ admodum demonstraui, & actiuosa formata, vt patet ex fine in votis explicato, quid quæso prædixisset Caietanus, si demus eos inter se collocutos? Ad summum prædicere poterat confirmationem Papæ, quæ futura erat. At non dicitur hoc prædixisse Caietanus: sed Ignatium fore fundatorem actuosioris Religionis præbyterorum. Verum hæc coaluerat, hoc est, opera Ignatii coagmentata erat: presbyteri focii adscripti expectabantur in dies: vota exprimebant finem, & ministeria actiuosa: & si de congrega-

tioneloquamur, hæc erat facta: si de ea Religione, hæc erat inchoata, ita vt dicere possimus materialiter tunc extitisse nostram Societatem, non formaliter. Formam religiosæ Societatis accepit triennio post, aut ad summum quadriennio. Ceterum apud Platonem, & Aristotelem *principium est dimidium totius*: & apud iurifconsultos, *cuiusque rei potissima pars principium est*, quod habetur in prima lege de origine iuris. Præterea *Profecto habetur, quod de proximo est faciendum*, vt Bartolus colligit ex iure: vnde vulgare Glossæ dictum: *Habetur cinctus, qui statim est cingendus*. Adde & illud eiusdem Bartoli, *cum opus erat ceptum, & non remotum, sed propinquum habetur pro perfectio, & destinatio operatur*: qui id multis legibus probat. Cum igitur Societas inchoata esset, & propinqua perfectioni, vt euentus probauit; pro facta, & perfecta habebatur.

§. XXV. D. CASTALDVS.

93 **P**Ræter illa enim, quæ, vt mox tradidi, Nigronium conuincunt, consulamus Orlandinum nouissimum harum historiarum descriptorem. Is l. 2. à §. 58. clare ostendit ante ann. 1539. in quo Vicentinus patrum congressus celebratus est, non fuisse de Societate condenda consilium. Imò & in ipso conuentu quamplures in contrariam abiire sententiam. Dicebatur, inquit Orlandinus, *in eam partem, qua suadebat nihil noui Ordinis assumendum, in primis verendum esse, ne cum apud non paucos homines deprauatos, Religionem ipsi conderent, procuratori alienæ salutis, cui prouisum volebant, officerent*. Hæc ille. vnde duo licet sedulò colligere. Alterum Lutetiæ non aliud Ignatii socios decreuisse, nisi procuratori alienæ salutis vacandum in primis esse, modum vero non instituisse. Alterum potuisse Caietanum an. 36, de nouo Ordine condendo differere, cū

non

Plato dial. 6 de leg. Ar. l. 5. polit. c. 4 sect. 10. probl. 13. L. 1. de orig. iuris. Bart. & Glossa in L. penult. de milit. testam. Id. l. cetera §. vlt. de leg. 2. ex l. liberos. §. ad prescripti. de leg. 3. & l. et si non sunt. §. quid ergo de auro, & arg. legato.

„ non nisi 39. Iesuitarum Religio coaluerit, & eo fuerit auctoritate Pontificis firmata.

Ad S. 25. Iulij responsio.

Ribad. l. 2. c. 23.
Orlan. l. 2. n. 41.
Maff. l. 2. c. 7.
Turfell. l. 1. titæ S. Xaver. c. 7.
Lucena. l. 1. titæ S. Xaver. c. 6.

94 Ribadeneira tradit anno 1538. socios omnes Romanam ad Ignatium venisse circa mediam Quadragesimam ex Italiae urbibus, ubi laborabant in vinea Domini: consentiunt reliqui historici, atque in primis Orlandinus, ex quo probatum est illum Conuentum anni 1539. de forma Religionis, non fuisse Vicetiae, sed Romae peractum, ut saepe dixi. Verba hic à Castaldo transcripta ex Orlandino neminem mouere debent, quoniam prolata sunt in consultatione, ubi ex prudentiae regulis, dici solent, ac debent omnia, quaecumque possunt illuminare mentes consultorum ad consilium omnium optimum capiendum, ut dixi superius. Ad hæc certum habere debet Castaldus multo plura in Ignatij mente insedisse, quam in animis sociorum, de forma futuræ Religionis: longius prospexisse illum in futurum, quam sodales. Erat enim inuentor operis, & architectus ipse, non illi: proinde potuit euenisse, ut illi, quamuis ad Societatem conflandam animis, & corporibus conuenissent; tamen nihil de perpetuitate Societatis cogitassent, quod in Ignatij erat alta mente depositum. Idem iudicium faciendum est de aliis Societatis circumstantiis, quæ veniebant subinde in consultationem; cum Ignatius prudenter vellet illos spontè, suauiterque descendere in eam formam, quam ipse conceperat, & diuina illustratione delineauerat. Præterea notum esse opinor Castaldo, Nihil simul factum, & perfectum esse in hoc Mundo, ut sapientum consensus est. Hinc est, quòd natura, & ars imitatrix naturæ (quod admonet S. Thomas) in rebus faciendis procedunt ab imperfecto ad perfectum, ut videre licet in procreatione hominis, & in pictura. Similiter diuina prudentia

S. Tho. 2. 2. q. 1. ar. 7. ad 1.

dentia in Ordinibus religiosis condendis se gerit, qui subinde accipiunt incrementa, maioremque perfectionem. Testis sit ipse Castaldus in Ordine suo. Pariter in nostra Societate se res habuit. In Monte Martyrum ad Parisios fuit tabula inchoata, primis lineis adumbrata, & delineata; cum primi socij vota illa emiserunt, quibus Societatis finis continebatur, & quandam viuendi formulam ore tenus ab Ignatio acceperunt, & ministeria, quæ postea sunt in Religione stabilita, exercere cœperunt. In Conuentu Vicentino anni 1537. quasdam sibi leges imponunt, vt de viuendo mendicato, de ratione concionandi, de nomine Societatis Iesu, & alias, quæ fuerunt veluti lineæ coloratæ, tabulam magis visendam efficientes. In consultatione Romana anno 1539. decreuerunt colores omnes in eam inducere, vt egregia figura perficeretur; hoc est perfectiones maiores, per quas perpetua fieret, & omnibus numeris absoluta. Lineamenta externa in confirmatione Sedis Apostolicæ accepit, & apparuit perfecta. Itaque istæ consultationes non tam erant de re, quàm de modo; non de instituenda Societate, sed de stabilienda, perpetuanda, perficienda. Ex his procliue est respondere duabus consecutionibus à Castaldo factis. Ad primam dico Lutetiæ Societatem institutam, inchoatam, contemptam, & non solum procurationem alienæ salutis constituisse tanquam finem, sed etiam paupertatem, exercitia spiritualia quotidiana, studium doctrinarum, prædicationem ad Infideles, & alia, quæ superius obseruata sunt, tanquam media, & instrumenta finis illius consequendi. Deerat modus ille perfectus, quem Romæ accepit, quoniam, vt est præmissum, paulatim per incrementa perfectionum successu temporis perficiebatur. Ad alteram consecutionem tollendam nego Societatem non extitisse ante confirmationem Papæ, vt multis, validisque argumentis probatum est.

Supra §. 74.
nu. 91.

Supra §. 24.
nu. 91,

L. 1. Ne quid
in loco sa-
cro. c. inter
dilectos de
fide instru.
Orl. l. 2. nu.
58.
Id. l. 2. n. 83
Rib. l. 2. c.
27.
Maff. l. 2. c.
12.

Supra §. 24.
n. 89.

Supra n. 94.

95 Quia vero posset Castaldus verba quædam Orlandini producere, quæ videantur meæ definitioni repugnantia, ideo existimo pretium operæ illa notare, ne difficultatem effugere videar, atque ita interpretari, & conciliare, ut ne vel aliquid inde absurdi inferatur; vel historicus sibi contradicere putetur; sic utrumque ius in interpretatione fieri iubet. Primus locus est initio anni 1539. de quo sic scribit: *Annus cunctæ Societati faustus, ac fortunatus, & quasi natalis illuxit.* Ex hoc colligit Castaldus, non ante hunc annum Societatem extitisse, quæ hoc anno nata est. Respondeo significasse Orlandinum læticiam ortam ex eo, quod anno 39. mense Septembri Pontifex regulam Societatis sibi oblatam, & in ea Societatem viæ vocis oraculo laudavit, & approbavit: quod postea narrat ipse, & alij duo scriptores vitæ S. Ignatij. Proinde iure vocat, quasi natalem Societatis: formatæ nimirum religiosæ, perfectæ, adiecta particula, *Quasi*, quia natalis sine vlla limitatione fuit quadragessimus, quo anno diploma datum est. Quod autem Orlandinus minime loquatur de Societate inchoata, planum est ex dictis superius, inter quæ legitur illud eiusdem, in Ordine nostro diem xv. Augusti fuisse cultum *quasi primum eius natalem.* Itaque annus trigessimus quartus fuit primus natalis, quia inchoata, & propemodum concepta Societas: trigessimus nonus, quia quodammodo parta. Secundus locus in eodem anno, *De ea in posteritatem propaganda & vincienda certis legibus partes consensere.* Respondeo perpetuitatem in Ignatij mente insedisse, alios de ea nondum communi consensu decreuisse. Tertius locus est. *Concordissimis prius animis una conveniunt, ut de suæ familie statu, deque re communi deliberent.* Hæc, & horum similia verba Castaldo significare videntur, tum primum de condenda Societate cogitari ceptum, ante id tempus nullam extitisse Societatem. verum attentè legenti, alia occur-

occurrunt verba huic sensui repugnantia. Huiusmodi sunt illa, anno 39. *quotidianis sociorum accessibus amplificatam magis: Ne instituta Societas angustiis suae vite spatiis terminaretur; De familiae statu deliberandum.* Etenim si Societas est amplificata, praerant sane antequam amplificaretur: quoniam incrementum praesupponit quantitatem. Si agebatur de perpetuanda Societate instituta; ergo praecurrerat institutio. Si denique deliberandum erat de familiae statu, certe praerant illa familia, de qua deliberabatur. Anteuertent scilicet imperfecta deliberationes has de ea perficienda. Quam clara illa verba in conuentu Vicentino? ibi narratur decretum communi consensu, *ut haec instituta sodalitas, Iesu Societas vocaretur.* Quam perspicua illa in consultatione Romana? *Dietsque sine varietate sententiis, perspicua res omnibus visa, tam suauem, tamque arctam Societatem afflatu S. Spiritus, voluntateque ex tanta morum, nationumque dissimilitudine coagmentatam, omni ope retinendam.* Non igitur actum est in illo Romano conuentu de Societate condenda, sed de retinenda, quae iam dudum florebat, ex verbis Orlandini, qui dissentire dicebatur.

Orl. l. 2. nu. 25.

Idem l. 2. n. 59.

S. XXVI. D. CASTALDVS.

96 **V**ltimo loco, & illud inspiciendum est, an S. Ignatio ante hunc annum 36. reuelatum sit Societatis Iesu futurum se esse parentem. Nigronius, ut inferat Ignatium in illud consilium non venisse, ut nostro Ordini adscriberetur, citius quam par erat, asseruit testibus ad idem confirmandum Petro Ribadeneira, & Orlandino vocatis. Sed quid vterque Iesuiticae histori & scriptor affirmet, non me piget in medium proferre, quo infirmitas aduersarum rationum eluceat.

Ad §. 26. Iulij responsio.

97 Suis propugnatis Castaldus, oppugnat nostra. Et primum euertere conatur reuelationem S. Ignatio factam de futura Societatis institutione, quòd videret ea reuelatione, suam narrationem prorsus concidere. Me nimis festinantem fuisse asserit, ad producendos in eius confirmationem testes Ribadeneirã, & Orlandinum; quorum auctoritatem in hac re autumat inualidam esse. Me non pœnitet produxisse testes omni exceptione maiores.

§. XXVII. D. CASTALDVS.

98 **E**T quidem quoad Ribadeneiram spectat, ingenue fateor integrum eius librum Hispano sermone conscriptum, non caligante oculo, sed per uigili conquisitione me sæpius legisse, nihilque quod talem reuelationem sapiat inuenisse. Nec mihi Nigronius obijciat Ribadeneiram hoc affirmare in Ignatij vita, quam Latinè edidit, cum de dono prophetiæ ageret. Frustra enim librum iactat, quem perpetua occultatione latere, multis ab hinc annis iterata, diligensque multorum conquisitio comprobauit.

Ad §. 27. Iulij responsio.

99 Hic incipit excutere Castaldus Ribadeneiram, & me cum eo, quòd illum non bona fide allegauerim. Fateor ipse quoque non extare illam reuelationem in vita Hispanicè scripta, quam tam accuratè legit. Non extat in Latinè scripta, neque primæ, neque secundæ editionis. Et has ne per somnium quidem ego in probationem produxi. Legat attentius marginem secundæ, ac tertiæ editionis meorum asceticorum

commentariorum, & inueniet allegatum compendium vitæ S. Ignatij à Ribadeneira scriptum. in S. De dono prophetiæ. Quod quia non animaduertit Castaldus, erupit in illam exclamationem, me frustra iactare librum perpetua occultatione latentem. Et ne hoc, quod iniuriam Ordini vniuerso impingit, sine vera defensione prætereatur; respondeo primam editionem Latinæ vitæ Neapoli prodiisse an. 1572. ex typographo Iosephi Cacchij. Secunda excusa est anno 1586. Madriti apud viduam Alfonsi Gomezii. Eadem recusa est anno 1587. Antuerpiæ in officina Plantiniana: & tertio edita Colonia anno 1602. à Birckmannis. Prostituerunt in his omnibus bibliopoliis venales: nec effugerunt oculos lynceos Simonis Lithi illius Calviniani, qui quater eam vitam impugnavit. Tantum abest, latinam vitam à Societate occultatam fuisse, vt sæpius eam excudi mandauerit, quo facilius Sancti Patris virtus quaquaversus vulgaretur. Longitudo viæ causa fortasse fuit quo minus Neapolim posteriores editiones perferrentur, vel certe non sunt allatæ, quòd prima editio illic venalis esset. In Italia secundam editionem impressam non arbitror, quòd iam extaret Italica ex Hispanico versa, & edita Venetiis ab Iolitis: tum quia per idem tempus vita aliquanto breuius scripta, styloque accuratiore Ioan. Petri Maffæi, Romæ, Mediolani, Florentiæ, ac fortasse alibi excusa prodijt, quæ typographis, & bibliopolis Italis sufficere visa est.

§. XXVIII. D. CASTALDVS.

100 **Q**uamuis difficilè in hanc partem inclinem,
vt crediderim probatissimum virum hunc,
& fide plenum, talia de Ignatio protulisse. Nam si
Latinam editionem Hispana Ignatij vitæ conscrip-
tio subsequuta est, vt idem auctor in epistola ad le-
ctorem fatetur; qui fieri potuit, vt sagacissimus hi-
storix

„ historia scriptor reuelationem hanc semel narratam
 „ iterum reticeret? præsertim cum ceterarum memi-
 „ nerit, quæ tanti æstimandæ non sunt, si commune
 „ Religionis bonum spectetur. Nec silentio perimam,
 „ quod prudentibus rerum æstimatoribus illud esset
 „ in votis: Ribadeneiram fortasse in Hispana narra-
 „ tione huiusmodi reuelationem consulto præterijisse,
 „ quam nouerat falso, vel incerto testimonio niti.
 „ Itaque tantum ea adnotanda sunt, quæ ipsemet in
 „ præfata epistola, non semel repetit, sese in hac secū-
 „ da conscriptione multa cassare, plura addere, singu-
 „ la magis probare certior de singulis factus. Cum &
 „ optimi historiae scriptoris munus sit ex antiquorum
 „ monumentis illa seligere, quæ collatis ad inuicem
 „ rebus, vera esse probantur, illaque omnino respuere,
 „ quæ falsitatis argui non difficile possent.

Ad S. 28. Iulij responsio.

101 Inter laudes Ribadeneiræ negat Castaldus re-
 uelationem Quadrato factam ab illo potuisse narra-
 ri; perinde ac si esset conuicta falsitatis. At eam nar-
 rauit in compendio, ut mox dicetur. Interim sciat
 editionem Hispanicam, quam legit, esse posteriorem
 Latina Neapolitana: sed Latina Madritiana secuta
 est Hispaniensem, ut ipse tradit in præfatione huius
 secundæ Latinæ editionis. Reticuit reuelationem
 in vtraque Latina, & in Hispanica, quia cum religio-
 sissimus esset in veritate dicenda, noluit prodere lit-
 teris quidquam, quod ipse pro certo non haberet,
 quamuis alijs certum videretur, sic loquitur in præ-
 fatione ad lectorem in secunda editione. Diuersa
 quippe sunt ingenia hominum in iudicando, ut ap-
 paret in tanta opinionum varietate, quæ in rebus mo-
 ralibus cernitur, in tam multis libris, & summarijs
 casuum, quorum scribendorum ob hanc causam
 nullus est finis. Itaque omisit in Hispanica, & Latini-
 nis,

nis, non quod falsam putaret, sed quod ipse tunc certam suo modo, suoque iudicio non haberet. Aliud enim est aliquid falsum credere, aliud quamuis falsum non credatur, tamen non certum existimare, adeo, ut tanquam verum litteris manderetur. Illam reuelationem falsam nunquam putauit Ribadeneira, sed non est factus de veritate certus suo modo, ac securus, nisi processu S. Ignatij inchoato, in quo vidit quam solidis testimonijs niteretur. Quod autem huiusmodi reuelationum ad futuros Societatis progressus pertinētium notitiam habuerit aliquam, colligitur ex eo, quod in secunda editione Latina, & in Hispanica anni 1595. scripsit, loquens de prudentia Ignatij rebus in gerendis. *Apparet, inquit, illi Deum ab initio vniuersae Societatis progressum, cursumque diuinitus ostendisse: & quam suaves, atque vberes fructus, ex arbore, quam ipse Ignatius plantabat, & rigabat, dante incrementum Domino, Sancta Ecclesia perceptura esset.* Idque probat multis praedictionibus, quas referre longum esset, & apud ipsum legi possunt. Non scripsit, inquit, haec in prima Latina; fateor, quia non plane tunc illi cognita erant: scripsit in secunda, & in Hispanica, quia iam illi sufficiens lux cognitionis ad veritatem intuendam affulserat. Quemadmodum etiam libro secundo fatetur se preclarum Ignatij factum addere, quod in prima editione non scripserat, quod tunc ad suam notitiam non certo nuncio peruenerat. Quapropter non omnino prudentes, aliorum prudentum iudicio, fuerunt illi aestimatores, qui praetermissam reuelationem Quadrati putauerunt in Hispanica, quod falso, vel incerto testimonio niteretur. Poterant in sagacissimo historiae scriptore, & fide pleno, ut merito dicitur, (& cui Castaldus non multo ante scripserat, fidem esse dandam sine ambiguitate,) existimare praetermissam, quod

Rib. lib. 5.
c. 14.

Id. l. 2. c. 2.

Supr. 5. 22.
nu. 83.

L. cum cre-
ditor. ff. de
fdrtis.

L. merito.
ff. pro soc.

quòd nondum illi timido nimis, ac religioso in simi-
libus rebus euulgandis, certo constaret, vt in aliis
factum ab eo videmus, qui addidit in Hispanica, &
Latina posteriore, quæ non scripserat in priore. Nã
res dubias, sapientes, & iura suadent nobis, vt in
meliozem partem interpretemur, & bonum potius,
quàm malum præsumamus. Atque ita ego interpre-
tabor, si qua Castaldus addiderit in secunda editio-
ne vitæ B. Caietani, & Pauli quarti: quod futurum
spero, quia quotidie aliquid de nouo studiosis inge-
niis occurrit. Denique antequam ad alia transeam,
rogo etiam, atque etiam Castaldum, vt relegat attẽ-
tius præfationem Hispanicam, & legat accuratè
præfationem Latinæ secundæ editionis: in quibus
non inueniet à Ribadeneira dici: *in ea se multa cas-
sare*, hoc est delere, seu prætermittere, quã in prima
scripserat. Primum enim ipse fatetur, in secunda,
tria genera rerum addere, quæ ibi numerat, non tol-
lere, aut detrahare, aut omittere quidquam. Deinde
in processu iuratus dixit nescire se in vlla trium
editionum (nam Hispanicam dicit esse versam ex
Latina secunda, siue eandem prorsus esse) falsi quid-
quam scripsisse. Periurus autem fuisset, si aliquid falsi
deprehendisset in prima editione, cum alteram scri-
beret, quod ex illa prima delendum fuisset. Ex quo
apparet exacta diligentia, & exquisita religiositas
conscientiæ Ribadeneiræ, qui nihil in prima scripsit,
quod postea, vt minus verum, ac certum oportuisset
auferre.

§. XXIX. D. C A S T A L D V S.

” 112 **N**Ec prodest Nigronium vti Ribadeneiræ
” testimonio; non quidem in vita Ignatii,
” sed in eiusdem vitæ compendio. Qui enim fieri po-
” test, vt quod in vita Ignatii copiose digesta omis-
” est, in compendio colligatur? Nonne ridiculum vi-
detur

⁹, detur copiosus esse compēdiū, quàm accurata totius
⁹, vitæ descriptio, præcipuè in re tanti ponderis? Vel
⁹, itaque Ribadeneira hoc verum censuit, sicque mini-
⁹, mē in vitæ descriptione omisisset: si autem omisit,
⁹, certe tanquam inane, atque figmentum repulit.

Ad §. 29. Iulij responsio.

103 Præscripta verba non sunt in epistola Vicetia-
cusa: leguntur in ea, quæ insita est Neapoli biennio
post, in summa D. Andreæ Molfesii. Vnde apparet de-
prehensum esse oculi errorem in distinguendo com-
pendio ab integra vita. Defensione accurata, & per-
spicua mihi opus est, quoniam obiectorum omnium,
hoc est grauissimum, figmenti verbo iactatum non
in me tantum, qui compendium allegauerim; sed in
Ordinem vniuersum, qui figmenta sub Ribadeneiræ
nomine typis vulgari permiserit. Hanc ob causam
subdubitaui, num ab alio quopiam facta sit hæc addi-
tio, quam à Castaldo. Ridiculum esset, & verò etiam
iniquum, copiosius prodire compendium, quàm vi-
tam integram, si compendium ab alio, quàm ab au-
ctore factum fuisset; quoniam parum fidelem opifex
compendij se præbuisset, addens de suo, quod auctor
non scripsit, & per hoc adulterans historiae veritatē.
Verum ab auctore ipso Ribadeneira compendium
factum est; vel, vt ipse melius loquitur, vita breuior;
post inchoatum processum, ac maiorem, magisque
certam multarum rerum notitiam, quæ illi scrupulos,
& timorem exemit; licuit, & libuit auctori dum
contrahit in breuiarium longiorem vitam, detractis
narrationibus ad progressum Societatis pertinenti-
bus, omissis multis rerum circumstantijs, & alijs re-
bus, vt fieri solet in summarijs conficiendis; addere
quædam post alias additiones cognita, & maximi
momenti. Quod compendium appellans vitam bre-
uiorem, tacitæ huic dubitationi, quam refellimus,

occurrit: quia scribens tertio vitam, quamquam breuiorem, non tenebatur legibus scribendorum compendiorum, per quas nihil addere licet, quod non sit scriptum ab autore. Scripsit autem hanc vitam breuiorem Hispanicè an. 1604. cui anno 1609. adiecit decretum de beatificatione, & Missa S. Ignatij. Habeo apud me Italice conuersam à Salustio Gratio Senensi, & editam Venetiis anno 1606. à Ioanne Baptista Cietto, & recusam Genuæ 1618. à Iosepho Pauone. Habeo & Latine redditam ex Hispanico in capita distributam, cum Græca interpretatione appositâ, è regione, impressam Augustæ Vindelicorum anno 1616. Legitur quoque hæc vita breuior in postrema editione Laurentii Surii Colonia anno 1618. sub die 31. Iulij. Est etiam mihi in manibus quarta editio compendioli ex vita breuiore compacti à Iacobo Bidermano, sub titulo Rerum à S. Ignatio gestarum, excusi an. 1615. Monachii; in quo sub §. 193. fit mentio prædictionis huius. Ergo Ribadeneira in hac vita contractiore in codice Veneto, pag. 113. & in Latino Augustano c. 18. rationem reddit miraculorum additorum his verbis: *Quia verò postremo libri quinti capite de miraculis breuiter egimus, quasi nulla fecisset, aut ad demonstrandam eius sanctitatem necessaria non esset; statui nunc ea paulo fusius exponere, non omnia quidem (res enim nimis in longum excurreret) sed partem duntaxat eorum, quæ Deus efficere per seruum suum dignatus est. Quamuis enim cum anno 1572. primum vitam eius Latine scriberem, alia nonnulla miracula ab eo facta nouissem: tamen adeo mihi certa, & explorata non erant, ut in vulgus edenda mihi persuaderent. Postremo vero questionibus de eius in Diuos relatione publicè habitis, grauibus, & idoneis testibus fuerunt comprobata: & alia in eandem sententiam. & paulo post: Prætermisissis igitur ijs miraculis, quorum in eius vitam mentionem fecimus, quæ multa, magnaque sunt,*

præ.

Ribad. c.
18. vitæ
breuior.

prædictionibus iam alijsq; præclaris Dei muneribus, ac donis, miracula hic pauca de multis afferamus, quæ Deus huius S. Patris supplicatione perfecit. Perſpicis, lector, Ribadeneiram in vitis prioribus non negasse, sed scripsisse multa miracula: manu tangis modestiam, & scrupulos, quibus retinebatur, ne certa aliis miracula, ipse non proderet, quod superius significatum est. Adde quod paulo ante dixerat in vita breuiore Italicè reddita, pag. mihi 113. *Præter donū prophetiæ, quod Deus Dominus noster huic S. Patri communicauit; dedit etiam gratiam patrandi tum in vita, tum post mortem multa, & magna miracula.*

Nec contentus eorum narratione in hac vita contractiore, curauit æneostypos incidi, & iis in chartas simul omnia miracula imprimi Antuerpiæ anno ante mortem, hoc est 1610, & per orbem vulgari. Nā ipse viuere desiit octogenario maior an. 1611. 22. Septēbris. Postremo Castaldus nihil hæsitet in præstanda fide Ribadeneiræ hæc scribenti in vita breuiore, de miraculis in vita factis. Nam eius scriptio congruit adamussim cum sententia Romanæ Rotæ de beatificatione S. Ignatii, ac Decreto Cardinalium sacris ritibus, & canonizationibus præpositorum, à Paulo V. confirmato, & per Dominum Cardinalem Pinellum sacri Collegii decanum, & illius Cōgregationis præfectum vulgato, 27. Iulij 1609. In eo testificatur hic vir Illustrissimus sacram illam Cōgregationem ad id decretum sanciedum venisse, *Ob excellentiam, & sanctitatem eius vite, atque ob miraculorum coruscationem, quæ Deus præter consuetum nature usum, eiusdem Ignatiij meritis, & intercessione tam dum viueret, quam post eius felicem in Domino obdormitionem, operari dignatus est, & quotidie in dies adhuc operari non dedignatur.* Descripseram hæc ipsa verba ex authentico exemplo in commentariis asceticis. Cæterum an. 1622. 27. Ian. Nicolaus Zābeccarius in consistorio coram Grego-

Supra 6.
28. n. 101.

Iul. Nigr.
par. 1. tit.
n. 18.

rio XV. ex approbato processu post narratum miraculum in Lissano ex desperatione suspenso patratum, retulit in eius actis supra ducenta huiusmodi miracula recenferi.

104 Quod autem vitæ breuioris huius falsitatem nullam continentis, verus auctor sit Ribadeneira, vt & aliarum editionum Latinarum, & Hispanicæ, probatur ex processu canonizationis S. Ignatij, in quo Ribadeneira examinatus fuit anno 1606. mense Octobri. Hic in 62. articulo testificatur omnes libros commemoratos, (quos ipse in responsione sua recenset, & designat) à se fuisse conscriptos, & inter alia sic legitur in rem nostram: *Et tertia impressio, quæ de historia ista facta fuit vita breuior, quam reduxit in Hispanum sermonem ex libro Flos Sanctorum, qui impressus fuit Madriti per Ludouicum Sanches impressorem anno 1604. In omnibus huiusmodi vitis, protestatur hic testis, sub iuramento, quod fecit, se nescire quod aliquid ad sit, quod falsum sit: & id quod dicit se vidisse, vidit: & quæ audiuisse dicit, illa audiuit; & sic de alijs rebus, quæ in prædictis vitis continentur. In ascetico meo commentario reuelationem factam à S. Ignatio Petro Quadrato adolescèti, de qua est disceptatio, non expressi, sed dumtaxat indicavi, tum causa breuitatis, tum quòd putarem iam satis esse peruulgatam. Placet nunc, vt integra sit historia disputationis huius, in gratiam lectoris huc eam trãscribere ex ipso Ribadeneira, verbis Gasparis Quartermontii, qui breuiorem vitam Latinam fecit. Cum Parisiis venisset in Belgium, precariam pecuniam sustentãda vitæ gratia, vt diximus, quesiturus; & à quibusdam mercatoribus inuitatus Antuerpiæ cum ijs epularetur; adolescens quidam inter eos aderat modicum seiunètus à ceteris, Petrus Quadratus nomine, Medinæ Campi natus; in quem coniectis oculis, iussit eum propius accedere. Cum enim, aiebat, in posterum optime is esset de Societate Iesu*

Rib. in vita bre. cap. 17.

Iesu meriturus, par esse, ut amicitiam iam tum coi-
rent; seque magnopere Deo sciret esse obstructum,
quod se ad constituendum olim Societati Iesu Colle-
gium delegisset. Quod ut multis annis ante iacta So-
cietatis fundamenta prædixit, ita re ipsa veram
prædictionem fuisse compertum est. Longo siquidem
interuallo Petrus ille Quadratus, & Domina Frä-
cisca Manson coniux eius Methinæ Cäpi Societatis
Collegium edificarunt. Hæc Petrus: qui de euentu,
hoc est de hac edificatione Collegij, & dote reddituū
per istos facta (Sexennio posteaquam eò Societas
venerat) narrauerat in vtraque vita Latina; & in vi-
ta Iacobi Laynez: vbi præterea tradit ab hoc Qua-
drato Ignatium studentem Lutetiæ fuisse adiutum,
elemosynis; & ab eodem fundatum Collegium anno
1557. S. Ignatio mortuo; & Vicario Generali Iaco-
bo Laynez; quod etiam ante hanc ortam controuer-
siam scripserat Franciscus Sacchinus in secunda par-
te historiarum Societatis Iesu. Conferat lector testi-
monium Ribadeneiræ, cum narratione Orlandini,
quam paulo post ipse Castaldus referet, & intelliget
quam bene inter se consentiant. Ex dictis leuissimo
flatu franguntur cornua dilemmatis à Castaldo di-
recta in hanc reuelationem. Nam Ribadeneira verã
censuit illam reuelationem, & ideo in vita breuiore
vulgauit: prætermiserat in alijs editionibus, non
quòd figmentum existimaret; sed quod nondum adeo
rem exploratam haberet, ut prodendam iudicaret,
quod obtinuit ex processu.

Rib. l. 4. c.
6. 4.
Id. l. 2. vitæ
Iac. Layn.
c. 3.

Franc. Sac-
chi. p. 2.
hist. soc. an.
1557. nu.
116.

Infra S. 31.
n. 107.

S. XXX. D. CASTALDVS.

105 **I**llud præterea pro hac veritate non leue ar-
gumentum est, quod Franciscus Ribera præ-
clari vir ingenii, præstantisque virtutis, cum in tra-
ctatu de vita, & reuelationibus S. Teresie, omnes S.
Ignatii reuelationes enumeret (quot enim describit,

tot,

„ tot, & non plures in Ribadeneira notatur) huius ta-
 „ men de nouo Ordine ab Ignatio instituendo non re-
 „ miniscatur.

Ad §. 30. Iulij responsio.

106 Si Franciscus Riberus superstes fuisset editioni hi-
 storiarum Orlandini, scriptioni breuioris vitæ Riba-
 deneiræ, ac processui saltem inchoato S. Ignatij, reue-
 lationes alias, & hanc præcipue controuersam refer-
 re potuisset, sed ante hæc omnia decesserat. Quia vir
 doctus, prudens, ac probus nõ enumerauit, nisi reuela-
 tiones eas, quas à scriptore fide digno habere potuit:
 cuiusmodi Ribadeneiram esse sciebat. Nec mirum
 est illum ignorasse tunc, quod Orlandinus nouerat,
 tum quia hic Romæ vixit, scripsit, archiuum in sua
 potestate habuit, ad eum omnia referebantur, quæ-
 cunque historiam illustrare poterant. Ille vero vitam
 traducebat in Hispania sacrae scripturae interpreta-
 tioni intentus. Tum quia *Non omnia possumus om-
 nes*, vt verè dixit sapiens mundi nescio quis. Potuit
 aliquid latere Riberam, quod in nouit Orlandino:
 quemadmodum Castaldus ait de reuelatione B. Ca-
 ietani; sibi eam cognitam; Tuso, & Caracciolo igno-
 tam fuisse.

Virg. Ec. 8.

§. XXXI. D. CASTALDVS.

„ 107 **I** Am nunc Orlandini testimonia expendamus.
 „ Tria autem hæc sunt, ex quibus Nigronii ra-
 „ tiocinatio cõflatur. Primum habet Ignatium Antu-
 „ erpiæ morantem Mercatori prædixisse futurum, vt
 „ domum Societatis Iesu ipse fundaret. Eius hæc sunt
 „ verba: *In mercatorum corona, fertur præcipue in*
 „ *iuuenem è Methymna Campi, Petrum Quadratum*
 „ *nomine, obtutum fuisse, & seuocatum monuisse, gra-*
 „ *tes vt ageret Deo, à quo lectus esset, qui olim in sua*

pa-

- „ patria, Societatis IESV Collegium conderet: quã
„ prædictionem multis post annis, probavit euentus.
„ Hæc ille. Sed quam fidem huic narrationi præstare
„ debeamus, quæ Ignatio, socijsque postea acciderunt,
„ ostêdunt. Vt enim Petrus Ribadeneira scribit, Igna-
„ tius in Belgium non excurrit, nisi annis Domini
„ 1529. & 30. cum 38. ab Hispania Lutetiam venerit.
„ Hoc igitur tempore mercatori prædictio facta est.

Ad S. 31. Iulij responsio.

109 Aggreditur Castaldus labefactare fidem historiæ nostræ, atque eleuare Orlandini auctoritatem in ea scribenda, vt reuelationem ipsam comprimat. Sed frustra. Primum intelligat, Orlandinum non sua sponte suscepisse onus illius historiæ scribendæ, sed Maiorû iussu: proinde omnia illi audiuméta subministrata sunt, quæ publico historiographo erât opus. Apertum est ei tabularium Societatis: ad eundem perferebantur quæcunque ex prouincijs in hanc historiam mittebantur: eidem suppeditata sunt, quæ à Ribadeneira, & Maffeio prætermissa esse constabat. Quapropter potuit aliquid nosse, quod alij duo nominati nescierunt. Deinde Orlandino in meliorem vitam translato, hæc historia calamo illius descripta, tradita est Francisco Sacchino recognoscenda, qui præsidijjs ijsdem instructus, & acri iudicio præditus, diligenter eam recensuit, & aliqua in parte meliorem reddidit: quia verissimum est prouerbium. *Plus vident oculi, quam oculus.* Et in hac recognitione ratam habuit reuelationem Quadrato factam, quod eã veritate suffultam reperit. Tertio stabilitur reuelatio hæc auctoritate Ribadeneiræ, qui duobus modis eã approbavit. Primum quidẽ referens eam in vita breuiore, nulla cum formidine, & sine verbo, fertur, quo modestiæ gratia vsus erat Orlandinus. At in hac ipsa epistola Castaldus scribit Ribadeneiræ
fidem

Supr. §. 22.
n. 85.

fidem esse dandam . Eam ego nunc requiro .
Deinde comprobavit reuelationem, approbando totam historiam, quæ antequam typographo daretur excudenda, in Hispaniam ad illum transmissa est, vt eam accuratè legeret, excuteret, censeret; quod fecit diligenter, & si quid detractum, aut mutatum est, id non fuit reuelatio, quæ iure relicta est ab eo, qui iam eam in tertia vita vulgauerat . Quartum testimoniū accepit à tribus antiquissimis patribus, qui superstites erant in Belgio, & in hanc spiritualem militiam viuo S. Ignatio, cum quo diu familiariter vixerant, adscripti fuerant . Oliuerius Manareus primus fuit, qui, vt est in relatione Cardinalis de Monte, fulgorem in Ignatij facie viderat; qui res arcanas Societatis optime nouerat, quippe qui prouinciarum Præpositus, & Visitator sæpe fuerat; Euerardo Mercuriano quarto Præposito assistens, & eo mortuo rexit Ordinem pro Præposito generali, atque nonagesimū annum excessit . Alter Franciscus Costerus, vir doctissimus, vt è concionibus, meditationibus, & disputationibus aduersus hæreticos editis notum est; qui collegia, prouinciasque sæpius gubernauit, & generalibus comitijs interfuit, & octogenario maior obiit . Idem ferè de Eleutherio Fontano dici potest, qui doctrina, prudentia gubernandi, & experientia rerum nostrarum, vsque ad summam senectutem floruit . Duxi calamum in horum laudes, vt intelligatur à quantis viris, hoc est quam peritis, doctis, probis, quantaque auctoritate præditis hæc historia recognita fuerat in Belgio, & approbata, vt alios ordinarios censores librorum, & gubernatores Religionis omittam . Hæc ante me scripsit Franciscus Sacchinus in præfatione ad Patres, Fratresque Societatis præfixa huic historiæ, cum est edita . Placuit hic summam exscribere, tum Ordinis doctrinæ seruandi gratia; tum quia suspicor à Castaldo illam præfationem lectam non fuisse, quæ tenebras aliquas suspicio-

spicionis de fide, atque auctoritate illius historiae lecta dispulisset. Quod verò attinet ad annum, quo illa praedictio Quadrato facta est, non videtur nobis laborandum, fueritne anno 29. an 30. an 31. Tribus annis iuisse in Belgium tradit Orlandinus, & semel etiam progressum in Angliam. Nec pugnantiā scribit Ribadeneira, qui ait *primo, & altero anno profectum in Belgium, tertio etiam in Angliam;* quia potuit per Belgium, & Antuerpiam excurrere in Angliam, Antuerpia soluens, vbi copia nauigiorū. Eligat, quem mauult, annum; nec nobis obest, nec illi prodest. Antequam anni 30. fluxerint Collegium Methymnense à Quadrato fundatum est.

Orl. lib. 1.
nu. 65.
Ribad. l. 2.
c. 1.

§. XXXII. D. CASTALDVS.

109 **A**T quis prudenter assereret Ignatium cum socios deinde seligeret, & simul cum illis multa Deo vota nuncuparet, deque alio vitæ genere instituendo cogitaret, noluisse, quod à Deo acceperat, propalare? Praesertim cum prudentissimus vir optime sciret, huiusmodi stimulos hæsitantium animis, quo timor, inscitiaque pelleretur, esse adhibendos.

Ad §. 32. Iulij responsio.

110 Monent spirituales Magistri, vt dona Dei gratuita supernaturalia occultentur, vt videre licet apud Bernardinum Rosignolium nostrum. Immo Franciscus Ribera noster lectus à Castaldo inter signa cognoscendarum verarum reuelationum ex doctrina Ioannis Gersonis, Cardinalis Turrecrematae, & aliorum, locat desiderium eas occultandi. Quapropter solemne est sanctis viris visiones, reuelationes, miracula, & alia Dei dona occultare, ac dicere cum Isaia: *secretum meum mihi, secretum meum mihi.* Tradit

Rosign. l. 1.
de discep.
perfect. c.
19. nu. 13.
Franc. Rib.
tr. de reue-
lat. S. Tere-
siae c. 1.
Isa. 24. 26.

S. Bon. c. 23.
vitæ S. Frã-
cisci.

S. Bonaventura Franciscum suum hæc verba solitum
vsurpare, cū de diuinis donis sermo incidisset, *quia,*
inquit, *sacramentum regis abscondere bonum est.*
Et quamuis suasu fratris Illuminati, visionem illi
patefecerit; tamen addidit, mortalium nemini se vn-
quam dicturum, quæ audiuerit ab eo, qui sibi appa-
ruerat. S. Franciscus antiquiores Sanctos imitatus
est: Franciscum posteriores: inter quos fuit iustis de
causis in hac visione reticenda imitator Ignatius. De
quo Cardinalis à Monte in Consistorio secreto co-
ram Sūmo Pontifice, hæc ad verbū dixit anno 1622.
in processu probata. *Virtutes suas, & visiones,*
quas habebat cœlestes, diligenter occultabat; sem-
perque inter loquendum admiscebat aliqua verba,
quæ indieia essent humilitatis. Non me latet aliquā-
do Sanctos ad Dei gloriam declarandam, & ad filio-
rum, discipulorumque suorum, vel consolationem,
in mœrore, vel adiumentum in periculis, vel incita-
mentum ad perfectionem, vel ob aliam vtilitatem
spiritualem patefecisse huiusmodi arcana, vt fecit S.
Franciscus his ferè rationibus ab Illuminato per-
motus, aperiens partem visionis, non totam, imita-
tione Pauli, qui dixit raptum in cœlum, tacuit arcana
verba. Verum ecquando, quibus, & quatenus oport-
teat ea publica facere, Sãcti ipsi iudicare solent, quos
diuina benignitas prudentia spirituali complere cõ-
suevit. Quamobrem non est Castaldi, vt reuelatio-
nem euertat, præscribere S. Ignatio, quid in hac re
illum facere oportuisset: qui pro sua prudentia,
quam in eo Castaldus agnoscit, & pro sagacitate,
(quæ à solertia prudentiæ parte non differt) quam
eidem tribuit Orlandinus, nouerat quid, quò tempo-
re faciendum esset. Operuit, cum non prodesse visum
est: aperuit, cum expediens iudicauit.

2 Cor. 12.

111 Acque hac media via prudentiæ incessisse Igna-
tium tradunt historici. Maffei quædam mira de
Ignatio narrans, refert eum in via dixisse socio,

Maff. 13.
c. 14.

Co.

Codurius noster migravit à corpore, & domum rediisse: non dixisse animam eius coelum intrasse, ut alias de anima Hozij dixerat. Solut dubitationem inde ortam his verbis: *Licet iustis fortasse de causis de hoc celauerit, quod iustas item ob causas de illo non reticuerat.* Ribade neira item scribit Ignatiū de rebus suis raro locutum, idque magna aliqua causa excitatum, & parce, & nascentis societatis initio: *Qua iam constituta, mira taciturnitate omnia sua contexit.* In decursu vitæ cernitur hæc prudens mediocritas. Nam visionem celebrem de Patre æterno Ignatium Christo filio commendante socijs manifestam fecit. An custodem haberet Archangelum interrogatus tacuit. Hanc reuelationem controversam sodalibus videtur occultasse, quod non putaret expediens reuelare; Petro Quadrato patefecit, ut eum ad diuinum decretum perficiendum huius prædictionis recordatione incitaret: instinctu fortasse Dei, qui miris modis res ad prædestinatos perducit fines, disponens omnia suauiter, quæ fortiter attingit. Atque ut Castaldo gratificer, dicam hoc loco, cur S. Ignatius noluerit socijs hanc reuelationem patefacere: si qua coniectura me ducere potest in eius intimos sensus. Ante societatem perfectè constitutam, poterat iure vereri, ne illi fidem essent habituri: quoniam non eam poterat proponere adeò euidenter credibilem, ut illi non possent dissentire. Præsertim cum multæ, grauesque difficultates, ac moræ ab eo præuiderentur, quæ fortè socios incredulos reddidissent, & deterruissent adeò, ut recessuri timerentur. Et quamuis ipse certus esset, ac securus de effectu, tamen, cum non planè omnia sciret media, totamque seriem rerum, illi dictabat recta ratio, ut more hominis spiritualiter prudentis in hac re procederet, ut ab alijs Sanctis factitatum esse docebo. Itaque duxit esse consultius, tacitè, ac diligenter cooperari diuinæ voluntati per prudentiam, &

Rib. lib. 5.
c. 3.

Id. l. 2. c. 15

Rib. l. 5. c. 3

Infra S. 36.
nu. 19.

Theod. 10.
de Grac.
affect.

labores, quam iactare suam reuelationem, qua patefacta, laborandum illi fuisset, vt socij fidem ei præberent. *Priusquam prophetia, inquit Theodoretus, ex euentu rerum finem consequeretur, non parum laboris erat persuadere hominibus, qui tunc viuebant, euentura esse, qua prædicerentur.* Post Societatem fundatam mos illi erat summa taciturnitate comprimere res suas, vt ostensum est. Itaque secum ipse tacitus, ac DEO gratus fruebatur diuino beneficio, fructuque suorum maximorum, ac diuturnorum laborum. Quid quòd reuelationis huius patefactio superuacanea fuisset? immò & laboriosa. Nam tunc labor fubeundus fuisset Ignatio, vt sibi fidem faceret, ne iactator reuelationum sine probatione putaretur. Adde, quòd si non patefecit, certè innuit adeò, vt Ribadeneira, & alij, qui eius verba acciperent, suspicarentur illi Societatis progressum ab initio diuinitus esse compertum. Legatur Ribadeneira lib. 5. vitæ. cap. 11.

§. XXXIII. D. CASTALDVS.

112 **S**Cio Orlandinum in hanc validissimam rationem conari. Postquam enim prædictionem mercatori factam narrauit, aduertens hoc vno claudicare pede, coniecturis etiam probare gestit hanc reuelationem Ignatio tunc temporis factam, fuisse, & consulto occultatam. *Ex ea vero (inquit prædictione) manifestum fit, iam tum fuisse certum Ignatio, & reuelatum diuinitus fore, vt cætum religiosum ipse fundaret. Et sane tot annorum, totque graues studiorum labores, non videntur ei atati, & rerum gustui diuinarum futuri fuisse tolerabiles, nisi diuinus quispiam monitus, qui de exitu dubitare non sineret, præiussit. Quam tamen ille donorū huiusmodi sagacissimus occultator planius explicare noluerit.*

Ad S. 33. Iulij responsio.

113 Prædictio mercatori facta, adeo non claudicat vno pede, vt etiam currat quatuor rotis, vt hætenus probatum est. & coniectura Orlandini proba est; quia Deus consuevit seruos suos laboribus oppressos, & fatigatos, reuelationibus, apparitionibus, & aliis modis consolari, ac roborare, ne deficient in via, & deserant prouinciam diuino instinctu susceptam. Paulum gementem sub stimulo carnis, & sibi auferri supplicentem, Deus illis verbis est consolatus: *sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur.* Elias afflictus mærore, metu, lassitudine, in solitudine, ac fuga, vsque ad mortis desiderium, cibo, potuque per Angelum porrecto ita recreatur, vt pergat *vsque ad montem Dei Horeb.* Stephano in pugna constituto Christus se videndum præbet *stātem à dextris Dei*; nimirum vt aspectu suo sufficiat vires: Minutius Felix in Octauio: *Quis non miles sub oculis Imperatoris audacius periculum prouocet?* Antonium in deserto verberatum à dæmonibus Iesus alloquio suo recreat, & solatur, vt tradit Sanctus Athanasius. Cur autem occultauerit hanc reuelationem, reddidi iam rationem à sagacitate, quæ est prudentiæ, & à Sanctorum consuetudine ductam. Hic vehementer mirari nō possum, videnstantam in Castaldo difficultatem ad præstandam fidem huic reuelationi: cum adeo sit vsitatum, vt Deus Religionum foundationes, non solum Pontificibus reuelet, vt approbent eas, quemadmodum docuimus in asceticis, sed etiam ipsis fundatoribus à se electis, vt alacriter susceptum opus sibi gratum prosequantur. Sancto Nortberto fundatori Præmonstratensis Ordinis Christus pendens è cruce visus est, septem Solis radijs fulgens: ad quem magna multitudo peregrinorum cum peris, & baculis à quatuor Mundi partibus concurabat: qui flexi genibus osculo pedum Redemptorem

2. Cor. 12.
9.3. Reg. 19.
8.

Act. 7. 55.

Minut. in
Oct.S. Athan.
in vita S.
Antonii.
Supra S.
32. nu. 110.Iul. Nigr.
par. 3. tit.
nu. 23.
Sur. 6.
Iun. in vita
Nortb. c.

24.

rem adorabant. Ex quo viso intellexit vir sanctus multitudinem fratrum, qui ad suum Ordinem venturi erant. Addit Seruatius in sua Optica Nortbertum multa edoctum fuisse à B. Virgine, quæ inter cætera, monstravit illi locum, vbi monasterium Ordinis caput ædificandum erat, quod Præmonstratum ex eo dictum est, & Ordo Præmonstratensis denominatus. Sancto Romualdo Camaldulensiū monachorum parenti, ostensa est scala de terra pertingens ad cælum, per quam homines in veste candida descendebant, & ascendebant: qua, præter alia spectantia ad Ordinem, candidus habitus significabatur. Narrat S. Bonaventura duas revelationes S. Francisci obiectas ad Ordinis institutionem, & progressum pertinentes. Altera ipsimet Francisco exhibitæ est in raptu, qui in lumen quoddam absorptus dilatato mentis sinu, quæ circa se, & filios suos, futura erant, luculenter aspexit. Altera fuit visio Silvestro sacerdoti patefacta, qui post tertiam apparitionem Francisco, & socijs eam aperuit. Vidit Alisium à magno dracone circumdatum, & ab ore Francisci crucem auream procedentem, summitate tangentem cælum, brachijs mundi fines; qua visa draco disparuit. Legi apud Franciscum Riberam nostrum. S. Dominico Prædicatorum patriarchæ orati in templo S. Petri Romæ visos Principes Apostolorum, quorum alter baculum porrigebat, alter librum: qui iusserunt eum prædicare per uniuersum Mundum, ad quod eum elegerat Deus. Et in eadem visione conspicatus est suos fratres, binos pergere per orbem ad prædicandum Euangelium. Cuiusdam quoque doctori Theologiæ septem stellæ visæ sunt: Sanctum Dominicum cum sex socijs significantes, vt narratur in chronicis Prædicatorum. Virgo quoque Maria primis sodalibus, qui Seruorum ordinem condiderunt, habitum dedit, & nomen dicens: *Vos mihi in seruos elegi.* Quid igitur absurdi habet Orlandini stylus, scribens Ignatio non pusilli gregis

au;

Seruat. in
Opt. spec.
4. inst. 5.

vita S. Ro-
mual. in
breu. 7.
Febr.

S. Bon. c. 3.
vitæ Sancti
Franc.

Fræc. R. b.
tr. de reuel.
S. Teref. c.
I.
Fed. Ca-
stel. tit. 4.
hist.
Dam. Gra.
in vita B.
Phil. Benic.

auctori factam esse reuelationem à Deo de ordine futuro?

§. XXXIV. D. CASTALDVS.

114 **V** Erum an nouam vt Religionem conde-
ret, quod Orlandinus infert, an vero vt
proximorum saluti prædicationibus, adhortationi-
busque consuleret, tot, tamque diuturni studiorum,
labores ab Ignatio suscepti sint, quisq; si velit apud
Ribadeneiram perlegat, qui de hoc sui parentis con-
filio late differuit. Ex quo etiam hausi Ignatium, quo
gustu rerum diuinarum acueretur, studijs operam
dedisse: vt profecto quam parum Orlandini, Nigro-
nijq; verbis standum sit, penitus appareret.

Ad §. 34. Iulij responsio.

115 Legi, ac perlegi sæpius caput 13. libri primi Ri-
badeneiræ, quod in margine notatur, atque in eius
initio reperi hanc conclusionem: *Denique statuit,*
quo proximis eius opera esset utilior, ad spiritus di-
uini vnctionem, litterarum quoque cognitionem ad-
iungere. Quorum verborum sensus, est etiam in His-
panica vita. Implicite hic societas designatur, quoniã
vt ex alijs locis habetur, proximis consulere cupie-
bat, non solus, sed cum socijs, quod est cum Societa-
te, vel in aliqua constituta à se congregatione. Hinc
videmus inter initia studiorum, socios quærere ido-
neos fini suo nouo, habitu à communium hominum
vsu distincto illos induere; quem illis, Compluti cū
essent, Archiepiscopi Toletani Vicarius interdixit,
quod omnes historici nostri produnt. Consentit cum
Ribadeneira Orlandinus; sed Maffei, quod ille im-
plicite significauit, explicatè scripsit. Do verba ipsa
ex cap. 16. *In eam denique mentem sese diuinitus*
plane sensit impelli, vt sine dubitatione statueret

Rib. l. 1. c.
14.
Maff. l. 1. c.
17.
Orl. l. 1. n.
51. & seq.
Maff. l. 1. c.
16.

primum operam suam, qualis qualis esset, nequaquam intra unius familiae cancellos includere: deinde quo latius pateret utilitas, ac fructus animorum, eiusdem consilij, ac propositi idoneos aliquot adlegere socios, atque adiutores: postremo, ut sine hominum admiratione versari in adiuuandis hominibus posset, ad sancti Spiritus unctiorem doctrinam quoque subsidium, ac litterarum cognitionem adiungere. Quomodo hic Maffeijs habet, quod non scripsit Ribadeneira? quoniam potest vnus historicus nosse, teste Castaldo, quod alius ignorauit. Habuit Maffeijs, qui post Ribadeneiræ primam editionem scripsit, multa Romæ adiumenta; lustrauit quoque Hispaniam; & quia curiosissimi erat in materia historica ingenij, multa indagauit, ut suam historiam certiores, ac locupletiores efficeret. Quod vero secundo loco ait Castaldus hausisse se ex eodem Ribadeneiræ loco, operam studijs Ignatij dedisse; *Quo gustu rerum diuinarum acueretur*; Clamo confidenter non extare, ne in Hispanica quidem vita, cuius non fidum interpretem habuit: contrarium potius inest in eo capite: illustrationibus, & imaginibus diuinarum rerum, earumque magnitudine, ac crebritate, studia ipsius litterarum coepta esse impediri; & tunc illa molestia fuisse liberatum, cum eas per dæmonis fraudem agnouit immitti: *ut profecto*, (ut ar ipsis Castaldi verbis nomine Orlandini, & Nigronii mutato) *quam pariter Castaldi verbis standum sit penitus appareat.*

J. XXXV. D. CASTALDVS.

116 **N** Ec denique mihi suadere potuit Orlandinus Ignatij reuelationem sibi factam reticuisse, cum esset sagacissimus donorum occultator. Quid enim in abscondendo hoc dono sagacitatis, si huiuscemodi doni propalatio Ignatij, sociorumque consilio erat profutura? an forte sagacissimus sic dicen-

„ cendus est iuuatura reticens, cum ceteras reuelatio-
„ nes non retinuit sagax? Sed & prudentissime Ignatiū
„ solere, quæ Deo reuelante in sodalitatis bonum
„ accepisset, sociis narrare, illud ostendit, quod cū in
„ Romano itinere à Christo Domino audiisset, *Ego*
„ *vobis Romæ propitius ero*, illico iis, qui secum in via
„ comitabantur aperuit.

Ad §. 35. Iulij responsio.

117 Vtrum patefactio illius reuelationis esset profu-
tura, nec ne; non debet Castaldus iudicare, vt supra
dixi; sed is, cui facta est reuelatio, qui solet esse vir
Deo carus, ac prudens in Domino. Non probat au-
ctor omnes alias reuelationes ab Ignatio fuisse pate-
factas. Hanc generalem propositionem esse falsam,
producta reuelatione de custode Archangelo non
aperta, probaui: Fateor patefecisse visionem itineris
Romani; sed vnius patefactio non potest probare
fuisse consuetudinem in Ignatio patefaciendi: tum
quia vna hirundo non facit ver, neque vnus flos, aut
dies, vt ait Aristoteles; neque vnus actus habitum, aut
consuetudinem. Tum quia ex ipso Ribadeneira, & ex
relatione Cardinalis à Monte didicimus, summam taci-
turnitate in rebus suis narrandis vsu Ignatium, post
conditam Societatem, sed ante foundationem, parci-
tate: Causa rationalis fuit cur hanc faceret manife-
stam duobus sociis, exposita his verbis à Ribadenei-
ra, *Vt & animum illis, & stimulos adderet*. Præser-
tim cum appropinquaret tempus stabiliendæ Socie-
tatis, & nominis, & tribulationes quoque aduenta-
rent. Addit idem Ribadeneira interrogatum Igna-
tium postea de hac visione, non eam iterum narrasse,
sed ad Iacobum Laynez amandasse interrogantem;
vt appareat parciolem fuisse in reuelationibus ape-
riendis, quam Castaldus censeat.

Supra nu.
110.

Supra nu.
111.

Ar. l. 1. eth.
c. 7.

Supra nu.
111.

Rib. l. 2. c.
21.

Orl. l. 1. n.
30.

§. XXXVI. D. CASTALDVS.

Orl. l. 2. n.
61.

118 **R**ursus reuelationem hanc non accepisse
 Ignatium satis probat longissima de Reli-
 gione condenda discussio, habita in Vicentino con-
 uentu. Audiamus Orlandinum: *ergo, inquit, ancipiti*
cura, & contentione distracti, quo certius ex diui-
na voluntate cuncta decernerent, quaedam prasidia
inuestigant. Et primum venit in mentem, utrum ex-
pediret, ut pariter omnes, vel ex eorum numero tres,
quatuorue ad dies circiter quadraginta, in solitudi-
nem aliquam sese abderent, ubi ceteris soluti curis,
assidua prece, ieiunijsque, & cetera corporis vexa-
tione à Deo lumen, & opem poscerent &c. Et infra:
Ea de re (id est de nouo ordine condendo) *sc̃m mul-*
tis utrinque rationibus, noctes complures discepta-
tum esset &c. Supra etiam retulimus aliqua, quibus
 liquido constat, multos ex Ignatij sociis, in eam in-
 primis opinionem incidisse, ut ceteris suaderent reli-
 giosum cœtum non esse fundandum, ac tandem ra-
 tionibus conclusum fuisse, Societatem Iesu esse insti-
 tuendam, quæ plane cum reuelatione Ignatio facta
 repugnant. Quis crederet sanctum hominem, quem
 omnes ut parentem optimum, & cunctorum auctore
 venerabantur; à quo sæpius diuina eius voluntas in-
 notuerat, permisisse, ut dies, noctesque conuentus ille
 consumeret, varia mens exquireret, multas in senten-
 tias etiam contentiose abiret, cum posset vnico ver-
 bo lites omnes dirimere, & supremi numinis placi-
 tum, uti solebat, exponere?

Ad §. 36. Iulij responsio.

119 Non in Vicentino, sed in Romano congressu ver-
 ba relata ex Orlandino dicta fuerunt: ac & cum de
 voto obedientiæ tantum differerent, ut ex verbis se-
 quen-

quentibus patet. Si S. Ignatius habitus ab eis fuisset, aut videns, aut Propheta Samueli, atque Isaiaë par, sedare potuisset vnico verbo disceptationes illas dicens, *Hæc dicit Dominus*. At neque Ignatius illis æquabatur Prophetis, neque socij tantam de eo conceperāt opinionem, vt ipsius voci, tanquam Dei, obtemperandum putarent. Quapropter Ignatius è præscripto prudentiæ spiritualis in consultationem omnia vocabat, & in vtramque partem disputari cupiebat, vt optimum eligeretur. Franciscus Sacchinus noster præclare ostendit morem Sanctorum esse, vt quamuis maiori lumine illustrati, ac diuinitus instincti sint, non tamen consultationes à reâ ratione, ac prudentia dictatas prætermittant; perinde ac si consilia tunc venirent in mentem; nihilque de industria, & diligentia remittant, ne Deum tentare videantur. Aptissima sunt exempla ex veteri testamento ab eodem allata. Alterum Samuelis, qui iam issu diuino inunctū Saulem in Regem, forti coram populo humano more subiecit, securus fore, vt ex diuina præordinatione fors infallibiliter in eū esset casura. Alterum Pauli, qui Euangelium ab ipso Christo acceptum, quod ex eo sciebat esse verissimum, cum ceteris Apostolis contulit. Adde ipse alia exempla, David inunctus pariter in Regem à Samuele non deserit oves, par et patri, obiurgatur à fratribus, timet occidi, fugit, latet, simulat insaniam, atque ita se gerit, ac si nihil sciret de regno futuro; expectans diuinam directionem, nec dubitans quin esset opportuno tempore affutura. Saluator ipse, quamuis sciret quid facturus esset, ante panum multiplicationem in deserto, consulit tamen Philippum hominum prudentum more, dicens: vnde ememus panes, vt manducent hi? Paulus doctor gentium, vt est opinio Bedæ allegantis S. Augustinum, B. Anselmi, & Nicolai de Lyra, certus erat de sua salute cum fuerit in tertio cælo, & audiuerit arcana, & iuxta grauium virorum opinionem,

Amo. 1.

1. Reg. 10.

2. Gal. 2.

2. Reg. 16.

Io. 6. 5.

Beda. 2.

Tim. 4.

S. Ansel. 2.

Tim. 2.

Lyr. 1.

Cor. 9.

nem, essentiam diuinam viderit, saltem per modum transeuntis: & tamen nihil omittebat eorum, quæ sunt necessaria cōcipiendæ salutis. Castigabat corpus, & merita cumulabat operibus bonis, fatagēs facere certam suam vocationem tamquam ignarus suæ prædestinationis. Atque vt exeamus à sacra Scriptura, Malachias Episcopus, vt narrat S. Bernardus à Deo ipso doctus, factusque Magister, ab alio magistro spiritali consilia petebat. S. Franciscus, teste S. Bonauentura, similiter à Deo illuminatus, à quo magna didicerat, consultabat cum suis, quæ ipse per se explicare potuisset. Igitur mos est Sanctorum procedere in negotijs magni ponderis, per consultationes, ac regulas prudentiæ, quamuis reuelationes habeant à Deo de successu futuro.

§. XXXVII. D. CASTALDVS.

120 **I**llud quoque huic reuelationi obstat, quod Ribadeneira non obscure innuere videtur, in Romano itinere, post insignem illam Saluatoris apparitionem, Ignatium animo concepisse, suam Religionem Societatis Iesu nomine decorare. Quomodo ergo multos annos ante, iuueni mercatori prædicere potuit fore, vt Societatis Iesu Collegium ipse fundaret?

Ad §. 37. Iulij responsio.

121 Hæc verba in editione epistolæ Neapolitana, quæ fuit secunda, video prætermissa. Fortasse re melius expensa Castaldus animaduertit nihil habere ponderis. Verum quia leguntur in prima editione, quæ fuit Vicētina, debetur illis sua responsio. Primū igitur nego apparitionem illam in Romana vi fuisse primam, potissimam, aut solam causam imponendi nominis Societati, ex opinione Ribadeneiræ. Fuisse

S. Bern. in
vita S. Ma-
lach.
S. Bon. cap.
12. vita
S. Frānc.

Rib. l. 2. c.
11.

se quidem vnam ex causis, & postremum impulsam
asserimus omnes, ipse Ribad. in cap. notato à Ca-
staldo ait hæc verba: *Et tum præclaro illo viso, tū
alijs diuinis illustrationibus multis, magnisque, ita
Dominus Iesus in eius mente sacratissimum suum
nomen impressit, penitusque infixit, ut eius ex no-
mine Societati nomen imponeret: tam clara ac fir-
ma luce collustratus, & vsque eo pro certo habens
id Deum velle, ut ab hac mente se dimoueri nun-
quam posse diceret. Quodque volentibus socijs, ac
consentientibus fecit, id repugnantibus, ac dissen-
tientibus omnino fecisset, propter diuini luminis cla-
ritatem.* Notet Castaldus verba illa: *Tum alijs di-
uinis illustrationibus, quæ ante id tempus in hoc
animi decretum coegerunt Ignatium.* Adde, quod
Ioannes Polancus scriptum reliquit, se ab Ignatio
audiuisse, & Orlandinus refert, *Contra Dei nu-
tum se facturum, minimeque leuem apud Deum
noxam incursum, si ea de re vel minimum hesi-
tasset.* Hæc Ignatij constantia in hac re, verbis com-
memoratis explicata, nonne fuit reuelationis de hoc
nomine imponendo quasi quædam patefactio? Ergo
cum opus fuit, reuelationem patefecit. Indicat Orlandinus, vbi probabiliter nos omnes arbitramur reue-
lationem accepisse, cum ait: *Cuius vocabuli species
iam inde ex Manresanis de Regno Christi, vexillisq;
meditationibus, ac postea ex diuino illo viso acceden-
ti ad urbem oblato, præclaris alijs mentis illustra-
tionibus, in eius animo sic infederat, ut nulla hu-
mana vi, momentoque rationis, vel ab ea posset ap-
pellatione abduci, vel aliam vllam æque aptam ex-
cogitare.* Quid quod in Conuentu Vicentino anno
1537. (vt bis refert Orlandinus) ante visionem Ro-
manam, quæ accidit anno 1538. & ante congressum
Romanū, qui incidit in an. 39. decreuerāt, *vt instituta
sodalitas Iesu Societas vocaretur?* Septimo abhinc
anno ipse in asceticis obseruauerā ex Maffeo, & alijs

Orl. lib. 2.
n. 62.

Id. ibid.

Id l. 2. n. 25.
62.

Nigr. 3. tit.
n. 24.

non solam causam huius nominis imponendi fuisse visum Romanum, sed postremum impulsus. Cum igitur Maresana reuelatio aliquot annis præcesserit Ignatij colloquium cum Quadrato, & alię illustratio- nes ab historicis commemoratę præcedere potuis- sent, in quibus Ignatius Dei voluntatem præsensit, atque intellexit; non est mirum id Quadrato prædicere potuisse, ac prædixisse.

§. XXXVIII. D. CASTALDVS.

Orl.lib.2.
nu.25.

122 **D**vo alia Orlandini loca, quę Nigronius pro se adducit, nihil probant. In altero enim nihil aliud habetur, nisi Ignatium cum socijs conuenisse, institutam sodalitatem esse Iesu Societa- tem appellandam; quod tamen accidit anno 1539. In altero ipse auctor, huius diuini nominis excellen- tijs decantatis subnectit: Hęc & multo plura Igna- tius præuidens, simul intelligebat nullam iure me- tuendam arrogantię notam. Quid autem prudens lector possit colligere, illi iudicent, qui nouerunt ar- rogantię metu non percuti, quem diuino afflatum, spiritu humana non regit opinio.

Id.lib.2.
n.62.

Ad §. 38. Iulij responsio.

123 Illa duo loca Orlandini a me in margine notata aliquid habent commodi, ac virium ad probanda, quę dixeram. Ex priore cupiebam lectorem intel- ligere, sodalitatem nostram iam pridem Parisijs insti- tutam, nomine Societatis appellatam, tum primum consensu Patrum anno 1537. in congressu Vicentino, non anno 1539. vt hic Castaldus asserit, quia hoc an- no Romę fuit secundum de hoc nomine decretum. Secundus locus notatus fuit, quia n.62. repetit, quod nu.25. dixerat, de nomenclatura Societatis, antequam Romam cõuenirent sodales. Præterea indicatus fuit, quia narrat ibi, quę paulo ante dixi de constantia.

Supr. §. 37.
nu.121.

S. Igna-

S. Ignatij, in eo nomine imponendo, de Manrefanis, & alijs illustrationibus, ex quibus S. Pater intellexerat Dei voluntatem in ea nominatione. Reuelato nomine, intelligitur necessario reuelata societas: quia quod non erat futurum, nominari non poterat. Quod autem spectat ad arrogantiae notam, non ea scripsit Orlandinus, quod putaret ab Ignatio metui in seipso arrogantiam; quæ non solet excitari in eo, quem diuinus afflatus regit: sed ob solidas rationes productas existimauit nihil Ignatium metuisse, ne iure ab alijs arrogantiae accusaretur. Nam illæ rationes ostendunt potius, ab animi grati, ac religiosi demissione illam appellationem esse profectam: demissio verò, & humilitas arrogantiae inimicæ, omnem arrogantiae suspicionem auertunt.

Orl. l. 2. nu.
63.

S. XXXIX. D. C A S T A L D V S:

124 **H**Æc sufficere puto non tantum flagitationi tuæ, qui de me, meaque Religione, quæ tua est humanitas, optimè sentis, verum etiam ad quemcunque animum non penitus à nobis alienum componendum, vt quæ scripsi, non temere scripta sibi persuadeat. Deus te incolumem diu æternæ felicitati seruet. Neapoli non. Decemb. M. D. CXVII.

Ad s. 39. Iulij responsio.

125 Ego quoque sufficere dicam, quæ scripsi, vbi tertium argumentum explicauero de spiritualibus exercitijs, vt promisi, quod in decursu responsionis non habuit, vt cetera, locum opportunum. Luculenter ac solidè id Franciscus Sacchinus pertractauit: sed quoniam dixit, idque valde considerate, præceptiones eorum exercitiorum S. Ignatio fuisse *caelesti lumine demonstratas*: ideo existimaui hoc eius dictum, quæ accuratissimè corroborandum, vt Castaldus intelligat non sine magno ingrati animi vitio S. Ignatium de-

deserturum fuisse tam magnum Dei donum, quod illi deserendum erat ad alienam voluntatem victuro. Quod Sacchinus scripsit, communis opinio est in Ordine nostro infixam penitus in animis nostris. Qui præfationem exercitiorum libello præposuit, eum primum typis excusus est, tradidit ea documenta, & exercitia spiritualia composita fuisse ab Ignatio, docto *Non tam à libris, quam ab unctiōe S. Spiritus, & ab interna experientia, & usu tractandorum animorum.* Eadem verba repetunt, & approbant ii, qui Directorium exercitiorum scripserunt, ac recognouerunt, viri docti pariter, atque spirituales, ac conscij rerum nostrarum antiquarum. Hi præterea hæc verba de suo addiderunt in eiusdem confirmationem sententiæ: *Hæc sunt lumina, quæ ei Dominus in ipso primo conuersionis feruore inspirauit, ac deinde in omni progressu eius virtutis, & sanctitatis semper confirmauit.* Congruenter Maffei asserit hunc librum, & præceptiones esse conflatas ex ijs, quæ partim cœlesti magistro dictante perceperat, partim etiam ipsemet experiendo cognorat. Orlandinus alijs verbis sane orandi artem ab Ignatio compositam ait, partim ex usu, & quotidiana obseruatione; partim ex eo, quod à diuino Institutore didicerat. *Diuino magisterio* didicisse Ignatius, quæ in hoc libello scripsit, dicitur in relatione facta Gregorio XV. in consistorio publico anno 1622. à Nicolao Zambeccaro Aduocato Consistoriali, qui hoc eruit ex probato processu Rotæ Romanæ. Et sane mos est benignissimi parentis Dei, viris sanctis scientia sæculari, & humana minus eruditus (cuiusmodi erat Ignatius in secessu Manresano) quos ad magnam aliquam Ecclesiæ suæ utilitatem elegit; infundere diuinitus aliquid luminis, quo de rebus spiritualibus plus sapiant, quam mundi sapientes, & eruditi humano magisterio. Tales fuerunt Antonius, Benedictus, Franciscus vterque; Affias

Innom. in
præfat. ad
exerc. spir.

Director.
exerc. p. m.
§. 2.

Maff. l. i.
c. 8.

Orlan. l. i.
nu 23.

fias, & Paulanus, atque alij, quos facile in historijs Ecclesiasticis reperies. Et eo probabilius id redditur, quod nonnunquam in eo secessu ab alienatus à sensibus, extra se rapiebatur; quod alijs Sanctis contigisse legimus, qui tempore raptus occultiora docebantur. Accedit traditio quædam mandata litteris à Ludouico Pontano, cuius Meditationes, Dux spiritualis, & quatuor volumina de perfectione, doctorum virorum, & piorum assensione magna leguntur. Is præterea scripsit Hispanicè vitam Balthassaris Alvarez viri religiosissimi nostri Ordinis, spiritualium documentorum plenissimam, accuratè, vt in Hispania fit, examinatum, Latinè redditam à Melchiore Treuinnio Theologo Societatis nostræ Hispano, quæ Colonia cusa 1616. ab Ioanne Kinchio passim diuèditur. In cap. 43. asserit Ludouicus se hausisse auribus ex ore Ioannis Suarij Præpositi Prouincialis, cum domesticam haberet exhortationem, hæc verba: *P. noster Euerardus mihi dixit, quod Romæ ex traditione habeatur, P. Iacobum Laynium dixisse, Deum D. N. exercitia Patri nostro S. Ignatio tradidisse.* Noui equidem Ioannem Suarium in Italia, qui erat ex antiquissimis, & prudentissimis Hispaniæ professis. Euerardus autem Mercurianus fuit quartus Præpositus generalis, grauitate, ac prudentia tali, vt minime inconsideratus in loquendo existimari queat. Insuper idem Pontanus refert quoque reuelationem ab Archangelo Gabriele factam in Hispania anno 1600. personæ cuidam altissimæ orationis, extraordinarijs fauoribus spiritualibus cumulatae, nostræ exercitia facere paranti. *De cuius sincera veritate,* inquit Pontanus, *cum aliquid dicit, habeo eam moralem certitudinem, quam in huiusmodi rebus homo habere potest.* Et narrata reuelatione, subdit: *De cuius veritate, vt dixi, perpensis omnibus circumstantiis eius, cui facta est, non possum dubitare.* Recenset totius facti seriem, & cautelas adhibitas,

Lud. Pont.
in vit. Balt.
Aluar. c. 43.
§. 2.

Idem c. 43.
§. 1.

ne deciperetur, & tandem hæc Angeli verba refert: *Exercitia, quæ facere cogitasti per mentis ratiocinationes, & meditationes, magnitudinem Dei, & infinitorum honorum, quæ per Christum nobis communicantur (in eum ferè modum, quo fiunt in Societate) singulare obsequium Reginae nostræ præstabis. Significat enim tibi, se fuisse, & esse tanquam patronam, & fundatricem illorum Societatis exercitiorum; seque adiuuisse, ac docuisse S. P. Ignatium, ut ita fierent: ideoque hoc nomine inquit se dedisse huic operi: immò & se toto tempore vitæ suæ in sanctis huiusmodi exercitiis fuisse occupatã.* Ex narratis apparet quibus magistris eruditus S. Ignatius confecerit hoc instrumentum saluandarum animarum: proinde plane est, imo incredibile ab eo fuisse relinquendum, ut aliam Religionem intraret; quæ tunc solitudinis amantior erat, quam conuersionis; & in qua ingressus Ignatius futurus erat discipulus, non magister: cum tamen in hoc instrumento tractando magisterium exerceatur. Neque erat æquum, aut rationi congruum, ut nouitius futurus cum superioribus illius Ordinis pacisceretur de hoc magisterio exercendo, & retinendo in tota vita. Præterea, qui docuit illum, significasse diuinitus eidem probabilissimum est, diutissime eo instrumento vsurum, tum quoad viueret, tum quoad Religio instituenda per eum in Ecclesia Dei perduraret. Adde, quod multos iam annos hoc armorum genus tractauerat prospero successu, & huic magisterio insueuerat: quo reddebatur illius desertio, & abiectio difficilior. Durum enim est, ut Iurisconsultus definit, assueta relinquere: quoniam consuetudo est altera natura, ut obseruauit Aristoteles in moribus, & S. Bernardus etiam in Religiosis. Explicato igitur tertio argumẽto, & liberata fide data, sufficere arbitror, quæ sunt à me dicta ijs, qui nulla opinione ante occupati sunt, quorum iudicium solet esse sincerissimũ.

Satis

l. principiũ
de ædil. ed.
Arist. lib. 7.
eth. c. 10.
S. Bern. i lb.
de vit. solit.

Satis item erunt R. D. Castaldo, si tantisper dum ea leget suam priorem deponat opinionem. Scio scriptum esse ab Origene proprias deponere opiniones esse difficile. Sed dictum vetusti scriptoris interpretor in ijs, qui minus amantes sunt veritatis, quam D. Castaldo cordi esse non ambigo. Postremo spero fore (quod iam significavi) ut mutua nostra benevolentia minime minuatur; quando S. Thomas Aquinas, & Aristotelis quoque doctrina docet, opinionum discordia, quæ ad intellectum pertinent, benevolentiam, & amicitiam, quæ spectant ad voluntatem, non extinguunt.

Orig. l. 1. r. 2.
adu. Celsō.

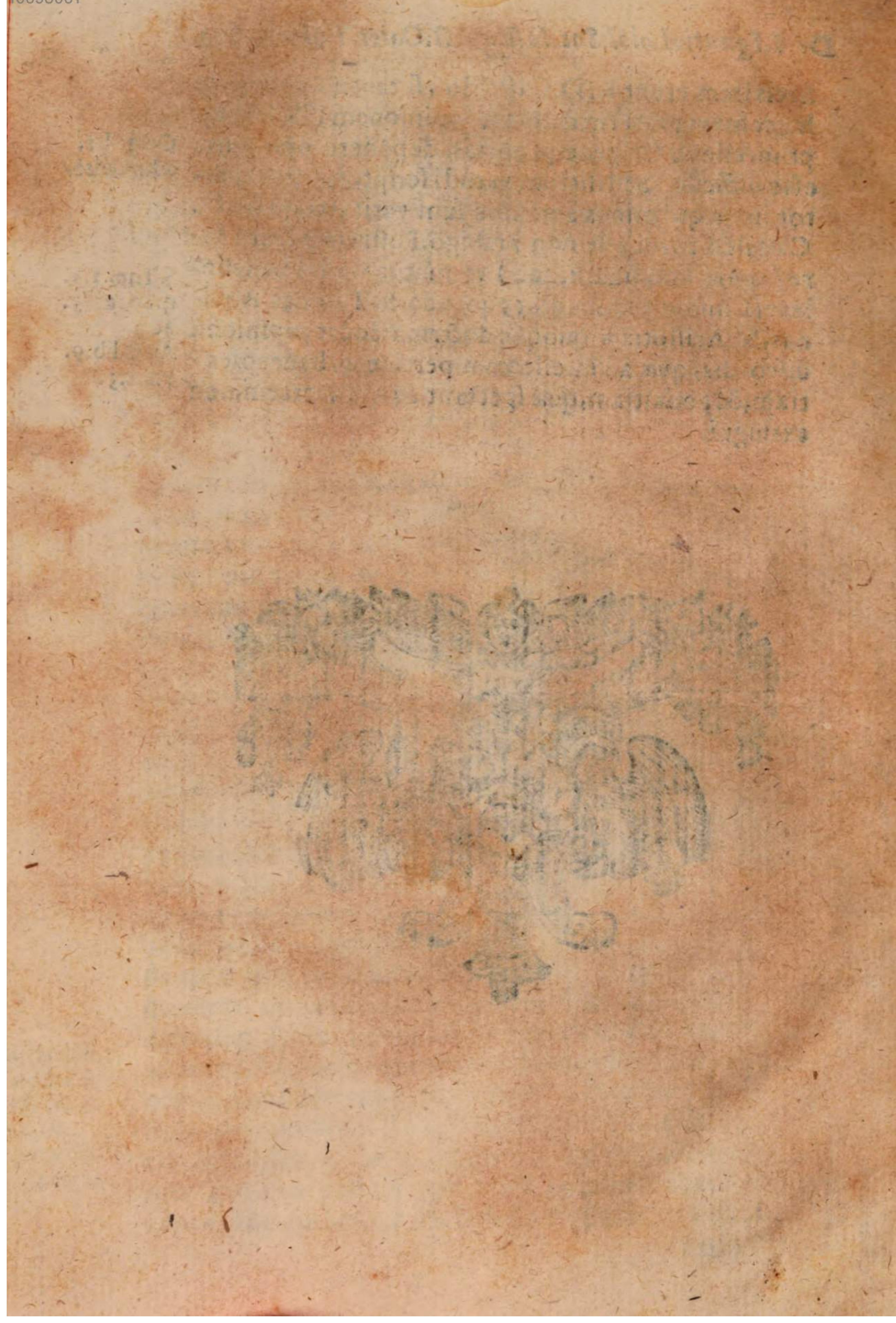
S. Tho. 2. 2.
q. 29. ar. 3.

ad 2.

Arist. lib. 9.

eth. c. 3.

INDEX RERVM NOTABILIVM.

- P. paginam, n. numerum denotat.
- D.** Andreas Molfesius Societatis paupertatē non assequitur. p. 105. n. 71. Castaldi epistolam edidit cum additamento. p. 19. n. 4. p. 145. n. 103.
- B.** Bernardinus Scottus Venetijs præerat an. 1536. p. 57. n. 30. Eiusdem litteræ cum Iac. Lainez. p. 102. n. 70.
- B.** Caietanus iuris doctor. p. 106. n. 72. Non est magis fundator, quam reliqui, si Carafa non est. p. 59. n. 31. Non præfuit Ordini anno 1536. p. 22. n. 24. p. 56. n. 30. Nec Venetijs. p. 57. nu. 30. Eius Veneta excursio sub finem anni 35. vel initium 36. p. 66. n. 41. Excursus nulla causa. p. 55. n. 29. & sequen. Colloqui non potuit cum S. Ignatio anno 1537. quando huius S. Veneta inquisitio sedata non erat. p. 73. n. 49. Colloquij huius nullus meminit. p. 134. n. 42. An præviderit Societatem. pag. 133. n. 92. Humilitatis exemplum eiusdem Beati. p. 61. n. 33.
- C.** Caesaris Campani deceptio in sua historia. p. 132. n. 91. Dona Dei gratuita occultanda. p. 153. n. 110.
- I.** Iac. Lainez Theatinorū nomine egit cū S. Ignatio de cōiunctione Ordinū. p. 86. n. 59. p. 102. n. 70. vbi de litteris cū Bernardino Scotto. Sūma constantia, atq; humilitate repugnat Paulo IV. tentanti vnire Societatem Theatinis. p. 103. n. 70.
- S.** S. Ignatius Venetias venit sub finem Martij 1536. p. 15. n. 11. p. 67. n. 42. nō an. 1535. p. 60. n. 40. Inquiritur ibi cōtra ipsū diu. p. 70. n. 46. Absolvitur ab Inquisitione sub finē an. 37. p. 18. n. 18. & p. 73. n. 49. Absolutus ad Carafæ consuetudinē admittitur. p. 18. n. 17. p. 70. n. 46. Idem de B. Caietani consuetudine dicendum erit. p. 18. n. 17. Si fieri voluisset Theatinus non ex Dei instinctu, fuisset illusus. p. 37. n. 11. idque Sancto iniuria esset. p. 38. n. 11. Venetijs dum inquirebatur, adiunxit sibi tres socios. p. 74. n. 50. Rationes sexdecim, quod non petierit esse Theatinus. p. 48. n. 22. Incredible est voluisse socios secū fieri Theatinos. p. 48. n. 22. Aut eos relinquere. p. 74. nu. 50. aut voluisse rem suo fini contrariam. pag. 107. n. 72. Alienus à spiritu solitudinis Theatinorum illius temporis. pag. 110. nu. 69. Procuravit, vt hi Romæ domum haberent, quo differentia à Societate nosceretur. pag. 102. n. 70. Eorum Ordinem non duraturum sentiebat, nisi mutaretur. pag. 49. nu. 22. §. Quinta ratio. p. 92. n. 62. Si fieri voluisset Theatinus, peccasset contra constantiā. p. 115. n. 80. quæ in eo fuit insignis. pag. 47. nu. 21. Contra fidelitatem, & amicitiam. p. 117. n. 81. Theatinos Societati vniri cur non permisit. p. 86. n. 59. p. 101. n. 70.

Miracula eiusdem. p. 82. n. 58.
Reuelationes non omnes pandit. p. 154. n. 110. p. 161. n. 117.
Exercitia spiritualia diuinitus edoctus. p. 167. n. 125.
D. Io. Baptista Castaldus primus auctor controuersiae, pag. 24. n. 2.
Eam variè narrat. p. 17. n. 15. Dissuasus à suis Patribus ab ea scribenda. p. 41. n. 14.
Episcopus Tufus sollicitatus, vt eã in sui Ordinis historia insereret, præcisè renuit, quod falsam putaret. Eandem Caracciolus post Castaldum scriptor prætermisit. p. 77. n. 53.
Assumit in ea quædam manifestè falsa. p. 78. n. 53.
Eius argumētatio à logicæ regulis aliena. p. 9. n. 2. 3. & seq. p. 51. n. 25
Cardo suæ defensionis reuellitur. p. 51. n. 24.
Coniectura de Veneta excursionē B. Caietani reijcitur. p. 56. n. 30.
Similes excursiones ab alijs omittas asserit, sed citationes marginis contrarium indicant. pag. 66. nu. 40. Affingit Ribadeneiræ, quod apertè falsum est. pag. 78. n. 54. p. 80. nu. 57. Citat hunc pro se, cum contra se sit. p. 113. n. 77.
Non videtur legisse totū caput de miraculis S. Ignatij. p. 82. nu. 58.
Alienum ab historia est, quod dicit de inclinatione Iesuitarum ad vtriusque Ordinis vnionem. pag. 102. n. 70 Reuelationem de Petro Quadrato omni conatu frustra oppugnat p. 150. n. 107.
Io. Petrus Carafa, qui & Paulus IV. fuit vir doctissimus. p. 106. n. 72.
Theatinorum fundator. p. 57. n. 31. Anteibat socios dignitate, scientia, ætate, dignitate. p. 60. nu. 32. Acer catholicæ fidei defensor. pag. 73. n. 49. Regebat totū Ordinem. p. 20. n. 21. & seq. Rogatur à Neapolitanis, vt Theatinos Neapolim mittat. p. 21. n. 22. p. 61. n. 33.
Misit B. Caietanum cum alijs, anno 1533. p. 61. n. 33.
Familiariter agit cum S. Ignatio. p. 70. n. 46. cum eodē similitatem aliquam exercet. p. 48. n. 22. Dissensio ob chorum. p. 99. n. 68.
Pontifex laudat Societatem. p. 102. n. 70.
Voluit Societatem in suum Ordinem transferre, etiam S. Ignatio vita functo p. 103. n. 70.
Iulius Nigronius confutationem scribit iussu P. Generalis Aquaiuq, p. 24. n. 2. Theatinorum laudator. p. 42. n. 15.
Sine contumelia dixit Castaldū falsa opinione deceptū. p. 85. n. 59.
Mendicare non minuit paupertatem, sed auget, & alijs virtutibus ornat. p. 110. n. 76. Definitur quid sit. p. 113. n. 77.
Mendicantes propriè sunt, qui in communi nihil habent, & viuunt ex mendicato. p. 104. n. 71. Hi non minus pendent à diuina prouidentia, quam qui ex oblati viuunt. p. 113. n. 77.
Nicolai Orlandini historia quanti facienda. p. 151. n. 109. recognita est, ante editionem à pluribus è primis patribus. p. 152. n. 109.
Paulus IV. Vide Io. Petrus Carafa.
Petrus Ribadeneira ab anno ætatis 14. S. Ignatij comes. p. 78. n. 54. Nō omnia

omnia initio nouit, quæ ad S. pertinent. pag. 78. n. 54. S. Ignatij vitam pluries scripsit. ibid. Eius testimonium de Theatinis petentibus uniri Societati. pag. 86. nu. 59. quo tempore duas tantum habebant domos. Venetam, & Neapolitanam. p. 102. n. 70. Reuelationem Petro Quadrato factam à S. Ignatio cur primis editionibus omisit. p. 142. n. 101. Ea confirmatur. p. 148. nu. 104. & seq. Petrus Quadratus quando Collegiū Societatis fundauit. p. 153. n. 108. Pius IV. voluit unire Theatinos Societati. p. 100. n. 69. Societas IESV cur dicta. p. 165. n. 121. formata ab initio conuersionis S. Ignatij. p. 87. n. 61. ex diuino instinctu. p. 89. n. 62. Coaluit ante annum 1536. p. 127. n. 90. & seq. Primi Patres doctrina, & virtute insignes. pag. 98. nu. 67. Disputant coram Pontifice, & docent Romæ. p. 107. n. 72. Paupertas eius arctissima, & mendicantium. p. 104. n. 71. Non succedit ab intestato, nec facit transactiones, aut compositiones cum intrantibus, aut uouentibus. p. 105. n. 71. Theatini unde dicti. p. 42. n. 15. Eorum fundator Carafa. p. 57. a n. 31. Primi patres virtute insignes. pag. 97. nu. 67. Litteris non admodum exculti. p. 106. n. 72. Gubernatio initio Ordinis. p. 56. n. 30. & seq. Impetrant à Clemente VII. facultatem studendi, concionandi, & confessiones audiendi. p. 106. n. 72. Solitudo (p. 99. n. 69.) videtur fuisse vna ex causis, cur S. Ignatius noluerit unionem illorum. p. 100. n. 70. Habitus clericalis Theatinorum diuersus à Societatis habitu. p. 96. nu. 66. Differentia instituti eorum à Societate. p. 100. n. 69. Hæc ut pateret, curauit S. Ignatius, ut Romæ domum haberent. p. 102. nu. 70. quo tempore duas tantum domos habebant, Venetam, & Neapolitanam. p. 102. n. 70.

ERRATA CORRIGES.

pag.	lin.	ERRATA	CORRIGES.
5.	11.	Iulij.	Iunij.
14.	18.	Et aliquid esse.	Et aliquid amplius esse.
19.	12.	perfectionis	profektionis.
	20.	notant	norant.
24.	17.	1549.	1540.
27.	4. a	Fine 1537.	1536.
31.	12.	comderies	comperies
32.	ult.	vt depones.	vt deponas
35.	11.	interesserant	intercesserant
37.	14.	quo colloquium	quæ colloquium
43.	5.	Tractus ascen:ius	Tractatus asceticus

ERRATA CORRIGES.

Pag.	lin.		
44.	7.	aliqua, vt aiunt	obliqua, vt aiunt
51.	17.	tabellarium	tabularium
63.	25.	religionis, vt	religionis accederet, vt
65.	11.	B. Caietano	de B. Caietano.
	ibid.	temere effusum	temere id effusum
68.	5.	docuit	decurt
72.	7.	interdicti	interiecti
75.	18.	ea quæ	& quæ
82.	13.	non videntur	videntur, non
86.	7.	1610.	1610.
92.	18.	eam duraturam	non duraturam
96.	27.	Hic	Hinc
99.	8.	vnum capitibus	vnum ex capitibus
104.	7. à F.	ne quærat victum	vt quærat victum
108.	17.	-ret, indulgeret	rent, indulgeret
116.	7. a F.	confilio	confilio
117.	6.	pro-posito	præ-posito
	vt.	deuoluisset	deuouisset
122.	5. F.	socios	so-cijs
130.	2. F.	cem Academ.	dem Academ.
130.	ibid.	homine	omine
132.	27.	sumpo	sumpto
134.	8.	agitatum	agitatum
136.	1.	& eo	& 40.
139.	9.	præcurrerat	præcucurrerat
142.	10.	se se in hac	se. s. in hac
145.	1.	copiosus	copiosus
146.	6. a F.	persuaderent	persuaderem
150.	20.	innotuit	innotuit
	2. a F.	obtutum fuisse	obtutum, fixisse
151.	7.	cum 38.	cum 28.
163.	18.	issu	iussu
170.	2.	Exercitia, quæ	Exercitijs, quæ
170.	15.	plane est, imo	plane falsum est, imo

